

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Τίτλος διπλωματικής

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ:

Οι Αναπαραστάσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την

Κοινωνική Οικονομία μέσα από περίπτωση μελέτης Δήμου».

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Γιαννάκη Αναστασία

Αθήνα , Μάιος 2019

A.M.3033201705144

**Department of Political Studies and International Relations - University of
Peloponnese**

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental

Master Program in

«Local and Regional Government and Development»

Thesis Title

« SOCIAL ECONOMY AND LOCAL GOVERNMENT .

**The Representations of Local Government for the Social Economy through
study case»**

Graduate student. Giannaki Anastasia

Student Registry Number : 3033201705144

Athens, May 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7

Α ΜΕΡΟΣ-ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1 Προσέγγιση του όρου της Κοινωνικής Οικονομίας.....	8
1.2 Κοινωνική Επιχειρηματικότητα & Κοινωνικές Επιχειρήσεις	11
1.3 Κοινωνική Οικονομία στην Ελλάδα	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2.1 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ : Η Ελληνική Πραγματικότητα	18
2.2 Αδυναμίες ,Εμπόδια & Προοπτική στην Ανάπτυξη και τη Βιωσιμότητα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα.....	20

Β ΜΕΡΟΣ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΕΔΙΟ ΕΡΥΝΑΣ

3.1 Η Ποιοτική Έρευνα ως Μεθοδολογικό Εργαλείο	25
3.2 Η Συνέντευξη ως Εργαλείο Ποιοτικής Μεθόδου	27
3.3 Συνθήκες και Διεξαγωγή της Έρευνας	29
3.4 Δεοντολογικά Ζητήματα και Δυσκολίες στην Ποιοτική Έρευνα.....	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ.....

32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 .ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....

52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 .ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....

57

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....

61

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ.Εμμανουήλ Σπυριδάκη όχι μόνο για την καθοδήγηση ,την υποστήριξη και την άμεση ανταπόκριση που μου παρείχε καθόλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας, αλλά πρωτίστως για την ψυχολογική ενθάρρυνση ,την υπομονή και την ευγένεια με την οποία με περιέβαλε έως την ολοκλήρωσή της .

Ευχαριστώ και την οικογένεια μου, τη μητέρα μου, το σύζυγο μου και την κόρη μου, που στάθηκαν υπομονετικά δίπλα μου και με στήριξαν με κάθε τρόπο επιτρέποντας μου να ζήσω την εκπλήρωση του στόχο μου που ήταν η απόκτηση αυτού του μεταπτυχιακού.

*«Το σημάδι της προόδου μας δεν είναι αν προσθέσουμε περισσότερα
στην αφθονία αυτών που έχουν πολλά ,
αλλά αν δίνουμε αρκετά σε αυτούς που έχουν λίγα».*

Φραγκλίνος Ρούζβελτ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια το σύγχρονο Ελληνικό Κράτος εμφανίζεται αδύναμο να αντιμετωπίσει τα αυξανόμενα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που έχουν προκύψει ως συνακόλουθα της βαθιάς ,πολύπλευρης και παρατεταμένης κρίσης που βιώνει.

Στον αντίποδα αυτής της κατάστασης όπου το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση τελούν υπό βαθιά δομική κρίση, η Κοινωνική Οικονομία εμφανίζεται ως διαφορετική πολιτική πρόταση με νέους θεσμούς, νόμους ,αρχές ,αξίες και χρηματοδοτικά εργαλεία ευαγγελίζοντας την ανοικοδόμηση της κοινωνίας και της οικονομίας με στόχο το συλλογικό όφελος και το γενικό καλό, στη βάση των τοπικών χαρακτηριστικών και αναγκών ,της αλληλεγγύης ,του εθελοντισμού και της δημοκρατίας εγκαινιάζοντας μια νέα συνεργατική εποχή.

Σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά η συζήτηση για την ανάπτυξη του θεσμού της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον και βαρύτητα κυρίως για την Τοπική Αυτοδιοίκηση καθώς έχει αποδείξει τόσο στο απώτερο αλλά και στο πρόσφατο παρελθόν ότι μπορεί να δώσει λύσεις στα κοινωνικά, οικονομικά ,πολιτικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Μπορεί να αποτελέσει ένα βασικό και αποτελεσματικό εργαλείο για την επίτευξη μιας σταθερής , βιώσιμης και πολύπλευρης τοπικής ανάπτυξης με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών του πολίτη και όχι αποκλειστικά το κέρδος.

Ωστόσο ,αν και διεθνώς είναι ένα φαινόμενο που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και δυναμική, στην Ελλάδα παραμένει στα σπάργανα εξαιτίας πολλών παραγόντων .Ο υπερσυγκεντρωτισμός του Κράτους, οι πολιτικές αγκυλώσεις ,η δαιδαλώδης γραφειοκρατία, η πολυνομία και η χρόνια οργανωτική αδυναμία του κ.α ,ωθούν σε στρεβλώσεις ,τροφοδοτούν την αδράνεια ,την ματαίωση και συντηρούν την απαξίωση εμποδίζοντας την αξιοποίηση των δυνατοτήτων ,των ευκαιριών που υπάρχουν αλλά και των στόχων που έχουν τεθεί με τεράστιο κοινωνικό και οικονομικό κόστος για την Ελλάδα.

Η Χώρα καλείται να βρει το βηματισμό της για την ανάπτυξη του θεσμού της Κοινωνικής Οικονομίας υποστηρίζοντας την Τοπική Αυτοδιοίκηση μέσα από συγκεκριμένες νομοθετικές και χρηματοδοτικές δεσμεύσεις ώστε και αυτή με τη σειρά της να μπορέσει να αξιοποιήσει κάθε διαθέσιμη καλή πρακτική και τεχνογνωσία για την ενεργοποίηση των ανενεργών υλικών και των ανθρώπινων πόρων για την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών και προβλημάτων και εν τέλει να πετύχει μια βιώσιμη διέξοδο από το τέλμα της υπανάπτυξης της.

Λέξεις Κλειδιά: Κοινωνική Οικονομία, Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, Κοινωνικές Επιχειρήσεις Τοπική Αυτοδιοίκηση, Τοπική Ανάπτυξη, Αναπαραστάσεις.

ABSTRACT

In recent years the modern Greek state has been unable to cope with the growing social and economic problems that have been emerged because of the profound, multifaceted and prolonged crisis it is experiencing.

At the opposite of this situation where the State and Local Government are undergoing a profound structural crisis, the Social Economy appears as a different political proposition with new institutions, laws, principles, values and financial tools that promotes the rebuilding of society and economy with the aim of overall social benefit based on local characteristics and needs, solidarity, volunteerism and democracy, inaugurating a new collaborative era.

Today more than ever, the debate on the development of the institution of Social Economy and Social Entrepreneurship is of high interest and importance especially for the Local Government as it has proved both in the distant but also in the recent past that it can provide solutions to the social, political and environmental issues. It can be an effective tool for achieving a stable, sustainable and multifaceted local development to serve the needs of the citizen, and not just the profit.

However, although internationally it is a phenomenon that is in full swing and momentum, in Greece it remains in its infancy due to many factors; The over-centralization of the State, the political inflexibility, the creaking bureaucracy, the overregulation, the chronic organizational weakness, etc. lead to distortions, promote inaction, frustration, and maintain disdain by preventing the exploitation of opportunities, as well as the achievement of goals set for Greece (with huge social and economic cost).

The Country is called upon to find its way into the development of the Social Economy by supporting Local Government through specific legislative and financial commitments so that it can use all available good practice and know-how to activate inactive materials and human resources to address local needs and problems and ultimately to achieve a sustainable way out from the roads of its underdevelopment.

Keywords: Social Economy, Social Entrepreneurship, Social Enterprises, Local Government, Local Development, Representations.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, των Πανεπιστημίων Πελοποννήσου, Δημοκρίτειου ,Αριστοτέλειου και Πειραιώς και πραγματεύεται το φαινόμενο της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα και κυρίως στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, μέσα από τις αναπαραστάσεις που έχουν σχηματιστεί για αυτήν στους Δήμους προκειμένου να κατανοηθεί η δυναμική της σχέση τους, τα εμπόδια και η προοπτική της ανάπτυξης της. Συγκριμένα, μέσα από την ποιοτική ερευνητική διαδικασία σκοπεύει να αποτυπωθούν οι αντιλήψεις ,οι απόψεις και οι γνώμες που έχουν διαμορφωθεί στους κόλπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας και της λειτουργίας των αντιστοίχων φορέων της , των δυνητικών συνεργασιών που μπορεί να αναπτυχθούν μεταξύ τους καθώς και του ρόλου της στην τοπική ανάπτυξη.

Ο σκοπός της εργασίας συνθέτει και το περιεχόμενο αντίστοιχα των έξι κεφαλαίων από τα οποία απαρτίζονται τα δυο μέρη της ,το θεωρητικό και το ερευνητικό αντίστοιχα.

Το πρώτο μέρος , αποτελείται από δύο κεφάλαια στα οποία σκιαγραφείται ο θεσμός της Κοινωνικής Οικονομίας και η παρουσία του στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο , μέσα από τρεις υποενότητες, προσεγγίζονται αντίστοιχα η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας, της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας καθώς και της παρουσίας του θεσμού στην Ελλάδα . Στο δεύτερο κεφάλαιο , μέσα από δυο υποενότητες, επιχειρείται μια συνοπτική παρουσίαση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση και μια καταγραφή των αδυναμιών και των εμποδίων που συναντά τόσο η ανάπτυξη της όσο και των αντίστοιχων φορέων της καθώς και της προοπτικής που διαφαίνεται να έχουν.

Το δεύτερο μέρος , συνθέτουν τα υπόλοιπα τέσσερα κεφάλαια της εργασίας τα οποία συστήνουν την ποιοτική έρευνα που επιλέχθηκε ,την υλοποίηση και τα αποτελέσματά της.

Έτσι στο τρίτο κατά σειρά κεφάλαιο ,σε τέσσερις υποενότητες, παρουσιάζονται αντίστοιχα η επιλογή της ποιοτικής έρευνας, η ημιδομημένη συνέντευξη, οι συνθήκες διεξαγωγής της καθώς και τα ζητήματα δεοντολογίας και οι δυσκολίες που προέκυψαν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθενται τα ερευνητικά δεδομένα της ημιδομημένης συνέντευξης, ενώ στο πέμπτο κεφάλαιο αποτυπώνονται τα αποτελέσματα που εξάγονται από αυτά.

Τέλος στα συμπεράσματα που αποτελούν και το θέμα του έκτου κεφαλαίου, καταγράφονται τα κύρια σημεία της ποιοτικής έρευνας σχετικά με τη διερεύνηση των αναπαραστάσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Κοινωνική Οικονομία στην Ελλάδα αποτελώντας το επιστέγασμά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1 Προσέγγιση του όρου της Κοινωνικής Οικονομίας.

Η Κοινωνική Οικονομία παρότι διανύει ήδη το δεύτερο αιώνα της ζωής της ο διάλογος για τον ορισμό της είναι ευρύς όπως ευρύ είναι και το πεδίο δράσης των οργανώσεων της(Γεωρμάς 2013).

Ο όρος πρωτοεμφανίστηκε στη Γαλλία στις αρχές του 19^{ου} αιώνα και με την πάροδο των αιώνων ,η χρησιμότητα του υπερέβη τα γαλλικά σύνορα βρίσκοντας απήχηση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σχεδόν δυο αιώνες τώρα ,οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας εξακολουθούν να είναι σημαντικοί παράγοντες στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης σε εθνικό ,υπερεθνικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο (Μπάρδα,2016).

Η καθιέρωση του εντοπίζεται στα τέλη του 19ου αιώνα, χάρη στον Dupoyet και του Gide, ο οποίος μάλιστα έπαιξε, σημαντικό ρόλο και στη θεσμική αναγνώριση της Κοινωνικής Οικονομίας. Οι παράγοντες, που προκάλεσαν τότε τη γέννηση της, ήταν κυρίως τα κοινωνικά προβλήματα ενός μεταβαλλόμενου κόσμου, από τη μετάβαση της αγροτικής στη βιομηχανική κοινωνία (Μητροσύλη,2007).

Στη σχετική βιβλιογραφία δεν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός της Κοινωνικής Οικονομίας ενώ σύμφωνα με τον Μωυσίδη Α. το ζήτημα της είναι πολύ ασαφές και διαφιλονικούμενο ως προς την εννοιολογική, επιστημολογική, ιδεολογική, εφαρμοστική και πολιτική πτυχή της ,άλλωστε ο όρος «Κοινωνική Οικονομία» αυτομάτως προσδίδει στον τομέα αυτό χαρακτηριστικά τόσο κοινωνικά, όσο και οικονομικά (Ντούλια,2015).

Έτσι του αποδίδονται μια σειρά από εναλλακτικές έννοιες όπως είναι ο Τρίτος Τομέας, ο Μη Κερδοσκοπικός Τομέας, η Αλληλέγγυα Οικονομία, η Εναλλακτική Οικονομία και η Οικονομία Του Μη Κέρδους ,ενώ το περιεχόμενο του και η οριοθέτησή του διαφέρει μεταξύ των συγγραφέων που καταπιάνονται με αυτόν τόσο μεταξύ Ευρώπης και ΗΠΑ όσο και μεταξύ διαφορετικών χωρών. Επιπρόσθετα, η ποικιλία των νοημάτων οφείλεται και στα διαφορετικά επιστημονικά πεδία των συγγραφέων που προσπαθούν να τον οριοθετήσουν. Σήμερα είναι δυσεπίτευκτο να εντοπιστεί ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της ενώ η πλειοψηφία των συγγραφέων αποφεύγει να χρησιμοποιεί ορισμούς με μονοδιάστατο προσανατολισμό, αλλά περικλείουν στον όρο μια σειρά από κοινά χαρακτηριστικά που είναι δυνατόν να χαρακτηρίσουν την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας (Νικολάου,2013).

Μια προσπάθεια λοιπόν θεωρητικής θεμελίωσης της Κοινωνικής Οικονομίας βασίζεται στο έργο του Πολάνυι (2007) όπου το σφάλμα της κυρίαρχης οικονομικής επιστήμης είναι ότι θεωρεί πως όλες οι οικονομίες βασίζονται στην απρόσωπη αγοραία συναλλαγή. Αυτή η συνθήκη επικράτησε

σε μια συγκεκριμένη ιστορική εποχή των δυτικών κοινωνιών και σχετίζεται με τη μετατροπή της εργασίας, της γης και του χρήματος σε εμπορεύματα. Επίσης, ακόμα και σε κοινωνίες όπου υπάρχουν αγορές, αυτές συνυπάρχουν με άλλες λειτουργικές αρχές: την αναδιανομή και την αμοιβαιότητα. Η αναδιανομή προϋποθέτει την ύπαρξη μιας κεντρικής αρχής (κράτος) η οποία ορίζει δικαιώματα και υποχρεώσεις και διανέμει πόρους σε είδος και χρήμα. Η αμοιβαιότητα προϋποθέτει τη συμμετρικότητα, δηλαδή ότι κάθε πλευρά που λαμβάνει ένα δώρο έχει κίνητρο να ανταποκριθεί προσφέροντας ένα αντι-δώρο (κοινότητα). Με αυτό το σκεπτικό, η Οικονομία διακρίνεται σε τρεις τομείς: της αγοράς, του κράτους και της κοινότητας και σε κάθε τομέα συνυπάρχουν όλες οι λειτουργικές αρχές, ωστόσο μία γίνεται κυρίαρχη, ενώ οι άλλες υποτάσσονται(Νικολάου,2013).

Ο Rifkin (1995) αναφέρει ότι καθώς ο εμπορικός και ο δημόσιος τομέας δεν μπορούν να καλύψουν ορισμένες από τις θεμελιώδεις ανάγκες των λαών ,οι άνθρωποι δεν έχουν άλλη επιλογή από το να αρχίσουν να φροντίζουν και πάλι τους εαυτούς τους ,επανιδρύοντας βιώσιμες κοινότητες υπό τη μορφή χαρακωμάτων για να προστατευτούν από τις απρόσωπες δυνάμεις της παγκόσμιας αγοράς. Αυτές οι κοινωνικοοικονομικές πρωτοβουλίες εγγράφονται σε μία ιδιαίτερη περιοχή που καλείται Κοινωνική Οικονομία η οποία αποτελεί την τρίτη μεγάλη δύναμη ανάμεσα στις άλλες δύο μεγάλες ,της κυβέρνησης –διοίκησης και της αγοράς που ορίζουν τη ζωή όλων των πολιτών (Μπάρδα,2016).

Οι Νικολόπουλος και Καπογιάννης άλλωστε αναφέρουν ότι «η Κοινωνική Οικονομία αποτελεί το χώρο της Οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον Ιδιωτικό και το Δημόσιο τομέα της Οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς και στόχους. Επίσης ότι πρόκειται για την πληθυντική οικονομία» (...), στην οποία αναπτύσσονται δραστηριότητες από συλλογικές πρωτοβουλίες ανθρώπων (κοινότητες ή ομάδες) που παράγουν κοινά αγαθά προς ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών, τις οποίες δεν καλύπτει ούτε το Κράτος, ούτε ο Ιδιωτικός τομέας (Νικολόπουλος, Καπογιάννης,2014).

Ο Ζακ Ντελόρ ήταν ο πρώτος που οριοθέτησε με σαφήνεια τον τομέα της ,περιγράφοντάς τον να είναι μικρού μεγέθους, αποκεντρωμένος, δημοκρατικά οργανωμένος, διακριτός από την παραδοσιακή Οικονομία της Αγοράς και από το Δημόσιο Τομέα και να προσβλέπει στην ικανοποίηση αναγκών που δεν καλύπτονται από τους άλλους δύο τομείς. Ωστόσο σύμφωνα και με την ΕΕ, η Κοινωνική Οικονομία στην κλασική της θεσμοθετημένη μορφή, αναφέρεται σε θεσμοθετημένες οντότητες (συνεταιρισμούς, κοινωνικές επιχειρήσεις, εταιρείες αλληλοβοήθειας, ενώσεις, αυτοδιαχειριζόμενα αλληλοβοηθητικά ταμεία, τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης), οι δραστηριότητες των οποίων ανταποκρίνονται (με την παροχή υπηρεσιών και παραγωγή προϊόντων) σε κοινωνικές ακάλυπτες ανάγκες και βεβαίως ανάγκες των μελών τους (Ντούλια,2015).

Απ την άλλη, η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας αποτελεί μία μάλλον ιδεαλιστική διάκριση και δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως ένας διακριτός τομέας της κοινωνίας για αυτό και εμφανίζεται στην τελευταία εικοσαετία του 20ού αιώνα ως μια σύνθετη και πολυδιάστατη θεώρηση σε συνθήκες της ύστερης νεωτερικότητας. Σήμερα αποτελεί ένα ενδιάμεσο πλουραλιστικό πεδίο εφαρμογής πολιτικών και εκλαμβάνεται συνήθως με δύο τρόπους που συχνά επικαλύπτονται. Ο πρώτος ως πεδίο οικονομικών σχέσεων στην ιδιωτική σφαίρα της ανθρώπινης δραστηριότητας και συμπεριλαμβάνει ποικίλες μορφές συναλλαγών που μπορεί να έχουν νομισματικό ή μη νομισματικό χαρακτήρα. Συνιστούν πρωτοβουλίες και πρακτικές με κοινωνικό και ηθικό χαρακτήρα, σε αντιδιαστολή με τις καπιταλιστικές λογικές διαχείρισης και συσσώρευσης του πλούτου. Ο δεύτερος παραπέμπει σε συγκεκριμένες οργανωσιακές μορφές: στους συνεταιρισμούς, στα ταμεία αλληλοασφάλισης και σε άλλες οργανώσεις αμοιβαίου οφέλους, οι οποίες διακρίνονται για τον δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας και κατά μία διασταλτική ερμηνεία για τον κοινωνικό χαρακτήρα(Ζάννης,2015).

Ο Τακτικός περιγράφει συνοπτικά την Κοινωνική Οικονομία ως Οικονομία της αλληλεγγύης, του συνεργατισμού, του μη κερδοσκοπικού τομέα της οριζόντιας οργάνωσης και των κοινωνικών δικτύων ,της ομαδικής, κοινοτικής και συλλογικής επιχειρηματικότητας ,που δεν αποσκοπεί στο κέρδος των κεφαλαιούχων αλλά στη δημιουργία απασχόλησης και εισοδήματος για όλους που συμμετέχουν στη παραγωγική διαδικασία(Τακτικός ,2014).

Παρά ταύτα, οι φορείς της εμφορούνται από κοινές αρχές :

- Δίνουν προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών τους, καθώς και της ευρύτερης κοινότητας, και όχι στο κέρδος.
- Έχουν αυτόνομη διοίκηση, δηλαδή αποφασίζουν αυτόνομα τον τρόπο λειτουργίας τους.
- Εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων με βάση την αρχή «ένα μέλος-μία ψήφος» ανεξάρτητα από τη συνεισφορά του κάθε μέλους στο κεφάλαιο.
- Κατά τη διανομή των κερδών, προβάδισμα έχουν τα μέλη και οι εργαζόμενοι/ες έναντι του κεφαλαίου(Αδαμ,2014).

Απ την άλλη, σκοπός της είναι ο πειραματισμός πάνω σε καινοτόμες οικονομικές και επανορθωτικές λύσεις σε μία «ασφαλή» κλίμακα- ιδιαίτερα στο τοπικό επίπεδο ,για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων πού αποτελεσματικά και έμμεσα συνεισφέρει σε ένα πιο αποτελεσματικό κράτος και οικονομία (Γεωργιάς,2013).

Ως παραδοσιακοί οργανισμοί της καταγράφονται τα σωματεία, τα ιδρύματα, οι συνεταιρισμοί και τα ταμεία αλληλοασφάλισης. Η πιο ενδιαφέρουσα προσθήκη σε αυτή την πλούσια παλέτα είναι οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις, που επιδιώκουν κοινωνικούς στόχους, παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά σε οικονομικά σημαντικές τιμές και παρουσιάζουν μετρήσιμες θετικές κοινωνικές εξωτερικότητες. Προφανώς είναι μια οικονομική δραστηριότητα που ξεκινά από κάτω. Πρόκειται κυρίως για μια «οικονομία των πολιτών» δηλαδή για μια πρωτοβουλία από τους πολίτες και για τις ανάγκες αυτών, που δεν αποσκοπεί στο κέρδος. Με αλλά λόγια για μία οικονομία των πραγματικών αναγκών που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, πρωτοβουλιών και

μορφωμάτων, τόσο θεσμικών όσο και άτυπων (Τακτικός,2015).Αυτά είναι συλλογικές οντότητες με στόχους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς, προνοιακούς, ενταξιακούς στην αγορά εργασίας, περιβαλλοντικούς, κ.α. και διαφοροποιούνται τόσο από τους κρατικούς φορείς όσο και από τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα (αγοράς), οι οποίες κινούνται σχεδόν αποκλειστικά με γνώμονα το κέρδος και δεν χαρακτηρίζονται, παρά σπάνια, από τον συλλογικό και τον κοινωνικό χαρακτήρα τους (Νασιούλας,2014).

Η Κοινωνική Οικονομία σήμερα δεν θεωρείται πλέον ως ένα ιστορικό απομεινάρι ή μια περιφερική κοινωνική και οικονομική αξία. Οι επικρατούσες αντιλήψεις αρχίζουν και αναγνωρίζουν τις δυνατότητες της να οικοδομήσει τις κοινωνικό-οικονομικές δεξιότητες και να λειτουργήσει ως μηχανισμός άντλησης των λανθανουσών οικονομικών δυνατοτήτων (Γεωργιάδης,2013).

1.2 Κοινωνική Επιχειρηματικότητα & Κοινωνικές Επιχειρήσεις

Το τι συνιστά Κοινωνική Επιχειρηματικότητα σήμερα ,αποτελεί ένα παγκόσμιο σύγχρονο, διαρκώς επαναξιολογούμενο ζητούμενο, το οποίο δεν συλλαμβάνεται παντού κατά τον ίδιο τρόπο. Στο παγκόσμιο επίπεδο αυτό που, κατά ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές και κράτη, εμφανίζει πολύ μεγάλη ποικιλία και μεγάλες διαφοροποιήσεις καθιστώντας σαφές ότι δεν υπάρχει μία κοινά αποδεκτή σύλληψή της ,για αυτό και ο προσδιορισμός της έννοιας της , έχει οδηγήσει σε πολλές συζητήσεις και η προσπάθεια των θεωρητικά απασχολούμενων είναι να οδηγήσουν στην καλύτερη θεωρητική σύλληψη και στον «φωτισμό» της (Στράνης,2014).Ωστόσο είναι κοινά παραδεκτό ότι η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα δεν είναι μόνο συστατικό της Κοινωνικής Οικονομίας αλλά θεωρείται το καινοτόμο μέρος της και ίσως ένα μεγάλο μέρος της βιωσιμότητάς της ,ενώ ταυτόχρονα συνιστά τόσο ένα επαναπροσανατολισμό των μορφών της όσο και μια διεύρυνσή τους.

Οι ερευνητές Seelos και Mair (2005) την περιγράφουν ως μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα «που παρέχει νέα παραγωγικά μοντέλα παροχής προϊόντων και υπηρεσιών τα οποία εξυπηρετούν τις άμεσες ανθρώπινες ανάγκες των φτωχότερων στρωμάτων της κοινωνίας που παραμένουν αναπάντητες από τις σημερινές οικονομικές και κοινωνικές δομές» (Γεωργιάδης,2013).Απ την άλλη, οι Mair και Martin (2006) συνέλεξαν μια πλειάδα ορισμών για την έννοια της κοινωνικής επιχειρηματικότητας τις οποίες ταξινομούν στις τρεις ακόλουθες κατηγορίες: α) στους οργανισμούς που αναζητούν κεφάλαια για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, β) στους οργανισμούς που εμπορευματοποιούν την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, και γ) στους οργανισμούς που έχουν μοναδικό στόχο να απαλύνουν τον ανθρώπινο πόνο και να καταλύσουν τις υφιστάμενες κοινωνικές δομές (Νικολάου,2014).

Γενικά πρόκειται για μία αναδυόμενη, εναλλακτική μορφή επιχειρηματικότητας εντός της Κοινωνικής Οικονομίας που επανέρχεται δυναμικά για να καλύψει ένα ευρύ πεδίο κοινωνικών αναγκών διαθέτοντας σαφή διάκριση τόσο από την κλασσική ιδιωτική επιχειρηματικότητα ως προς το σκοπό και τις μεθόδους, αν και πρέπει να συνυπάρχει με αυτή, όσο και από την κλασσική κρατική δραστηριότητα όπου το κράτος είναι ενεργητικό, παροχικό και ρυθμιστικό υποκείμενο, ενώ τείνει να καταλάβει χώρο ανάμεσα σε αυτές τις δυο περιοχές (Στράνης, 2014). Ταυτόχρονα, η έννοια της διαθέτει δυο διαστάσεις α) την επιχειρηματική και β) την κοινωνική διάσταση που δίνει έμφαση κυρίως σε νέες καινοτομίες και εγχειρήματα, σε εύρεση νέων ευκαιριών υψηλής κοινωνικής αξίας και στοχεύει σε χαμηλές οικονομικές αποδόσεις (Γεωργιάδης, 2013).

Σήμερα, σε μια περίοδο περιορισμού και απορρύθμισης του κοινωνικού κράτους, ο ρόλος της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και των Κοινωνικών Επιχειρηματιών είναι πιο καθοριστικός από ποτέ για την ύφανση ενός νέου κοινωνικού ιστού που στηρίζεται στη συγκρότηση νέων χώρων κοινωνικής ένταξης, νέων κύκλων συμβίωσης και καινοτόμους θεσμούς με χαρακτηριστικά νέου κοινωνικού προτύπου (Κασσαβέτης, 2013).

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, ως βασικός μοχλός και κινητήρια δύναμη της Κοινωνικής Οικονομίας, λειτουργεί σαν παράγοντας μόχλευσης των καινοτόμων ή μη ιδεών, του εθελοντισμού, των αξιών της κοινωνίας και των ανθρώπων που την αποτελούν, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού. Με αυτό τον τρόπο, οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις συνδράμουν στη κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή, αφού από τη μία μεριά μπορούν να εντάξουν στις παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας άτομα τα οποία βρίσκονταν σε συνθήκες αποκλεισμού και από την άλλη, παράγουν προϊόντα ή υπηρεσίες με έντονο κοινωνικό χαρακτήρα για τα οποία δεν ενδιαφέρονται, ή δεν μπορούν να παράγουν οι κλασσικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, καταπολεμούν αποτελεσματικά τον κοινωνικό αποκλεισμό δρώντας έτσι συμπληρωματικά στις δομές του παραδοσιακού κοινωνικού κράτους. Κατά συνέπεια, επιφέρουν αναζωογόνηση των κοινωνιών και συνεπάγονται, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ανθρώπων, με την αύξηση του εισοδήματός τους, την αύξηση της απασχόλησης και με την δημιουργία θέσεων εργασίας στους χώρους διαμονής τους (Φίλος 2015).

Ο Schumpeter περιγράφει τους κοινωνικοί επιχειρηματίες ως μεταρρυθμιστές και επαναστάτες με μια κοινωνική αποστολή που κάνουν θεμελιωθείς αλλαγές επιδιώκοντας ταυτόχρονα να δημιουργήσουν συστηματικές αλλαγές και βιώσιμες βελτιώσεις. Οι δράσεις τους, αν και είναι σε τοπικό επίπεδο, έχουν τις δυνατότητες να βελτιώσουν τα παγκόσμια δεδομένα είτε μέσα από την εκταμίευση, την υγειονομική περίθαλψη, την οικονομική ανάπτυξη, το περιβάλλον, τις τέχνες ή οποιονδήποτε άλλο κοινωνικό τομέα με αποστολή τη δημιουργία και τη διατήρηση της κοινωνικής ευημερίας. Δεν προσδοκούν να οργανώσουν τις επιχειρήσεις τους έτσι ώστε να δημιουργούν ουσιαστικά οικονομικά οφέλη στους επενδυτές τους ή στους εαυτούς τους αλλά να διαμορφώσουν μία πρόταση αξίας η οποία ενσαρκώνεται μέσα από την ανάπτυξη κοινωνικών

αγαθών και ωφελειών είτε για ένα σημαντικό τμήμα της Κοινωνίας είτε για ολόκληρη την κοινωνία (Μπάρδα,2016).

Σε αντίθεση με τη συμβατική πρόταση αξίας που υποθέτει τη ύπαρξη μιας αγοράς που μπορεί να πληρώσει για την καινοτομία και που μπορεί ακόμα και να παρέχει σημαντικά κέρδη για τους επενδυτές ,η πρόταση αξίας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων αφορά σε ένα τμήμα του πληθυσμού που έχει παραμεληθεί και δεν κατέχει τα οικονομικά μέσα ή την πολιτική δύναμη να παράγει μόνος του τα κοινωνικά αγαθά που έχει ανάγκη (Κυριακίδου-Σαλάβου,2014).

Στόχος της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και των Κοινωνικών Επιχειρήσεων είναι να καλύπτουν κενά στην εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών, σε πεδία που αφήνει ελλείψεις το κράτος ή η όποια συμβατική «φιλανθρωπική» κοινωνική δραστηριότητα, να αναδεικνύουν ένα νέο πιο δυναμικό και ίσως πιο αποτελεσματικό μοντέλο κάλυψης των κοινωνικών αναγκών και να ενδυναμώνουν την κοινωνική αλληλεγγύη, καλλιεργώντας και διαχέοντας μία κουλτούρα κοινωνικής προσφοράς και αλληλεγγύης. Επίσης να κινητοποιούν άτομα με δημιουργικότητα και κοινωνική ευαισθησία, να αναπτύξουν το δυναμικό τους και να το επενδύσουν σε κοινωνικούς σκοπούς, αυξάνοντας έτσι το κοινωνικό ενεργητικό της κοινωνίας, να δίνουν νέα ώθηση στην παραδοσιακή «φιλανθρωπική», χορηγική, εθελοντική και κοινωνική δραστηριότητα, καλλιεργώντας και διαχέοντας έμπνευση και ιδέες, προτείνοντας νέα μέσα δράσης, αλλά και προωθώντας δίκτυα συνεργασίας. Ακόμα, να μπορούν να προσφέρουν θέσεις εργασίας και μάλιστα σε άτομα με γνωστικό/εκπαιδευτικό υπόβαθρο και σπουδές τα οποία μέχρι σήμερα δύσκολα εύρισκαν διέξοδο στην αγορά εργασίας και ιδίως στον ιδιωτικό τομέα πχ κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι (Φίλος,2015).

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και οι Κοινωνικοί Επιχειρηματίες δεν θα πρέπει να αποτελούν μόνο δεδηλωμένο καταφύγιο των ευπαθών ομάδων (Στραβοσκούφης,2013) αλλά μία νέα πρόταση ενεργοποίησης της ανθρώπινης βούλησης προς το κοινό όφελος συνδυάζοντας ταυτόχρονα το πάθος μίας κοινωνικής αποστολής με μία εικόνα των επιχειρήσεων –όπως πειθαρχία ,καινοτομία και αποφασιστικότητα που συνήθως σχετίζεται με την υψηλή τεχνολογία. Αυτή η αποστολή όντας ρητή και κεντρική ,συνιστά το βασικό κριτήριο έναντι της δημιουργίας πλούτου, ο οποίος καθίσταται απλά ένα μέσο(Μπάρδα,2016). Οι Κοινωνικοί Επιχειρηματίες ως καινοτόμα εργαλεία εναλλακτικής διαχείρισης δρουν για να διορθώσουν τις δραματικές αποτυχίες της αγοράς εργασίας αλλά και των πολιτικών για την απασχόληση ,ενώ τρέφονται από την νέα μορφή της Κοινωνικής Οικονομίας και συνιστούν μια νέα διακυβέρνηση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο(Τσομπάνογλου,2008). Πέρα όμως από το διορθωτικό τους ρόλο που είναι δεδομένος ,μπορούν να πράξουν αλληλεγγύη και καινοτόμους θεσμούς με χαρακτηριστικά νέου κοινωνικού προτύπου (Κασσαβέτης,2013).

Εκεί που οι άλλοι βλέπουν μονό προβλήματα οι Κοινωνικοί Επιχειρηματίες βλέπουν την ευκαιρία. Η συμμετοχή δε σε μια διαδικασία συνεχούς καινοτομίας οδηγεί σε νέους δρόμους ,στην

ανάπτυξη νέων μοντέλων και σε νέες προσεγγίσεις, ωστόσο ο Schumpeter επισημαίνει ότι η καινοτομία μπορεί να συναντάται σε πολλές μορφές έτσι ώστε κάποιος να μη χρειάζεται να εφεύρει κάτι εντελώς νέο αλλά να μπορεί την ίδια υπάρχουσα ιδέα να την εφαρμόσει με νέο τρόπο ή σε μία νέα κατάσταση (Μπάρδα,2016).

Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις εκκινούν από την κινητοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου γύρω από ένα πρόγραμμα του οποίου οι σκοποί περιλαμβάνουν μία διάσταση κοινοτικής υπηρεσίας και κατέχουν ένα κυρίαρχο πλεονέκτημα : να αρθρώνουν δυναμικά τις τοπικές κοινότητες και τις οικογένειες δομώντας ένα συμμετοχικό σύστημα στο οποίο οι χρήστες των υπηρεσιών γίνονται και οι ίδιοι και παράγωγοι τους (Τσομπάνογλου,2008). Ταυτόχρονα διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά : Φέρνουν ριζική αλλαγή, υιοθετούν καινοτόμες λύσεις σε θέματα κοινωνικά και περιβαλλοντικά, ενισχύουν την ανάπτυξη φέρνοντας ισότητα και σταθερότητα στην κοινωνία, χτίζουν , διατηρούν και χρησιμοποιούν το κοινωνικό κεφάλαιο, τις καθοδηγεί η αποστολή τους κι όχι το κέρδος (Φίλος,2015). Επιπρόσθετα χαρακτηρίζονται από τη συμμετοχική τους δράση, οι δε αποφάσεις τους δεν στηρίζονται στην κερδοφορία του κεφαλαίου αλλά έχουν ως ξεκάθαρο σκοπό την ευεργεσία της ίδιας της κοινότητας. Από πλευράς δε οργάνωσης, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα δεν διαθέτει μεγάλη κεφαλαιοποίηση αλλά στηρίζεται στην αλληλεγγύη και στην εμπιστοσύνη της κοινότητας (Νικολόπουλος,Καπογιάννης,2012).

Συμπερασματικά, η Κοινωνική Οικονομία και οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις διαδραματίζουν ένα σημαντικό πλέον ρόλο στην ανάπτυξη ενός έξυπνου, διατηρήσιμου και χωρίς αποκλεισμούς προτύπου κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, βασιζόμενου σε έναν σύγχρονο καταμερισμό ρόλων και ευθυνών ανάμεσα στην αγορά, το κράτος, τον «τρίτο τομέα» και τα μεμονωμένα άτομα. Οι οντότητες της παραδοσιακής Κοινωνικής Οικονομίας, οι νεότερες Κοινωνικές Επιχειρήσεις, οι κοινωνικά υπεύθυνοι καταναλωτές, οι αποταμιευτές, οι χρηματοδότες και οι κερδοσκοπικές εταιρείες έχουν ένα κοινό στοιχείο: την έμφαση σε κοινωνικές αξίες και τη μέριμνα για την ύπαρξη θετικού αντίκτυπου στην ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας.¹

1.3 Κοινωνική Οικονομία στην Ελλάδα

Στη Χώρα μας, ο θεσμός της Κοινωνικής Οικονομίας έχει μακρά ιστορία, εντοπίζοντας την απαρχή του στην συνεταιριστική της παράδοση με σημείο αναφοράς και κορυφαίο παράδειγμα την Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα Αμπελακίων. Παρά ταύτα, κι ενώ στην ΕΕ αποτελεί θεσμικά μία διακριτή σφαίρα άσκησης κοινωνικών και οικονομικών πολιτικών ,στην Ελλάδα εμφανίζεται εντυπωσιακή καθυστέρηση όχι μόνο στην ανάπτυξη του θεσμού της αλλά και στην αναγνώριση της από τους πολίτες ως διακριτός τομέας ,παρόλο που καταγράφονται πολλοί φορείς οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε αυτόν.

¹ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΕΥΧ.4

Σήμερα η Ελλάδα αποτελεί μια ιδιαίτερη χώρα αναφορικά με την ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας ως απόρροια μιας σειράς παραγόντων. Πρωταρχικός παράγοντας και ιδιαίτερα σημαντικός είναι η ύπαρξη ενός αδύναμου κράτους που είναι αντιμέτωπο με μια αδύναμη κοινωνία πολιτών ,ενώ δεύτερος και εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι ο ιδιάζων τρόπος ανάπτυξης του Κράτους Πρόνοιας στην Ελλάδα. Επίσης, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας έχει να κάνει με τον κυρίαρχο ρόλο των κομμάτων στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή. Πέραν όμως της ασθένειας της κομματοκρατίας ,ως ένας τέταρτος παράγων με ιδιαίτερη επίδραση στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας, είναι η διαφθορά που συνάδει με αυτήν.(Γεωργιάδης,2017).

Δεν υπάρχει άλλωστε αμφιβολία ότι η Κοινωνική Οικονομία στερείται όχι μόνο του απαιτούμενου δημόσιου διαλόγου αλλά και της δέουσας προσοχής από τους παραδοσιακούς πολιτικούς οργανισμούς οι οποίοι αδυνατούν να συλλάβουν τους κοινωνικούς κινδύνους που ελλοχεύουν.

(Τσομπάνογλου,2008).

Μέχρι πρότινος, το 2011, στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, δεν υπήρχε αναγνώριση τόσο της Κοινωνικής Οικονομίας όσο και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας λόγω έλλειψης θεσμικού πλαισίου, γραφειοκρατίας, έλλειψης επιχειρηματικής τεχνογνωσίας και ανάλογης εκπαίδευσης, δυσκολίες δικτύωσης και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών κ.α(Ζιώμας,2013). Ταυτόχρονα στη σχετική βιβλιογραφία εντοπίζονται λιγιστές μελέτες για τον θεσμό αυτό και τις οργανώσεις του ενώ δεν υπάρχουν καν νομικές μελέτες αλλά και έρευνες για την κατανόησή τους.

Με την ψήφιση του νόμου 4019/2011 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» ο οποίος αποτελεί τη συνέχεια των νόμων 2716/1999 και 1667/1986,θεσμοθετείται η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα μέσα από τη δημιουργία κοινωνικών και συνεταιριστικών επιχειρήσεων με στόχο να την καταστήσει ένα βασικό εργαλείο εξόδου από την οικονομική και ταυτόχρονα την περιβαλλοντική και κοινωνική κρίση. Συγκριμένα ,με τον νόμο 4019/2011 επιχειρείται μία πρώτη θεσμοθέτηση του χώρου όπου η Κοινωνική Οικονομία ορίζεται ως: «το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων»(ΦΕΚ).

Ως φορείς της δε, θεσπίζονται οι Κοινωνικοί Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) οι οποίες διακρίνονται σε κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης , σε κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις κοινωνικής φροντίδας και σε κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις συλλογικού σκοπού. Σύντομα όμως ο νομός αυτός αντικαταστάθηκε με το νομό 4430/2016 ο οποίος επιχειρεί να διορθώσει τις αδυναμίες του προηγούμενου και να δώσει μια νέα δυναμική και μια ευρύτερη προσέγγιση στη θεσμοθέτηση του πεδίου της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα. Επιπλέον ,με το νέο νόμο εισάγονται και μια σειρά νέων ορισμών για την Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία που την ορίζουν ως «το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μια εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής ,διανομής ,κατανάλωσης και επανεπένδυσης,

βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας ,της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και στο περιβάλλον» χωρίς όμως να δίνονται διευκρινήσεις για τους όρους που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή της (Τσιλίκης,2016).

Αναμφίβολα η πολυπλοκότητα του ελληνικού θεσμικού πλαισίου με την πληθώρα των νομικών μορφών που προβλέπει ανάλογα με τη μορφή του οργανισμού Κοινωνικής Οικονομίας και τις διακρίσεις που εισάγει σε βάρος τους σε σχέση με τις τυπικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις ως προς τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις ,εγκλωβίζει κάθε πρωτοβουλία που μπορεί να αναπτυχθεί προς αυτήν την κατεύθυνση. Συν τοις άλλοις ,η ασυνεχής στάση της πολιτικής ηγεσίας ως προς την υποστήριξη της, δυναμιτίζει ακόμα περισσότερο τις συνθήκες συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός ευμετάβλητου τοπίου.

Οι νέες κοινωνικές επιχειρηματικές μορφές στην Ελλάδα χρειάζονται ουσιαστική υποστήριξη από τις δημόσιες πολιτικές για την κοινωνική συνοχή και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε όλα τα επίπεδα επειδή αποτελούν προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή ,την απασχόληση και τη βάση για το σχηματισμό του κοινωνικού κεφαλαίου. Η τοπική εταιρική πραγματικότητα φαίνεται να αποτελεί μια ουσιαστική δύναμη η οποία αποτελεί μοναδικό τρόπο συνέργειας όλων για την κοινωνική συνοχή μέσω της οποίας προέρχεται η ανάπτυξη (Μπάρδα,2016).

Ο Λιέρος τονίζει ότι η χώρα εξακολουθεί να παραμένει πίσω σε σχέση με τις ανάλογες προσπάθειες στην Ευρώπη καθώς στερείται σε τεχνογνωσία ,κεφάλαια και κατάλληλη κουλτούρα. Οι προσπάθειες δε των τελευταίων χρονών δεν είναι ικανές να καλύψουν τα κενά των προηγούμενων δεκαετιών καθώς δεν έχουν τύχει των απαιτούμενων διαστάσεων εξαιτίας του αποδυναμωμένου κοινωνικού ιστού και της αποσάθρωσης της κοινωνίας και ως εκ τούτου πολλά πράγματα πρέπει να ξαναχτιστούν από την αρχή (Λιέρος,2012).

Επιλογικά, η βαθιά δημοσιονομική κρίση και οι συνέπειές της στη Χώρα μας, σε συνδυασμό τόσο με τους περιορισμούς που αντιμετωπίζει το κράτος κατά την παροχή αγαθών και υπηρεσιών στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας όσο και τους περιορισμούς και τις ανισορροπίες που συνδέονται με την παροχή αυτών από τον ιδιωτικό τομέα, απαιτούν από την Πολιτεία περισσότερο από κάθε άλλη φορά να αναλάβει συγκεκριμένες δεσμεύσεις ώστε η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα ως η πιο σύγχρονη μορφή Κοινωνικής Οικονομίας να καταστεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την επίτευξη των ειδικότερων στόχων που θέτουν οι δημόσιες πολιτικές για την εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος. Πάνω από όλα όμως είναι ανάγκη, μέσω της δημιουργίας νέων μορφών όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις, αλλά και με την ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας με τις πρωτοβουλίες γενικού συμφέροντος τις οποίες αναλαμβάνει και προωθεί η κοινωνία των πολιτών, να αποτελέσει η ίδια η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, απαραίτητη προϋπόθεση για την εμπέδωση και εδραίωση ενός προτύπου κοινωνίας, η οποία αναγάγει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη για τους πολίτες της σε πρωταρχικό ζήτημα και την παγίωση των αξιών της Κοινωνικής Οικονομίας. Η Ελλάδα λοιπόν σε αυτή την κρίσιμη στιγμή που χρειάζεται επειγόντως

αλλαγή του παραγωγικού της μοντέλου και τόνωση της πραγματικής οικονομίας με δίκαιο και βιώσιμο τρόπο μπορεί να βοηθηθεί από τις καλές πρακτικές και την τεχνογνωσία άλλων Ευρωπαϊκών χώρων. Η αξιοποίηση κάθε ελκρινούς διάθεσης ανταλλαγής καλών πρακτικών και εμπειριών μπορεί να βοηθήσει τη Χώρα να περάσει από την κρίση σε μια αποτελεσματική ανασυγκρότηση της οικονομίας, με βασικό πυλώνα τη συνεργατική / κοινωνική οικονομία (Αδάμ,2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2.1 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ : Η Ελληνική Πραγματικότητα

Στο ελληνικό πολιτικό σύστημα η Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιμετωπίζεται απλώς ως «η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων» και όχι ως «αυτοκυβέρνηση». Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των τελευταίων ετών, παρά τα μεγάλα λόγια περί δήθεν ανασυγκρότησης ή εκσυγχρονισμού του κράτους και της δημόσιας διοίκησης, αποδείχτηκαν κενές περιεχομένου. Αναμφισβήτητη η εφαρμογή του "ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ" και του "ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ", τα χρόνια των μνημονιακών πολιτικών που ακολούθησαν, καθώς και η ταυτόχρονη και αφειδής μεταφορά αρμοδιοτήτων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, χωρίς πρόβλεψη για τους απαιτούμενους πόρους (στο πλαίσιο μια στρατηγικά οργανωμένης οπισθοχώρησης του κράτους) μετέτρεψαν την Αυτοδιοίκηση από έναν κατεχοχόν θεσμό άσκησης πρωτογενούς λαϊκής εξουσίας και κοινωνικού ελέγχου, σε «διοικητή» τοπικών υποθέσεων και «διαμεσολαβητή» της κεντρικής πολιτικής εξουσίας (Θελερίτη,2016).

Έως τώρα η καταγραφή των αρμοδιοτήτων της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν είναι τόσο απλή ή αυτονόητη. Κατάσπαρτη νομοθεσία, προεδρικά διατάγματα, διυπουργικές και υπουργικές αποφάσεις οριοθετούν σωρεία αρμοδιοτήτων που παρά τις εκάστοτε κωδικοποιήσεις παραμένουν σε σημαντικό βαθμό αναξιοποίητες. Επιπλέον πολλές από αυτές τις αρμοδιότητες, οι Δήμοι αδυνατούν να τις ασκήσουν καθώς ενέχουν μια υπέρ-δημοτική αναφορά όπως είναι η χωροταξία, το περιβάλλον, η τοπική αστυνόμευση, οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι αναπτυξιακές υποδομές, η διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού. Με το νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ωστόσο, είναι έκδηλη η προσπάθεια για συστηματοποίηση και εξορθολογισμό ενώ στο πλαίσιο της ενίσχυσης του κοινωνικού ρόλου των Δήμων εισάγεται ένα πλέγμα διατάξεων που τους επιτρέπει ν' αναλάβουν πρωτοβουλίες κοινωνικού χαρακτήρα (ITA,2006).

Από τη άλλη πλευρά, η Τοπική Αυτοδιοίκηση όντας ,εξ ορισμού, εγγύτερα στο επίπεδο ανάδυσης και άρα δυναμικά βέλτιστου χειρισμού των απτών προβλημάτων κοινωνικής φύσεως (οικογένεια, γειτονιά κ.λπ.), είναι σε πλεονεκτικότερη θέση μεταξύ των εν γένει φορέων δημόσιας δράσης για την άσκηση πολιτικής στο κοινωνικό πεδίο. Επίσης, εξ αιτίας του έντονα ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα των πολιτικών αυτών, η Τοπική Αυτοδιοίκηση επεδίωξε την ανάληψη αντίστοιχων ευθυνών, συμβατών και με τη διαπροσωπική φύση των πολιτικών σχέσεων στο τοπικό επίπεδο. Αντιστρόφως ,η κεντρική εξουσία στην προσπάθειά της να ελέγξει και να υπερβεί το περίφημο «στρες του κράτους», δηλαδή την αυξανόμενη αδυναμία κεντρικού αποτελεσματικού χειρισμού μιας πανσπερμίας λεπτομερειών εφαρμογής και τεχνικών προβλημάτων, επεδίωξε να μεταφέρει τα διαχειριστικά ζητήματα στο τοπικό επίπεδο (ITA,2006).

Έτσι κατέληξε να είναι εγκλωβισμένη σε έναν κυκεώνα με πολύ περισσότερες αρμοδιότητες και με πολύ λιγότερους πόρους καθώς οι κρατικές επιχορηγήσεις άρχισαν να περικόπτονται ενώ η κατακόρυφη πτώση των εσόδων, συνέπεσε με την απότομη αύξηση των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση βίωσε και βιώνει πολύ πιο έντονα από την Κεντρική Κυβέρνηση ,τις οδυνηρές συνέπειες της κρίσης έχοντας ταυτόχρονα την ευθύνη από την μια πλευρά να διατηρήσει τις υπάρχουσες κοινωνικές δομές της υπό καθεστώς χρηματοδοτικής ασφυξίας και από την άλλη να δημιουργήσει νέες και να ενισχύσει τις υπάρχουσες. Και βέβαια ο ανθρωποκεντρικός της χαρακτήρας, την μετέτρεψε σε προνομιακό πεδίο άμεσης προσφυγής των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και από την άλλη αναβάθμισαν την υποχρέωσή της για στήριξη της κοινωνίας απέναντι στο κίνδυνο της αποσάθρωσής της. Σε όλη αυτήν την δύσκολη κατάσταση η Τοπική Αυτοδιοίκηση κλήθηκε να ανταποκριθεί αναγκαστικά παρά την έλλειψη προσωπικού και την αδυναμία πρόσληψης νέου (Τακτικός,2017).

Η βαθμιαία απόσυρση του κράτους και η εξάρθρωση του κράτους πρόνοιας σε συνδυασμό με την παρατεταμένη συστημική κρίση, δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για την επέκταση δραστηριοτήτων στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας (Νικολόπουλος,2011).

Οι ήδη θεσπισμένες αρμοδιότητες της Τοπικής αυτοδιοίκησης για την άσκηση κοινωνικής και προνοιακής πολιτικής και ιδιαίτερα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και για την προστασία ευάλωτων ομάδων, απέκτησαν βαρύνουσα σημασία σε περιόδους παρατεταμένης λιτότητας και ύφεσης ενώ ταυτόχρονα διαμόρφωσαν το πεδίο δράσης της ,το οποίο ομολογουμένως αποτελεί κοινό τόπο με αυτόν της Κοινωνικής Οικονομίας. Είναι προφανές ότι η Κοινωνική Οικονομία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση ασπάζονται από κοινού τις αρχές της προώθησης της κοινωνικής συνοχής, της ανάπτυξης του κοινωνικού κεφαλαίου, τη δημοκρατική λειτουργία, την υψηλή περιβαλλοντική ευθύνη, την κοινωνική λογοδοσία. Η ώσμωση αυτών των δύο πυλώνων διαμορφώνει ένα νέο πολιτικό όραμα ανάπτυξης με κοινωνική συνοχή για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπως και ένα νέο στόχο ενσωμάτωσης κοινωνικής καινοτομίας με έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη για τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις (Χριστάκης ,2011).

Χωρίς αμφιβολία, ένα από τα βασικά προτερήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι η εγγύτητά της με τον πολίτη. Αυτό την καθίστα άμεσο δέκτη των πάσης φύσεως κοινωνικών προβλημάτων και της επιτρέπει μέσα από τη συνεργασία της με το Κεντρικό Κράτος αλλά και τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας να ασκεί μια αποτελεσματικότερη πολιτική που να αφορά στην αντιμετώπιση ενός μεγάλου τμήματος των καθημερινών προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της (Χριστάκης,2011).

Εξίσου σημαντικό είναι και το πλεονέκτημα να διαθέτει ανενεργούς πόρους: κτίρια και αγροκτήματα, σχολάζουσες γαίες, δασικές εκτάσεις, πάγιο εξοπλισμό και κτιριακές εγκαταστάσεις. Αυτούς τους ανενεργούς πόρους είναι σε θέση να αξιοποιήσουν οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας, ακριβώς επειδή συνενώνουν ανθρώπινους πόρους, μειώνουν το κόστος συναλλαγών, έχουν ευελιξία στη λειτουργία τους και ενσωματώνουν εθελοντισμό στη δυναμική τους, δεδομένου ότι οι δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν δύναται να τους κινητοποιήσουν λόγω υψηλού κόστους διαχείρισης και λειτουργίας. Αυτά τα πλεονεκτήματα αποτελούν μεγάλη πρόκληση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και αυτό με τη σειρά του απαιτεί ιδιαίτερη θεσμική και οργανωτική τεχνογνωσία για τα στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς (Γεωργιάδης, 2013).

Η ανάγκη για αναζωογόνηση των πόλεων σήμερα είναι πιο εμφανής από ποτέ. Η επίλυση των προβλημάτων και η διαρκής επιδίωξη για συνεχή αναβάθμιση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας όντας κοντά στον πολίτη και με αυξημένα αντανακλαστικά ως προς την ικανοποίηση των απαιτήσεων του αποτελούν όραμα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Χριστάκης, 2011).

Καθίσταται πλέον προφανές, ότι η παρουσία της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στο πεδίο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αναγκαία καθώς διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη δημιουργία ενός νέου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης που θα βοηθήσει στην διέξοδο από την οικονομική κρίση που είναι πια ιδιαίτερα αισθητή. Θα συντελέσουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και θα βοηθήσουν ιδιαίτερα τις ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, μειώνοντας την επέκταση της φτώχειας και της ανεργίας (ΟΚΕ, 2013).

2.2 Αδυναμίες, Εμπόδια & Προοπτική στην Ανάπτυξη και τη Βιωσιμότητα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα

Η δημόσια χρηματοδότηση των οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα παροχής υπηρεσιών γενικού συμφέροντος και οι περικοπές στους δημόσιους προϋπολογισμούς αφήνουν σημαντικά τμήματα του πληθυσμού να αυτοεξυπηρετούνται. Παράλληλα, η αυξανόμενη ζήτηση για εξατομικευμένες υπηρεσίες, το νέο προφίλ των προσωπικών αναγκών, η εξέλιξη των κοινωνικών αναγκών και κοινωνικών κινδύνων αλλάζουν το πεδίο. Έτσι, η ωριμότητα, οι αποτυχίες ή ο κορεσμός της αγοράς εκφράζονται άμεσα ως ευκαιρίες και απειλές για την Κοινωνική Οικονομία (Νασιούλας, 2014).

Υπό αυτές τις συνθήκες για τους φορείς της, ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστούν «οχήματα» για τη μεταβίβαση της ευθύνης από το κράτος στους πολίτες με στόχο τη μείωση του δημόσιου κόστους ενώ για πολλούς ο φόβος ότι θα γίνουν ο «δούρειος ίππος» για την ιδιωτικοποίηση των

(κοινωνικών)πολιτικών οδηγώντας σε κοινωνική απορρύθμιση και σταδιακή αποδόμηση των κοινωνικών κεκτημένων είναι τεράστιος (Ντούλια,2015).

Το ζήτημα λοιπόν της δημοσιονομικής εξάρτησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το κεντρικό κράτος από τη μία και από την άλλη το θεσμικό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από αποσπασματικότητα ,«προαιρετικότητα» αλλά και περιοριστικό χαρακτήρα ως προς την εφαρμοστικότητα των σχετικών ρυθμίσεων ,οι δυσλειτουργίες που προκαλεί η κατάτμηση των επιτελικών αρμοδιοτήτων σχεδιασμού παρακολούθησης και αξιολόγησης των δομών και προγραμμάτων Κοινωνικής Οικονομίας σε τοπικό επίπεδο σε περισσότερα καθ'υλην αρμόδια υπουργεία χωρίς τη συμμετοχή εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη δράσεων Κοινωνικής Οικονομίας (Κοντιάδης,2006).

Ταυτόχρονα, ο μεγάλος χρόνος πού μεσολαβεί ανάμεσα στην παροχή της εργασίας και στην καταβολή του αντιστοίχου ποσού είσπραξης από τους Δήμους ,λόγω γραφειοκρατικών διαδικασιών και πολλαπλών ελέγχων, προκαλεί μεγάλη καθυστέρηση στις αποπληρωμές επιφέροντας πρόστιμα από τις εποπτικές αρχές και ποινική δίωξη των υπεύθυνων τους, δεδομένου ότι οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις δεν διαθέτουν ταμειακά αποθέματα (Κοντιάδης,2006).

Σημαντικό επίσης εμπόδιο είναι η δυσπιστία και η καχυποψία που επικρατεί στη Ελλάδα σχετικά με τους φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας ως αποτέλεσμα ελλιπούς πληροφόρησης και εκπαίδευσης. Η ελλιπής άλλωστε ενημέρωση υπάρχει και σε ακαδημαϊκό αλλά και σε συμβουλευτικό επίπεδο και εδώ έγκειται και η πρόκληση κυρίως για την τριτοβάθμια εκπαίδευση η οποία μπορεί να δώσει μία τυπική θεωρητική τουλάχιστον κατεύθυνση για τους νέους επιστήμονες (Γεωργιάδης,2013).

Επιπρόσθετα, δεν υφίσταται ξεκάθαρο θεσμικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό, τις εθελοντικές οργανώσεις και τις ΜΚΟ με αποτέλεσμα η οριοθέτηση μεταξύ μη κερδοσκοπικών/ανεξάρτητων από το κράτος φορέων και αυτών που εντάσσονται σε αυτό ή την αγορά να είναι πολύ δύσκολος².

Παράλληλα, η ατροφική κοινωνία των πολιτών και η έλλειψη κουλτούρας συλλογικότητας και η εμπιστοσύνη των πολιτών σε φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα υψηλή ενώ και η αντιεπιχειρηματική κουλτούρα που επικρατεί στη Χώρα μας παρεμποδίζουν την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και ιδιαίτερα αυτών που αφορούν ανθρώπους που ανήκουν σε ειδικές κατηγορίες (πχ άτομα με ψυχικά προβλήματα, ΑΜΕΑ).

Κατά συνέπεια ο ρόλος των φορέων της και η κοινωνική προσφορά τους είναι δύσκολο να διαδοθούν και να γίνουν κατανοητά από τους πολίτες γεγονός που παγιδεύει την ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας . Συν τοις άλλοις, η απουσία οράματος και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού που χαρακτηρίζει ολόκληρη την Ελληνική κουλτούρα συνιστά απειλή και για την Κοινωνική

² <https://stentoras.gr/agronea-2/koinoniki-oikonomia/1366-stentoras-h-koinwnikh-oikonomia-vash-gia-tpoikh-anaptyxh>

Οικονομία καθώς η ανάπτυξή της δεν μπορεί να επιτευχθεί με μεμονωμένες αποσπασματικές δράσεις αλλά μέσα από ένα μακροπρόθεσμο πλάνο που θα συνδράμει στην καλλιέργεια της κουλτούρας ομαδικού πνεύματος, εθελοντικής προσφοράς και στην ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών.³

Σύμφωνα με τον Α. Κώστα, αδυναμίες και εμπόδια για την ανάπτυξη των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας συνιστούν η ελλιπής νομοθεσία για τη θεσμική προστασία και υποστήριξή τους όπως και για την παροχή φορολογικών κινήτρων, η αδυναμία εύρεσης πόρων για την ανάπτυξή τους λόγω της έλλειψης χρηματοδοτικών εργαλείων (μηχανισμών χρηματοδότησης από το κράτος και από χρηματοπιστωτικούς φορείς) και επιδοτούμενων προγραμμάτων καθώς και η αδυναμία απόκτησης τεχνικού εξοπλισμού, υποδομών και άλλων εργαλείων (π.χ. αδειών) για την ομαλή λειτουργία τους. Επιπλέον, η προβληματική συνεργασία τους με άλλους Φορείς, (Δημόσιους ή Ιδιωτικούς), κυρίως εξαιτίας της μειωμένης ενημέρωσης για τον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, η απουσία εργαλείων αξιολόγησης της λειτουργίας τους και μέτρησης του κοινωνικού τους αντίκτυπου, η αυξημένη γραφειοκρατία των αρμόδιων συνεργαζόμενων Δημόσιων Φορέων και η περιορισμένη δικτύωση και ανάπτυξη συνεργιών τόσο στο εσωτερικό τους όσο και ευρύτερα. Ως τέτοια σημειώνονται και η έλλειψη καταρτισμένων / (εξ)ειδικευμένων έμπειρων στελεχών στη διοίκηση και τη διαχείρισή τους, η ανεπάρκεια υποστήριξης και συμβουλευτικής στην καθημερινή λειτουργία των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας, η έλλειψη σχετικών προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης, η μειωμένη αναγνωσιμότητα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα, ο μικρός αριθμός των εθελοντών λόγω της φύσης της λειτουργίας τους και της ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας και οι ανεπαρκείς ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση και την προσβασιμότητα σε δραστηριότητες Κοινωνικής Οικονομίας ατόμων με αναπηρίες (Κώστας, 2013, 2017).

Συμπληρωματικά αναδεικνύονται και η ανυπαρξία ολοκληρωμένου και διαυγούς συστήματος αναγνώρισης, πιστοποίησης και αξιολόγησης του παραγόμενου κοινωνικού οφέλους από τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις, η αδυναμία στο συνεταιρίζεστε και η καχυποψία σε συλλογικά εγχειρήματα, η έλλειψη επαρκούς εμπειρίας και know how στη διοίκηση τους, η έλλειψη κοινωνικής συνειδητοποίησης για την ωφελιμότητα της Κοινωνικής Οικονομίας και επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, ο χαμηλός βαθμός ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς επιχειρηματικές δραστηριότητες Κοινωνικής Οικονομίας, η μικρή ενθάρρυνση από το τοπικό και κοινωνικό περιβάλλον για την δημιουργία τους και ο χαμηλός βαθμός δραστηριοποίησης και έκφρασης δυσπιστίας από τις τοπικές κοινωνίες υπέρ συλλογικών κοινωνικού χαρακτήρα επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, δεν επιτρέπουν στη Κοινωνική Οικονομία να λάβει τις απαιτούμενες διαστάσεις ανάπτυξης στη Χώρα μας (Ντούλια, 2016).

³ <https://stentoras.gr/agronea-2/koinoniki-oikonomia/1366-stentoras-h-koinwnikh-oikonomia-vash-gia-tpoikh-anaptyxh>

Αβίαστα λοιπόν συνάγετε το συμπέρασμα ότι ο εντοπισμός των παραγόντων που αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας και των φορέων της, συνιστά τον αντίποδα για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη δράσεων που θα εξασφαλίσουν όχι μόνο την βιωσιμότητα τους αλλά και θα τους δώσουν προοπτική ,συμβάλλοντας καθοριστικά στην επίτευξη μιας βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης.

Η Κοινωνική Οικονομία δεν είναι απλά μια κοινωνική επιχείρηση ή ένας συνεταιρισμός αλλά ένα ξεχωριστό μοντέλο οικονομίας που χρειάζεται αντίστοιχο θεσμικό περιβάλλον, δηλαδή ένα συμβολικό «οικοσύστημα», για να ευδοκιμήσει και το οποίο συνδιαμορφώνεται από τους θεσμούς της Πολιτείας αλλά και από την αυτόβουλη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας σε συνεργατικούς θεσμούς. Πρόκειται για μια ολιστική προσέγγιση που συμβάλλει στη συγκρότηση του κοινωνικού κεφαλαίου, την αυτοοργάνωση και συμμετοχική δημοκρατία της τοπικής κοινότητας στη βάση μιας νέας συνεργατικής κοινωνικής και επιχειρηματικής κουλτούρας (Τακτικός,2014).

Εν προκειμένω, η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να αποτελέσει μοχλό στήριξης και ανάπτυξης των τοπικών κοινωνικών εγχειρημάτων και να ενσωματώσει αυτές τις προσπάθειες σε στρατηγικά προγράμματα που σκοπό θα έχουν την αντιμετώπιση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας. Η μετατόπιση του κέντρου βάρους στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων από το κεντρικό κράτος στο επίπεδο του Δήμου δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση την απόσυρση του κεντρικού σχεδιασμού από τα τοπικά σχέδια δράσης, αντίθετα αυτά τα σχέδια θα πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις και να ακολουθούν το πνεύμα της κεντρικής στρατηγικής που εκπορεύεται από την επίσημη πολιτική του κράτους για την αντιμετώπιση των ζητημάτων που τον απασχολούν. Έτσι δημιουργείται ένα πλαίσιο εφαρμογής πολιτικών προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες του κάθε Δήμου ,προσανατολισμένων στους στόχους που θέτει το Κεντρικό Κράτος αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους που συνθέτουν την κάθε τοπική κοινωνία⁴.

Υπό αυτή τη συλλογιστική, οι θεσμικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις όπως η επέκταση του θεσμικά κατοχυρωμένου ορισμού της Κοινωνικής Οικονομίας, ώστε να καλύπτει και πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας που τώρα μονοπωλούνται από τον ιδιωτικό τομέα, (πχ διαχείριση απορριμμάτων), η κατοχύρωση των ανταλλακτικών σχημάτων ως εθελοντικών και μη κερδοσκοπικών, η άμεση επαναφορά των φορολογικών κινήτρων για τις κοινωνικές επιχειρήσεις,⁵ η ενθάρρυνση των πολιτών για συμμετοχή σε δημοσιές διαβουλεύσεις και λήψη αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο ,η διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου δράσης που να αποτυπώνονται οι προτάσεις των πολιτών ως ένα είδος τοπικού κοινωνικού συμβολαίου μεταξύ δήμου και πολιτών για την ιεράρχηση των αναγκών και η θεσμοθέτηση μονίμων συμπράξεων μεταξύ δήμου

⁴ <http://iannous.gr/%CE%BC%...>

⁵ <https://www.wwf.gr/sustainable-economy/vision/social-economy>

,επιχειρήσεων, φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης ,τοπικών ΜΜΕ συλλογών για την ενεργό στήριξη του στρατηγικού σχεδιασμού, μπορούν να αποτελέσουν μερικές από τις προτάσεις που προωθούν την ανάπτυξη της στην τοπική κοινωνία για τη σταδιακή αλλαγή της καθημερινής ζωής των πολιτών με στόχο την κοινωνική ευημερία και περιβαλλοντική προστασία(Ντάσιος,2013).

Για να γίνουν κατορθωτά όλα αυτά χρειάζεται οι εμπλεκόμενοι φορείς να έχουν ειλικρινή συνεργασία και να αποποιηθούν κάθε προσωπικό όφελος με στόχο να ικανοποιηθούν οι τοπικές ανάγκες και να προωθηθεί η ανάπτυξη που σκοντάφτει στην έλλειψη πρωτοβουλίας, ρευστότητας και οργάνωσης. Με την κατάλληλη ενημέρωση και συντονισμό μπορεί να αξιοποιηθεί η Κοινωνική Οικονομία μέσω συνεταιρισμών και εθελοντισμού και της αξιοποίησης των κοινοτικών προγραμμάτων και στήριξής της. Όλα αυτά θα βοηθήσουν την τοπική ανάπτυξη και θα συμβάλουν στην παραγωγικότητα και βελτίωση της ποιότητας ζωής των τοπικών κοινωνιών και συνοχής καθώς και της αειφόρου ανάπτυξης⁶.

Ο Τρίτος Τομέας αποτελεί πλέον ένα άκρως ελπιδοφόρο πεδίο για την αντιμετώπιση προβλημάτων που απορρέουν από την πρόσφατη εξέλιξη των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων. Η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι οι οργανώσεις της Κοινωνικής Οικονομίας είναι σε θέση να παρέχουν «ευφυείς» λύσεις στις κοινωνικές και άλλες ανάγκες σε τοπική ή εθνική κλίμακα, που δεν καλύπτονται από το κράτος ή την αγορά. Στην Ελλάδα, οι δυνατότητες και οι προοπτικές υπάρχουν, εποικοδομητικές προτάσεις έχουν διατυπωθεί, θεσμικό πλαίσιο έστω και με αδυναμίες και ελλείψεις υπάρχει. Εκείνο που χρειάζεται είναι μια νέα φιλοσοφία στην υλοποίηση των εγχειρημάτων κοινωνικής συνεργασίας όπου Αιρετοί και Στελέχη της Αυτοδιοίκησης θα αντιμετωπίσουν την Κοινωνική Οικονομία ως μία μορφή οικονομικής δραστηριότητας με τεράστια δυναμική και συμβολή στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (Τακτικός,2015).

⁶ <http://www.edi.org.cy>

Β΄ ΜΕΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΠΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του φαινομένου της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα και κυρίως στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Α΄ Βαθμού δηλαδή στους Δήμους, ως μέσο αντιμετώπισης των αναγκών και των προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας προκειμένου να αναδειχτούν οι αναπαραστάσεις που έχουν σχηματιστεί για αυτήν και να κατανοηθεί η δυναμική της σχέση τους και η προοπτική της ανάπτυξής της.

Συγκριμένα, μέσα από την ερευνητική διαδικασία επιδιώκεται να αποτυπωθεί η προσέγγιση από τη μία του θεσμού της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και της λειτουργίας αντιστοιχών φορέων της και από την άλλη των δυναμικών συνεργασιών που μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ τους και του ρόλου της στην τοπική ανάπτυξη.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την μελέτη περίπτωσης είναι η ποιοτική έρευνα αποτελώντας την πιο ενδεδειγμένη επιλογή καθώς επιτρέπει στον ερευνητή να μελετήσει το φαινόμενο μέσα από την οπτική των δρώντων και των εμπλεκόμενων υποκειμένων. Οι απόψεις ,οι αντιλήψεις ,οι εμπειρίες και οι ερμηνείες των ερωτώμενων αποτελούν τα προς συλλογή δεδομένα της ερευνά (Τσιώλης,2014) τα οποία ο ερευνητής αφού τα συλλέξει, τα συνδυάζει με ένα λογικό τρόπο ώστε να οδηγηθεί σε συμπεράσματα(Παρασκευοπούλου,2008).

Πρωτοτυπία της παρούσας εργασίας αποτελεί η επιλογή των συμμετεχόντων στην ποιοτική έρευνα προκειμένου οι ίδιοι να αποτελούν χαρακτηριστικές και τυπικές περιπτώσεις για το αντικείμενο που πραγματεύεται. Έτσι επιλέχτηκαν εν ενεργεία αιρετά στελέχη της Συμπολίτευσης και της Αντιπολίτευσης τα οποία διαθέτουν: 1) πολύχρονη αυτοδιοικητική εμπειρία (κάποιοι έχουν ήδη διατελέσει Δήμαρχοι) 2) είναι κυρίως επικεφαλείς παρατάξεων και υποψήφιοι Δήμαρχοι στις επερχόμενες εκλογές με διαφορετικά προγράμματα για το Δήμο, 3) χαράσσουν και ασκούν την κοινωνική πολιτική του Δήμου στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, 4) είναι «εκφραστές», «διαμορφωτές» και «διαχειριστές» μιας συνολικότερης πολιτικής για τη Τοπική Αυτοδιοίκηση και την τοπική ανάπτυξη και 5) είναι ο ενδιάμεσος «κρίκος» ανάμεσα στο Κεντρικό Κράτος και στην τοπική κοινωνία.

3.1 Η Ποιοτική Έρευνα ως Μεθοδολογικό Εργαλείο

Ο όρος έρευνα στις καθημερινές εκφράσεις συνδέεται με πολλά αντικείμενα εφαρμογής. Περισσότερο ωστόσο φέρεται με μια εξειδικευμένη σημασία τη συστηματική, αντικειμενική και εξακριβωμένη αναζήτηση πληροφοριών προς επίλυση κάποιου προβλήματος. Μεταξύ τους οι διάφορες έρευνες διαφέρουν ως προς τις προθέσεις, τα μέσα αλλά και στο βαθμό σεβασμού των επιστημονικών αρχών εκ μέρους των διαφόρων ερευνητών.⁷

Οι μέθοδοι έρευνας διακρίνονται σε ποιοτικές και ποσοτικές, με τις ποσοτικές να αναλύουν την ποσότητα της εμφάνισης του φαινομένου που εξετάζεται και τις ποιοτικές να αναφέρονται στο είδος, στο συγκριμένο χαρακτήρα του φαινομένου. Επομένως σε κάθε έρευνα ο ερευνητής κάνει μία αρχική αλλά βασική μεθοδολογική επιλογή ανάμεσα στις δύο (ή και το συνδυασμό τους) για να ερευνήσει το θέμα του (Κεδράκα,2008).

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται έντονο ενδιαφέρον σχετικά με την ποιοτική έρευνα ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πολλαπλές και ποικίλες εφαρμογές των ποιοτικών μεθόδων έρευνας σε ολόκληρο το πλέγμα των κοινωνικών επιστημών. Όμως, μια προσεκτικότερη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας φανερώνει την ασάφεια και τη σύγχυση σχετικά με το τι σημαίνει ποιοτική έρευνα και την ύπαρξη αντικρουόμενων προσεγγίσεων σχετικά με τον χαρακτήρα της και τα γνωρίσματά της. Ενδιαφέρον έχει ο ορισμός των Denzin & Lincoln «Η ποιοτική έρευνα είναι μια πλαισιοθετημένη δραστηριότητα η οποία τοποθετεί τον παρατηρητή στον κόσμο. Αυτή συνίσταται σε ένα σύνολο ερμηνευτικών και υλικών πρακτικών, οι οποίες κάνουν τον κόσμο ορατό. Αυτές οι πρακτικές μετασχηματίζουν τον κόσμο. Μετατρέπουν τον κόσμο σε μια σειρά από αναπαραστάσεις του εαυτού, συμπεριλαμβανομένων των σημειώσεων πεδίου, των συνεντεύξεων, των συνομιλιών, των φωτογραφιών, των μαγνητοφωνήσεων και των σημειώσεων σε ημερολόγια». Σε αυτό το επίπεδο, η ποιοτική έρευνα περιλαμβάνει μια ερμηνευτική, νατουραλιστική προσέγγιση στον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι οι ποιοτικοί ερευνητές μελετούν τα πράγματα στο φυσικό τους πλαίσιο, επιχειρώντας να δώσουν νόημα ή να ερμηνεύσουν τα φαινόμενα με όρους των νοημάτων που οι άνθρωποι δίνουν σε αυτά (Ισαρη,Πουρκός,2015).

Βέβαια μια ευρέως διαδεδομένη στρατηγική οριοθέτησης της ποιοτικής έρευνας συνίσταται στην ενδελεχή σύγκριση με την ποσοτική έρευνα και την ανάδειξη των διαφορών τους. Με βάση τον W. Dilthey, προορισμός της ποσοτικής μεθόδου, την οποία χρησιμοποιούν κυρίως οι φυσικές επιστήμες, είναι η εξήγηση των φαινομένων, ενώ προορισμός της ποιοτικής μεθόδου, στην οποία βασίζονται οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, είναι η κατανόηση των φαινομένων (Ισαρη,Πουρκός,2015).

Η ποιοτική προσέγγιση δίνει έμφαση στην υποκειμενικότητα και την επενέργεια των συμμετεχόντων σε μια έρευνα (π.χ. λαμβάνουν σοβαρά υπόψη το τι λένε ή κάνουν τα υποκείμενα, τους αφήνουν χρόνο και χώρο να εκφραστούν προσπαθώντας να είναι ανοιχτοί για να

⁷ <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1>

κατανοήσουν τη βαθύτερή τους προοπτική), ενώ οι ποσοτικές στους μέσους όρους των απαντήσεων και στις πηγάζουσες από αυτούς αφαιρέσεις. Επίσης, οι ποιοτικές προσεγγίσεις λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των απαντήσεων, αντιδράσεων και δραστηριοτήτων των υποκειμένων και όχι τις τυπικές, στατιστικές τους τάσεις, ενώ διαφέρουν και στον τρόπο που κατανοούνται οι έννοιες της αξιοπιστίας, της εγκυρότητας και της γενίκευσης των αποτελεσμάτων μιας έρευνας (Ιωσηφίδης, Σπυριδάκης 2006).

Χαρακτηριστικά της ποιοτικής προσέγγισης άλλωστε είναι η ανάλυση λόγου ή και κειμένων και το μικρό δείγμα συμμετεχόντων (Τσιώλης, 2015). Στην ποιοτική έρευνα δεν υπάρχουν αριθμητικοί περιορισμοί και σταθεροί κανόνες ως προς το μέγεθος του δείγματος (Ιωσηφίδης, 2008).

Εξάλλου, αποτελεί την κατάλληλη μεθοδολογική επιλογή για να διερευνηθούν οι αναπαραστάσεις, οι στάσεις, οι αντιλήψεις, των ατόμων. Στόχος της δεν είναι απλά η περιγραφή τους αλλά η ολιστική τους κατανόηση αφού διερευνά την εμπειρία των ατόμων, εστιάζοντας πάντα στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό (αξιακό και ιδεολογικό) πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται.⁸

Ταυτόχρονα είναι εξαιρετικά απαιτητική και χρονοβόρα όχι μόνο ως προς τη διεξαγωγή της αλλά και ως προς τον σχεδιασμό και την ανάλυση των δεδομένων. Απαιτεί σημαντικές ικανότητες, επικοινωνιακές δεξιότητες, εμπειρία, ευελιξία ιδιαίτερη ευαισθησία σε ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας, γνήσιο ενδιαφέρον από τους ερευνητές (Τσιώλης, 2015) και περιορισμένη δυνατότητα γενίκευσης και σύγκρισης (Ιωσηφίδης, 2003).

Παρόλα αυτά η ποιοτική έρευνα έχει κερδίσει την προσοχή και την αυξανούσα αποδοχή της κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών επιτρέποντας την προσέγγιση του υπό μελέτη φαινομένου μέσα από τα «μάτια» των ερωτώμενων, αναδεικνύοντας τη «φωνή» και το λόγο των ίδιων των συμμετεχόντων στην έρευνα (Παρασκευοπούλου, 2008) και διασφαλίζοντας μία γνήσια αυθεντική και δυναμική και ολιστική προσέγγιση του φαινομένου αποφεύγοντας την απρόσωπη και αφαιρετική γλώσσα της ποσοτικής έρευνας.

3.2 Η Συνέντευξη ως Εργαλείο Ποιοτικής Μεθόδου

Η ποιοτική μέθοδος έρευνας βοηθάει στη διεύρυνση ζητημάτων και στην κατασκευή θεωρίας επαγωγικά από τα κάτω, με τα οποία ο ερευνητής έρχεται σε επαφή πρώτη φορά. Η συνέντευξη βρίσκεται στο επίκεντρο της και αφορά στην άμεση επικοινωνία ερευνητή και ερωτώμενου και όχι στην απλή τυπική διαδικασία διάλογου μεταξύ τους (Παρασκευοπούλου, 2008).

Αποτελεί ένα απ τα βασικότερα ερευνητικά εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου, το οποίο χρησιμοποιείται ως μέσο συλλογής πληροφοριών, έλεγχου και ερμηνείας των ερευνητικών

⁸ <http://www.ucy.ac.cy/pakepe/el/research-services/research-kind>

ερωτημάτων της έρευνας καθώς «φωτίζει» δηλαδή επιτρέπει την πρόσβαση στον τρόπο που βλέπουν οι άλλοι τα πράγματα, στις σκέψεις τους, στις στάσεις και τις απόψεις τους. Στηρίζεται στην ελεύθερη και ανοιχτή επικοινωνία και προϋποθέτει κάποια σχέση μεταξύ ερευνητή και ερωτώμενου. Πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία μεταξύ προσώπων που καθοδηγείται από τον ερευνητή με στόχο την απόσπαση πληροφοριών σχετιζόμενων με το αντικείμενο της έρευνας. Αναμφισβήτητα, δεν αποτελεί εύκολη επιλογή, σε αντίθεση με την άποψη που συχνά επικρατεί, ότι δηλαδή δεν απέχει και πολύ από καθημερινές συζητήσεις, οι οποίες μπορούν εύκολα και χωρίς ερευνητικό σχεδιασμό να πραγματοποιηθούν από οποιονδήποτε. Εκείνα που καλείται να υπερκεράσει ο ερευνητής είναι η διστακτικότητα και οι φόβοι του ερωτώμενου σε επικοινωνιακό επίπεδο. Σε αυτό το σημείο έγκειται και η σημασία της να ξεπεραστούν κοινωνικά στεγανά που δυσχεραίνουν τη ουσιαστική συμμετοχή στο διάλογο ώστε να επέλθει η προσέγγιση της πραγματικότητας (Κεδράκα,2008).

Η πραγματοποίηση της συνέντευξης είναι το στάδιο της άμεσης αλληλεπίδρασης του ερευνητή και του ερευνώμενου και της άντλησης πληροφοριών και δεδομένων που προϋποθέτει την ανάπτυξη ενός κλίματος εμπιστοσύνης ώστε τα δεδομένα που θα προκύψουν να είναι αληθή, πλούσια και να ικανοποιούν το γενικότερο ερευνητικό σχεδιασμό. Ο ερευνητής παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για το αντικείμενο και τους σκοπούς της έρευνας στον ερωτώμενο εξασφαλίζοντας τη συναίνεση του και τη συμμετοχή του στη διαδικασία (Ιωσηφίδης,2003).

Η σχέση μεταξύ τους άλλωστε είναι ένας κρίσιμος παράγοντας για την ποιότητα και το εύρος των αποτελεσμάτων και των πληροφοριών που αυτή παράγει.

Ωστόσο η μεθοδολογία που επιλέχτηκε για την έρευνα πεδίου είναι η ημιδομημένη συνέντευξη με ανοιχτές ερωτήσεις καθώς και με τη χρήση σημειωματάριου προκειμένου να επιτευχθεί η όσο το δυνατό λιγότερη επιρροή στους ερωτώμενους. Τα ανοιχτά χαρακτηριστικά και η ευέλικτη διάταξη των ερωτήσεων της, επιτρέπουν στους ερωτώμενους να αποδώσουν με ένα περιγραφικό τρόπο το υπό μελέτη φαινόμενο και μέσω των δικών τους εμπειριών να αναδείξουν τις πτυχές του που οι ίδιοι θεωρούν σημαντικές (Ιωσηφίδης, Σπυριδάκης 2006).

Η ημιδομημένη συνέντευξη αποτελείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων ανοιχτού τύπου, για θέματα που θεωρούνται σημαντικά να καλυφτούν στο πλαίσιο της και οι οποίες να μην κατευθύνουν την απάντηση στις πληροφορίες που είναι επιθυμητό να προσκομιστούν αλλά ταυτόχρονα αφήνουν ανοιχτό το πεδίο στον συμμετέχοντα να εκφράσει την προσωπική του τοποθέτηση ελεύθερα (Κεδράκα,2008).

Πριν την υλοποίηση των συνεντεύξεων, οι ερωτώμενοι ενημερώθηκαν για τη διάρκεια της, για το περιεχόμενο της και το σκοπό της έρευνας, αποφεύγοντας να τους αποσταλεί ο οδηγός συνέντευξης ώστε να υπάρξει αυθόρμητη άντληση πληροφοριών και όχι μεθοδευμένη και παρωχημένη. Ωστόσο ο ερευνητής κατά τη διάρκεια της συνέντευξης διαχειρίζεται τη ροή των

πληροφοριών και όχι μόνο δεν αποτελεί παθητικό δέκτη αλλά συμμετέχει ενεργά με τις παρεμβάσεις του στοχεύοντας στον έλεγχο της διαδικασίας.

Γενικότερα , πάρα το γεγονός ότι η ποιοτική συνέντευξη έχει αυξημένες απαιτήσεις ως προς το χρόνο το σχεδιασμό ,τις δεξιότητες ,και την προσπάθεια ,είναι σίγουρο ότι ανταμείβει τον ερευνητή καθώς πρόκειται για μία πολύ ενδιαφέρουσα , δημιουργική και συχνά συναρπαστική μέθοδο παραγωγής ερευνητικών δεδομένων, η οποία δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην πολυπλοκότητα της ανθρώπινης ύπαρξης (Κεδράκα,2008).

3.3 Συνθήκες και Διεξαγωγή της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθούν οι αναπαραστάσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Κοινωνική Οικονομία μέσα από ποιοτική έρευνα χρησιμοποιώντας ως ερευνητικό εργαλείο την ημιδομημένη συνέντευξη .Έτσι, συντάχτηκε ένας οδηγός συνέντευξης ως μια μορφή θεματικού πιλότου με προσχεδιασμένες και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που επιτρέπουν στον ερωτώμενο να αναπτύξει την απάντηση του, εκφράζοντας την προσωπική του τοποθέτηση ελεύθερα και να τους αλλάξει διάταξη και διατύπωση ανάλογα με την ροή της συζήτησης.

Αναντίρρητα, βασική προϋπόθεση στη διεξαγωγή της συνέντευξης αποτέλεσε η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ του ερευνητή και των ερωτώμενων . Ο ερευνητής χρειάστηκε να ακούσει με ενδιαφέρον τον συνομιλητή του αντιδρώντας στα λεγόμενα του κατά τέτοιο τρόπο ώστε να τον ωθήσει αφενός μεν να εκφράσει περισσότερες πληροφορίες χωρίς όμως να χάσει τον ειρμό των σκέψεων του και να ξεφύγει από το θέμα .

Ταυτόχρονα επιδίωξε να είναι εγγυητής του πλαισίου επικοινωνίας με τον ερωτώμενο χωρίς να κρίνει ηθικά ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο τις απαντήσεις του. Η συνέπεια άλλωστε στην τήρηση του χρόνου και η αποφυγή δημιουργίας πίεσης ,άγχους και αμηχανίας κτλ. μέσα από τη φιλική και ανοιχτή στάση του, διασφάλισαν την ομαλή ροή της συνέντευξης .

Η πρώτη επαφή για ενημέρωση των συμμετεχόντων σε θέματα που αφορούσαν στη συνέντευξη επιλέχτηκε να γίνει προσωπικά και όχι τηλεφωνικά προκειμένου να επιτευχθεί εποικοδομητική οικειότητα .Η ανταπόκρισή τους δε στο αίτημα για συνέντευξη ήταν απ την αρχή θετική και άμεση ενώ επέδειξαν ειλικρινή προθυμία και κατά τη διάρκεια της.

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν σε κλίμα ηρεμίας με προθυμία , ευγένεια και εμπιστοσύνη από τους συνεντευξιαζόμενους παρέχοντας αξιοσημείωτες πληροφορίες και διαθέτοντας στις περισσότερες περιπτώσεις παραπάνω χρόνο από τον προβλεπόμενο. Αξίζει να σημειωθεί ότι φτάνοντας στο τέλος των ερωτήσεων οι ίδιοι επέδειξαν διάθεση για συνέχιση της συζήτησης επισημαίνοντας επιπλέον ζητήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης .

Είναι γεγονός ότι καθεμιά από τις συνεντεύξεις αποτέλεσε μια ξεχωριστή πρόκληση και εμπειρία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον ακολουθώντας μία 'ξεχωριστή διαδρομή' με βάση τις ιδιαιτερότητες των απόψεων και των θέσεων των ερωτώμενων ακόμα και για κοινές αντιλήψεις .

Επί της διαδικασίας ,δεν τέθηκε θέμα μαγνητοφώνησης δεδομένης της καχυποψίας για τη χρήση του συγκεκριμένου μέσου αλλά και λόγω της προτίμησης για αμεσότητα ανάμεσα στον ερωτώμενο και τον ερευνητή .Οι σημειώσεις δε που κρατήθηκαν κατά τη διάρκεια της κάθε συνέντευξης αποτέλεσαν στο σύνολο τους το πληροφοριακό υλικό της εργασίας .

Η αρχική επιλογή των συμμετεχόντων στην ερευνά προσδιορίστηκε από τον στόχο της έτσι ώστε οι ίδιοι να αποτελούν χαρακτηριστικές και τυπικές περιπτώσεις για το φαινόμενο που ερευνάται.

Κατά συνέπεια , επιλέχθηκαν ένα διοικητικό στέλεχος του Δήμου κι ένας αιρετός προκειμένου να αναδειχθούν πιθανές διαφορετικές αναπαραστάσεις για την Κοινωνική Οικονομία .Κατά τη διάρκεια όμως της έρευνας και μετά από δυο συνεντεύξεις θεωρήθηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον να προσεγγιστούν ως ερωτώμενοι και αλλά αιρετά μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, επικεφαλής παρατάξεων με μεγάλη εμπειρία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Αφορμή για την διεύρυνση του αριθμού των συμμετεχόντων στάθηκε η επισήμανση που έγινε στην πρώτη κιόλας συνέντευξη από το αιρετό στέλεχος ,ότι στο Δήμο υπάρχει διαρκής εναλλαγή Δημάρχων και σε συνάρτηση με το γεγονός ότι οι ρόλοι μεταξύ Δημοτικών Συμβούλων Συμπολίτευσης και Αντιπολίτευσης διαρκώς αλλάζουν, δεν διασφαλίζεται ο απαραίτητος χρόνος για την ωρίμανση και την υλοποίηση του οράματος της κάθε Δημοτικής Αρχής.

Συνολικά πραγματοποιήθηκαν οκτώ ατομικές συνεντεύξεις ,τρεις στο χώρο του Δημαρχείου και πέντε στο γραφείο του ερευνητή εκ των οποίων οι επτά αφορούσαν άντρες και μια γυναίκα. Μεταξύ των συμμετεχόντων, ο ένας ήταν διοικητικό στέλεχος του Δήμου ενώ οι έξι ήταν αιρετά στελέχη ,από αυτά οι δυο ήταν Δημοτικοί Σύμβουλοι της Συμπολίτευσης και οι τέσσερις της Αντιπολίτευσης - εκπρόσωποι παρατάξεων.

3.4 Δεοντολογικά Ζητήματα και Δυσκολίες στην Ποιοτική Έρευνα

Μια ιδιαίτερα σημαντική διάσταση του ερευνητικού σχεδιασμού αλλά και της ερευνητικής διαδικασίας είναι το ζήτημα της δεοντολογίας στην έρευνα. Ο όρος αυτός εμπεριέχει ένα σύνολο κανόνων οι οποίοι ρυθμίζουν «τη σχέση των ερευνητών με όλους τους εμπλεκόμενους στην έρευνα» και εστιάζονται συνήθως στο πώς θα πρέπει οι ερευνητές να αντιμετωπίζουν τα άτομα τα οποία συμμετέχουν στην ερευνητική διαδικασία. Συνήθη ζητήματα που λαμβάνονται υπόψη αφορούν την ελεύθερη και συναινετική συμμετοχή των συμμετεχόντων έπειτα από πληροφόρηση, τη διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, τη δημοσίευση και αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων» (Κεδράκα,2008).

Μέσω της στάσης του ερευνητή επιδιώχτηκε οι ερωτώμενοι να νιώσουν ότι με τις απαντήσεις τους συμβάλλουν στα αποτελέσματά της χωρίς τελούν υπό πίεση ότι αυτά που καταθέτουν είναι σωστές απαντήσεις. Μέσα σε κλίμα εμπιστοσύνης οι μετέχοντες χαλάρωσαν και έδωσαν αβίαστα πλήρεις και έντιμες απαντήσεις.

Πρώτα απ' όλα δόθηκαν στους ερωτώμενους οι απαραίτητες πληροφορίες για το αντικείμενο και τους σκοπούς της έρευνας, τη διαδικασία καθώς και τον χρόνο που απαιτούνταν εξασφαλίζοντας τη συγκατάθεση τους για την ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή τους στην ερευνητική διαδικασία.

Η ενημέρωση αυτή έγινε σε απλή και κατανοητή γλώσσα αποφεύγοντας τη χρήση εξειδικευμένων όρων και επιβεβαιώνοντας ότι ο ερωτώμενος είχε κατανοήσει όσα ειπώθηκαν.

Επίσης ο ερευνητικός σχεδιασμός ήταν ευέλικτος και ανοιχτός σε αλλαγές και τροποποιήσεις, υπό το πρίσμα των αναδυόμενων ευρημάτων .Για αυτό και μετά τις δυο πρώτες συνεντεύξεις κάποιες ερωτήσεις επαναδιατυπώθηκαν χωρίς να αλλάξει το νόημα τους ενώ για κάποιες άλλες άλλαξε και η κατάταξή τους.

Επίσης κατά τη διεξαγωγή της έρευνας ,όπου ο ερευνητής συμπέραινε ότι οι ερωτώμενοι δυσκολευόταν να απαντήσουν ,συνέβαλλε στην αποσυμφόρηση της συζήτησης εστιάζοντας σε αλλά σημεία .Ενώ συχνά χρειάστηκε να τους ενθαρρύνει δείχνοντας τους από τη μια ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτά που κατέθεταν και από την άλλη δίνοντας 'χρόνο και ανάσα' στις σκέψεις τους.

Η εμπιστευτικότητα διασφαλίστηκε μέσα από τη έντιμη στάση , τον τρόπο και την συμπεριφορά που επέδειξε ο ερευνητής καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας απέναντι στα άτομα που συμμετέχουν σε αυτήν ,επιτρέποντας τους να εκφραστούν αυθεντικά και ελεύθερα. Συνειδητά άλλωστε δεν υπήρξε πίεση στους ερωτώμενους να απαντήσουν σε ερωτήματα που απέφευγαν να θίξουν.

Εντούτοις, η πλήρης διασφάλιση της ανωνυμίας τους πιθανά να μην είναι εφικτή όπως συχνά συμβαίνει στην ποιοτική έρευνα και αυτό γιατί τα δεδομένα που συλλέγονται από τους συμμετέχοντες είναι δύσκολο να τροποποιηθούν ώστε να μην μπορεί να αναγνωρισθεί ο κάτοχός τους.

Συγχρόνως η μεγαλύτερη δυσκολία που προέκυψε ήταν η εύρεση του κατάλληλου χρόνου για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων εξαιτίας των πολλών καθημερινών υποχρεώσεων των συμμετεχόντων ,γεγονός που καταμαρτυρείται από το χρόνο ολοκλήρωσης της διαδικασίας ο οποίος διήρκεσε περίπου ένα μήνα .

Εν κατακλείδι, γίνεται αντιληπτό ότι η ερευνητική διαδικασία που επιλέχτηκε στοχεύοντας στην ανάδειξη της βιωμένης εμπειρίας και στην προσωπική σηματοδότηση της, όχι μόνο δεν ήταν εύκολη επιλογή αντιθέτως υπήρξε χρονοβόρα και απαιτητική σε θέματα δεοντολογίας και σε

επικοινωνιακές δεξιότητες. Πάρα ταύτα το γνήσιο ενδιαφέρον του ερευνητή για την διερεύνηση των αναπαραστάσεων της Κοινωνικής Οικονομίας στη Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιστάθμισε τις προκύπτουσες δυσκολίες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 . ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Τα δεδομένα που παρατίθενται στη συνέχεια του κεφαλαίου αποτελούν τα ευρήματα της ποιοτικής έρευνας που συλλέχτηκαν κατά τη διεξαγωγή των οκτώ συνεντεύξεων.

Η πρώτη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με αιρετό στέλεχος του Δήμου σε ένα πραγματικά εξαιρετικό κλίμα ευγένειας ,προθυμίας και εμπιστοσύνης.

Στην ερώτηση σχετικά με το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας στη χώρα μας επεσήμανε ότι *«είναι ακόμα σε πρωτογενές επίπεδο και υπάρχει μεγάλη στρέβλωση στις έννοιές της .Υπάρχει στρέβλωση στη λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων .Το θεσμικό πλαίσιο δίνει τη δυνατότητα να δημιουργούνται στρατοί ενοικιαζόμενων υπαλλήλων που μάλιστα σε κάποιες κοινωνικές επιχειρήσεις τα κάνουν όλα και συμφέρουν»*.

Αναφορικά με την ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δήλωσε ότι *«υπάρχει τεραστία ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία που πρόκυπτε μέσα από την κρίση. Πολλές επιχειρήσεις με το παλιό σχήμα έκλεισαν και οι εργαζόμενοι ανέλαβαν να την διατηρήσουν με αυτοδιαχείριση. Η Κοινωνική Οικονομία είναι ιδανική για καινοτόμες επιχειρήσεις που απαιτούν καινοτόμες ιδέες και όχι κεφάλαιο και δημιουργούν προστιθέμενη αξία»* .

Για το αν η μετατόπιση του σχεδιασμού και συντονισμού της Κοινωνικής Οικονομίας από το Κράτος στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δίνει προοπτική στην ανάπτυξής της ανέφερε ότι *«διαφαίνεται μια βασική αγκύλωση στην αμφίδρομη αυτή σχέση προκειμένου να υπάρξει επιτυχή υλοποίησή της ,με το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να ανταποκριθεί .Μόνο επικουρικά μπορεί να συμβάλει ,αμιγώς επιδερμικά»*.

Όσο αφορά τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο ,ανέφερε την ύπαρξη μίας ΚΟΙΝΣΕΠ ,η οποία όμως δεν κατάφερα να αναπτυχθεί.

Ερωτώμενος για την λειτουργία των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας κι αν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, τονίστηκε η σχέση εξάρτησης από την κεντρική εξουσία :*« υπάρχει σε αυτούς η αντίληψη ότι το κράτος οφείλει να καλύψει τη λειτουργία τους επειδή έχει τζίρους .Επιθυμούν να αιμοδοτούνται από αυτό στη λογική ότι αφού τις δημιούργησε οφείλει να τις συντηρήσει.Μια κρατικοδίαιτη λογική! Μία στρεβλή αντίληψη για τη σχέση τους τόσο με το κράτος όσο και τον Δήμο, λόγω θεσμικού πλαισίου. Τελευταία υπάρχει έντονη τάση για τη σύσταση ΙΚΕ λόγω φορολογικών απαλλαγών»*. Επιπλέον παρόλο που προαναφέρθηκε ότι δεν υπάρχουν στο Δήμο αντίστοιχοι φορείς, επισημάνθηκε ότι *«ανταποκρίνονται στις ανάγκες που έρχονται να καλύψουν χωρίς να σημαίνει ότι αυτές δεν θα μπορούσαν να καλυφτούν από άλλη ιδιωτική πρωτοβουλία»*.

Στην ερώτηση αν οι στόχοι τους επηρεάζονται από το Δήμο απάντησε θετικά τονίζοντας ότι «είναι λογικό να συμβαίνει αφού ο Δήμος μέσω προγραμμάτων καλείται να τις υποστηρίξει», ενώ ερωτώμενος αν αυτές είναι επαρκείς για να καλύψουν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας επιβεβαίωσε απλά την έλλειψη τους.

Σχετικά με τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες στην ανάπτυξη των εν λόγω φορέων εντόπισε ότι «το μεγαλύτερο και σοβαρότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η έλλειψη του know how και του management. Υπάρχει τεράστιο θέμα! Όσοι επιχειρούν να συστήσουν μία τέτοια επιχείρηση δεν έχουν το σχετικό know how . Απευθύνονται στο λογιστή τους που προσπαθεί να τους δώσει ιδέες και προτάσεις οι οποίες αφορούν τη λογιστική τακτοποίηση και διαφοροποίηση τους και όχι την κοινωνική! Δεν διαθέτουν στελέχη με τεχνογνωσία που να μπορούν στήσουν και να διοικήσουν μία βιώσιμη επιχείρηση .Επιπρόσθετο εμπόδιο αποτελεί η έλλειψη κεφαλαίου και η στρεβλή αντίληψη ότι θα έχουν φορολογική ελάφρυνση .Επιπλέον να επισημανθεί ότι οι περισσότερες από αυτές προσανατολίζονται σε ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, πχ σε επίπεδο καφετέρας ,εκπαίδευση».

Ερωτώμενος για συνεργασίες του Δήμου με τέτοιους φορείς απάντησε αρνητικά και πρόσθεσε χαρακτηριστικά ότι «ο Δήμος σήμερα αν και δεν συμμετέχει στην υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων ,υπάρχει προσανατολισμός για μελλοντική συμμετοχή μέσα από τη δημιουργία ενός τμήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης που θα προβλεφτεί στον Οργανισμό Εσωτερικών Υπηρεσιών του(ΟΕΥ) ,στην Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής. Είναι σημαντικό ο Δήμος να σχεδιάζει δράσεις Κοινωνικής Οικονομίας μέσω του ΟΕΥ.»

Ακολούθησε , μεγάλη συζήτηση όταν ρωτήθηκε για συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τέτοιους φορείς. Ο ίδιος είπε χαρακτηριστικά «οι συνεργασίες αυτές έχουν να κάνουν με τη φύση του Δήμου .Ο Δήμος μας ως αστικός δήμος μπορεί να επενδύσει στην επιχειρηματικότητα των νέων με βάση την καινοτομία ,πχ startups επιχειρήσεις σε συνεργασία με το ερευνητικό κέντρο του Δημόκριτου που εδρεύει στη πόλη μας . Γενικά μπορεί να προσανατολιστεί σε τομείς που υπάρχουν περιθώρια για υγιή επιχειρηματικότητα. Επίσης η διαχείριση απορριμμάτων είναι ένας άλλος τομέας με τεράστια ανάγκη για εξεύρεση λύσης καθώς οι περισσότεροι αστικοί Δήμοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν. Η προσωπική επαφή με τους πολίτες δίνει τη δυνατότητα για διαλογή στην πηγή και συνεργασία με το Δήμο συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Τα επόμενα χρόνια όχι μόνο ο Δήμος μας αλλά και ο πλανήτης ολόκληρος θα υποστεί τις συνέπειες της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, για αυτό θα πρέπει άμεσα να υπάρξει προσανατολισμός σε πρωτοβουλίες προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτή είναι μία τεράστια ανάγκη που η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται να διαχειριστεί ακόμα και μέσω της Κοινωνικής Οικονομίας. Αναφορικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου ,δεν θεωρώ ότι μπορεί να υπάρξει συνεργασία καθώς απευθύνονται σε ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες. Ωστόσο μέσω αυτής μπορεί να βρεθεί το έμψυχο υλικό που θα χρησιμοποιηθεί στη διαμόρφωση κοινωνικών

επιχειρήσεων. Η Κοινωνική Υπηρεσία λόγω αντικειμένου, δεν μπορεί να έχει συνεργασία με μορφές κοινωνική οικονομίας καθώς η λογική της είναι να εντοπίσει την ευάλωτη ομάδα ,να την υποστηρίξει και να την επανεντάξει στην κοινωνία. Ας μην ξεχνάμε πχ την ομάδα ανέργων που η χρόνια αποχή από την εργασία τους ,παρατείνει την αδράνεια τους σε πολλούς τομείς ενώ ταυτόχρονα τους οδηγεί συχνά σε κοινωνικό αποκλεισμό υπονομεύοντας την αυτοπεποίθησή τους και την επανένταξη τους στην παραγωγική διαδικασία . Γενικά, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονιστεί ότι η κοινωνική διαστρωμάτωση του Δήμου μας είναι τέτοια που προφανώς δεν υπάρχει μεγάλη ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία. Η αντίληψη που υπάρχει λόγω του βιοτικού επιπέδου και της κοινωνικής διαστρωμάτωσης δεν οδηγεί στην ανάγκη εξεύρεσης λύσεων Κοινωνικής Οικονομίας .Απ την άλλη το θεσμικό πλαίσιο περί αναθέσεων δυσκολεύει το Δήμος να συνεργαστεί με κοινωνικές επιχειρήσεις . Βέβαια πέρα από όλα αυτά περί συνεργασιών ,είναι απαραίτητη προϋπόθεση να μη θεωρήσει κανένας ότι μέσω της Κοινωνικής Οικονομίας θα πλουτίσει .Στόχος είναι το μεροκάματο για τη διαχείριση κοινωνικών αναγκών πχ της ανεργίας».

Ερωτώμενος για τις ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση είπε ότι «είναι πολύ περιορισμένες καθώς έχουν να κάνουν τόσο με την μορφή του Δήμου όσο και τη γεωγραφική του θέση».

Αναφορικά με το ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη και αν αυτή αποτελεί κοινωνικό και πολιτικό εργαλείο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση δήλωσε ότι «σαφέστατα ο ρόλος της είναι σημαντικός και προφανώς είναι ένα πολιτικό κοινωνικό εργαλείο στα χέρια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ωστόσο θα πρέπει να γίνουν προσεκτικά βήματα πχ διαμόρφωση κουλτούρας ,εντοπισμός των αναγκών».

Ολοκληρώνοντας τη συνέντευξη με το αν ο ρόλος της έχει αναδειχθεί επαρκώς ή χρειάζεται ενίσχυση και ενδυνάμωση από το Δήμο, είπε χαρακτηριστικά ότι « ο ρόλος της δεν έχει αναδειχθεί επαρκώς .Υπάρχει σαφώς ανάγκη για ενίσχυση όμως σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία προς αυτήν κατεύθυνση θα πρέπει να είναι ξεκάθαροι οι σκοποί των φορέων της ,οι ανάγκες που θα καλύψουν και βεβαίως να δραστηριοποιηθούν σε μη ανταγωνιστικούς και κορεσμένους τομείς. Τότε θα μπορούν να υπάρξουν πρωτοβουλίες για την προβολή τους και την υποστήριξη τους όπως γραφείο πληροφόρησης των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας με την απαιτούμενη τεχνογνωσία. Κλείνοντας, να υπογραμμίσω ότι στο Δήμος μας όπως και σε άλλους ,η διαρκή εναλλαγή δημαρχών από θητεία σε θητεία είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας για την ωρίμανση και την υλοποίηση δράσεων ακόμα και αυτών αφορούν στην Κοινωνική Οικονομία».

Η δεύτερη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε σε κλίμα άνεσης και οικειότητας με διοικητικό στέλεχος του Δήμου που διαθέτει μεγάλη εμπειρία στις κοινωνικές δομές του , διήρκησε πολύ περισσότερο χρόνο από τον προβλεπόμενο και έδωσε έμφαση στην επιτακτική ανάγκη αναζήτησης των πραγματικών αναγκών της τοπικής κοινωνίας και την διαχείρισή τους μέσα από την αξιοποίηση των τοπικών δυνάμεων.

Ξεκινώντας με το ερώτημα σχετικά με το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας σχολίασε συνοπτικά ότι «είναι μία υπολειπομένη μορφή Κοινωνικού Κράτους στην Ελλάδα! Έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας!».

Στη συνέχεια ρωτήθηκε για την ανάγκη Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση όπου συμφώνησε με απόλυτη βεβαιότητα προσθέτοντας «Μα πως θα μπορούσε άλλωστε να τα βγάλει πέρα στην Κοινωνική Πολιτική, όσο οργανωμένη κι αν ήταν, χωρίς τη συμμετοχή του τρίτου τομέα και των κοινωνικών δικτύων!».

Αναφορικά με τη μετατόπιση του σχεδιασμού και του συντονισμού της, διατύπωσε σαφείς επιφυλάξεις :«να μεν αποτελεί σημαντικό βήμα για την ανάπτυξη του θεσμού ωστόσο θα πρέπει να υπάρχει ένας κεντρικός φορέας σε κρατικό επίπεδο που να ελέγχει ,να επιδοτεί και να αναγνωρίζει το έργο των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας εμπράκτως και μέσα από το νομοθετικό πλαίσιο να προβλέπει ενισχυτικά οφέλη για αυτούς π.χ. ειδικές φοροαπαλλαγές, προβολή. Επίσης η έγκριση της θεματικής τους ,του σκοπού τους και σε ποιες ομάδες στόχου θα απευθύνονται πρέπει να συναποφασίζεται με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Σήμερα π.χ. διαπιστώνουμε ότι όλοι ασχολούνται με τα παιδιά γιατί είναι τάση της εποχής .Επιπλέον πάρα την αποκέντρωση δεν υπάρχει καταγραφή φορέων και επίσημων κοινωνικών εταίρων από το Κράτος».

Στην ερώτηση για τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο απάντησε «υπάρχουν επίσημοι και ανεπίσημοι φορείς, Δίκτυα Αλληλεγγύης ,Κοινωνικοί Εταίροι, γειτονιά... Είναι σημαντικό να πούμε ότι ο ρόλος των ανεπίσημων πρέπει να προστατεύεται και να ενισχύεται! Ωστόσο πιο ανεπτυγμένα είναι τα τοπικά κοινωνικά δίκτυα ,ο εθελοντισμός ,οι χορηγοί -ακόμα και της γειτονιάς όπως ο κρεοπώλης καθώς και τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα -κολλέγια που δραστηριοποιούνται στο Δήμο και που όλοι ακολουθούν την Κοινωνική Υπηρεσία πάνω από 8 χρόνια. Στην πορεία άλλοι ομαδοποιήθηκαν ,άλλοι υποχώρησαν και άλλοι εμφανίστηκαν. Αυτοί οι φορείς στηρίζουν την αντιμετώπιση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας είτε μέσω χορηγιών είτε μέσω του εθελοντισμού, παρέχοντας πόρους , υπηρεσίες και αγαθά π.χ. τα κολλέγια συνεισφέρουν διαθέτοντας τους χώρους τους για εκδηλώσεις , συμμετέχοντας εθελοντικά στην προετοιμασία τους , διοργανώνοντας δίκες τους εκδηλώσεις αφιερωμένες στο Δήμο ,ή αναλαμβάνοντας την υποστήριξη μιας εκδήλωσης του πχ τη διοργάνωση στίβου ΑΜΕΑ. Υπάρχουν καταγεγραμμένοι φορείς που έχουν σταθερή δράση ή με περιοδικότητα ή συμβάλλουν εξυπηρετώντας συγκεκριμένες ανάγκες και αιτήματα της κοινωνικής υπηρεσίας ή αυτοβούλως συνεισφέρουν με δικές τους δράσεις».

Εκτιμώντας τη λειτουργία τους ανέφερε ότι «η Κοινωνική Οικονομία είναι πολύπλοκη πχ οι ΚΟΙΝΣΕΠ ξεκίνησαν μέσω προγραμμάτων όπου προβλέπονταν και η χρηματοδότησής τους .Η Τοπική Αυτοδιοίκηση τους παραχώρησε χώρους , τους ανέθεσε δράσεις όμως δεν επιβίωσαν! Οι διαδικασίες του Δημοσίου είναι τόσο περιπλοκές π.χ. οι απαιτήσεις για πληρωμές πάγιων

δαπανών όπως τα ενοίκια δεν μπορούσαν να αποπληρωθούν λόγω καθυστερήσεων στη χρηματοδότηση με αποτέλεσμα την απειλή της βιωσιμότητά τους».

Για τον αν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας με απογοήτευση απάντησε αρνητικά «δεν εκτιμώ ότι ανταποκρίνονται καθώς η επιλογή του θέματος ενασχόλησής τους δεν βασίστηκε στις ανάγκες της αλλά στην τάση της εποχής που είναι τα πολιτιστικά και τα κοινωνικά ,τα οποία επί των πλείστων υποστηρίζονται από τις δομές των Δήμων. Δυστυχώς δεν αφουγκράζονται τις πραγματικές ανάγκες π.χ. τη μεγάλη ανάγκη για συντήρηση σχολικών κτιρίων που σε έναν αστικό Δήμο όπως ο δικός μας απαιτεί εργολαβίες τεχνιτών. Έστηναν ένα "μαγαζί" γιατί θεωρούσαν ότι αφενός αυτοί θα έπρεπε να είναι τα αφεντικά και αφετέρου γιατί είναι οι καλύτεροι από τους άλλους , όχι σε αυτό που λείπει από την τοπική κοινωνία αλλά σε αυτό που ήδη υπάρχει και που ουσιαστικά δεν διαφέρουν από αυτό».

Σχετικά με τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες στην ανάπτυξη τους τόνισε χαρακτηριστικά ότι «η ελλιπής χρηματοδότηση και η κακή οργάνωση εμπόδισαν σοβαρά τη λειτουργία και την ανάπτυξη τους. Τεράστιες δυσκολίες πρόεκυψαν λόγω έλλειψης ειδικής τεχνογνωσίας και ειδικών συμβούλων όχι μόνο για τη δημιουργία τέτοιων φορέων αλλά και για τη διαχείριση τους, υπάρχουν σοβαρά κενά στο management τους. Τα μέλη τους συχνά είναι ανειδίκευτοι άνεργοι ή έξω από τις ειδικότητες που απαιτούνται και δεν διαθέτουν γνώση του αντικειμένου. Επιπλέον δεν υπάρχουν ικανές φοροαπαλλαγές στα αρχικά βήματα σύστασης τους όπως τους τις έταξε το Κράτος. Βασικό είναι και η έλλειψη οργανωμένης προσπάθειας καταγραφής των αναγκών της τοπικής αγοράς, της τοπικής κοινωνίας. Επίσης οι προτάσεις τους προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν έχουν καινοτομία αντίθετα αφορούν συνεργασίες σε προγράμματα που ήδη τρέχουν από το Δήμο π.χ. σχολές γονέων ,βάσει συγκυριακών αναγκών κι όχι των πραγματικών τοπικών αναγκών και προβλημάτων .Βέβαια δεν αρκεί μόνο η καινοτομία αλλά και η γνώση του αντικειμένου, η διαρκής αξιολόγηση των ενεργειών , των δράσεων και της λειτουργίας τους. Επίσης η λάθος επιλογή θέματος ενασχόλησης τους όπως προανέφερα π.χ. ο Δήμος μας έχει ανάγκη για εργολαβίες σε τεχνικές εργασίες π.χ. στα σχολεία χρειάζονται εργολαβίες υδραυλικών ,ηλεκτρολόγων, ελαιοχρωματιστών κτλ. Παράλληλα υπάρχει αρνητική πολιτική επιρροή από το Κεντρικό Κράτος προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση ως προς αυτούς. Αρχικά υπήρχε μεγάλη καχυποψία στην σύσταση φορέων Κοινωνικής Οικονομίας π.χ. μιας ΚΟΙΝΣΕΠ, καθώς θεωρούσαν ότι θα απειλούσε τις δομές του Δήμου. Από την άλλη πλευρά είναι και τα εσωτερικά τους προβλήματα π.χ. οι συγκρουσιακές σχέσεις μεταξύ των μελών, αιφνίδιες αποχωρήσεις που δυναμίτιζαν τη συνοχή της ομάδας ενώ η γραφειοκρατία δυσκόλευε την αντικατάστασή τους, η έλλειψη γνώσης στοιχείων που αφορούσαν τη λειτουργία τους και που όταν προέκυπταν αναζητούσαν την συνδρομή της Κοινωνικής Υπηρεσίας αποκτώντας σταδιακά εξάρτηση από αυτήν. Τελικά στην Ελλάδα ,η σύσταση τέτοιων φορέων είναι πολύ δύσκολη γιατί δεν υπάρχει καλή γνώση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας, δεν υπάρχει καθοδήγηση για τη λειτουργία τους

και τη στήριξη των μελών τους, δεν διαθέτουν τεχνογνωσία και χρήματα και είναι οικονομικά εξαρτημένοι από τους Δήμους. Όσο και αν δεν μας αρέσει πρέπει να υπάρχει προστατευτισμός και έλεγχος του κράτους».

Στη ερώτηση για τους τομείς συνεργασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τέτοιους φορείς επέμεινε για ακόμα μία φορά στην απαίτηση της κοινωνίας για την ύπαρξη συνεργασιών βασισμένων στις πραγματικές ανάγκες της «υπάρχει μεγάλη έλλειψη τεχνιτών, ο Δήμος αναγκάζεται να δίνει διαρκώς εργολαβίες σε ιδιώτες για τη συντήρηση δημόσιων κτηρίων ,ενώ θα μπορούσε να είχε ενθαρρύνει και υποστήριξη τη σύσταση μιας ανάλογης ΚΟΙΝΕΣΠ. Επίσης ανάλογης ενίσχυσης χρήζει και ο τομέας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας .Γενικά υπάρχει ανάγκη για άτομα με υψηλή εξειδίκευση ,με εμπειρία και τεχνογνωσία πχ σύμβουλους, αλλά και τεχνίτες και όπου δεν υπάρχει ανταγωνισμός, προκειμένου να καλύψουν όχι μόνο τοπικές ανάγκες αλλά και υπερτοπικές π.χ. τα κολλέγια θα μπορούσαν να έχουν κηπουρούς από έναν τέτοιο φορέα ,η προβολή εκδηλώσεων και δράσεων του Δήμου να γίνεται από μία αντίστοιχη ομάδα».

Αναφορικά με το ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση τόνισε ότι αν και είναι τεράστιος ,δεν έχει αναδειχτεί επαρκώς επισημαίνοντας ότι «δεν υπάρχει κατάλληλο κλίμα για την ανάπτυξη του , είναι ακόμα εχθρικό και ανώριμο. Υπάρχει μεγάλη έλλειψη ειδικών παραγόντων για να ευνοηθεί η λειτουργία της .Ο ρόλος της θα αναδειχτεί όταν αλλάξει η στάση του Κεντρικού Κράτους , η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αρνητικές προσλαμβάνουσες από αυτό, σαφώς όμως και η ίδια οφείλει να δείξει διάθεση να στηρίξει πραγματικά την τοπική κοινωνία και όχι «τους γνωστούς της». Παράλληλα όχι μόνο η Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά κι όλοι οι φορείς που εμπλέκονται στην ίδρυση και λειτουργία τους θα πρέπει να συνεργαστούν και να είναι υπέρ αυτών. Η Κοινωνική Οικονομία είναι για όλους ένα κοινωνικό και πολιτικό εργαλείο που δυστυχώς σήμερα λειτουργεί ως εργαλείο συγκυριακής κάλυψης τοπικών αναγκών και δημιουργίας προσδοκιών που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Υπάρχει καχυποψία και αρνητική εικόνα για το ρόλο και την αξία των φορέων της στην τοπική ανάπτυξη .Βέβαια πιστεύω στις νέες μορφές της που εμφανίζονται ελπιδοφόρες και με προοπτικές μέχρι στιγμής π.χ. κοινωνική επιχειρηματικότητα, ωστόσο έχουμε πολύ δουλειά ακόμα μέχρι να δούμε τα αποτελέσματα τους».

Τέλος, την ανάγκη ανάδειξης του ρόλου της μέσα από πρωτοβουλίες του Δήμου, την επιβεβαίωσε δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην σύνδεσης της Εκπαίδευσης με τις ανάγκες της Κοινωνίας «πρέπει να κατανοήσουμε ότι απαιτείται αναθεώρηση του εκπαιδευτικού μας συστήματος και ένταξη μαθήματος κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Πρέπει να ξεκινήσουμε από την Α' βαθμια Εκπαίδευση με επαγγελματικό προσανατολισμό και τεχνογνωσία , με θεωρία και πράξη, για να γνωρίζει από νωρίς το παιδί ότι μεγαλώνοντας θα γίνει π.χ. τεχνίτης με εξασφαλισμένη και πιστοποιημένη γνώση .Παράλληλα Θα πρέπει να αξιοποιηθούν και να απορροφηθούν τα παιδιά του τοπικού ΕΠΑΛ από την τοπική Αυτοδιοίκηση. Επίσης πρέπει να γίνει καταγραφή των ανέργων στο Δήμο για να μπορέσουν να καθοδηγηθούν για τη σύσταση κοινωνικών επιχειρήσεων

βασισμένων στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν δράσεις που θα αποδείξουν ότι δεν είναι συγκυριακή πολιτική αλλά στοχεύουν στην καταπολέμηση τοπικών κοινωνικών προβλημάτων όπως της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού».

Η τρίτη συνέντευξη έγινε με αιρετό στέλεχος και Δημοτικό Σύμβουλο της αντιπολίτευσης του Δήμου ο οποίος για το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα δήλωσε ότι « βρίσκεται σε πολύ πρώιμο στάδιο. Σήμερα είναι καλύτερα από πριν ,ωστόσο θέλει πολύ δουλειά ακόμα. Είναι ένας καλός θεσμός που όμως απαιτεί ανάπτυξη .Χρειάζεται συσπείρωση των κοινωνικών δυνάμεων για τη δημιουργία συνεργιών που θα λειτουργήσουν προς όφελος των κοινωνικά αποδυναμωμένων ομάδων» .

Ερωτώμενος αν υπάρχει ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ,το επιβεβαίωσε αναφέροντας «σαφώς και υπάρχει ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία σε τοπικό επίπεδο επειδή μέσω αυτής δίνονται προοπτικές ανάπτυξης και αντιμετώπισης των τοπικών αναγκών».

Στο ερώτημα αν θεωρεί ότι η μετατόπιση του σχεδιασμού και του συντονισμού της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δίνουν προοπτικές στην ανάπτυξή της, συμφώνησε λέγοντας «βεβαίως αφού η μετατόπιση αυτή συνιστά αποκέντρωση που επιτρέπει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να την συντονίσει καλύτερα. Ας μην ξεχνάμε ότι μόνο αυτή είναι σε θέση να γνωρίζει τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά και τις τοπικές ανάγκες τα οποία και είναι διαφορετικά από Δήμο σε Δήμο».

Σχετικά με τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο μας επεσήμανε ότι « δεν υπάρχουν τέτοιοι φορείς και οι προσπάθειες που έχουν γίνει έως σήμερα δεν έχουν στεφτεί με επιτυχία καθώς δεν ήταν ξεκάθαρη η μορφή και ο σκοπός τους».

Στη συνέχεια ερωτώμενος αν αυτοί ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες και προβλήματα της τοπικής κοινωνίας, δήλωσε χαρακτηριστικά «δεν θεωρώ ότι καλύπτουν πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας όπως θα έπρεπε βάσει της φιλοσοφίας της Κοινωνικής Οικονομίας, ούτε υπάρχουν πρωτοβουλίες για την κάλυψή τους .Για παράδειγμα ενώ κόβονται προγράμματα και συμβάσεις σε εργαζόμενους του Δήμου ,αυτοί θα μπορούσαν να συνεχίσουν το πρόγραμμα με μία μορφή κοινωνικής επιχείρησης καλύπτοντας όχι μόνο την προσωπική τους ανάγκη για εργασία αλλά και για την παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας προς την τοπική κοινωνία».

Ακολούθως ,καταθέτοντας τη άποψή του για το αν οι στόχοι τους επηρεάζονται από το Δήμο ή θα πρέπει να επηρεάζονται, τόνισε ότι «εννοείται και επηρεάζονται. Θεωρώ ξεκάθαρα ότι ο Δήμος θα πρέπει να είναι προστάτης στην σύσταση και ανάπτυξη μορφών Κοινωνική Οικονομίας. Θα πρέπει να αξιοποιήσει τους τεχνοκράτες άνεργους που διαθέτει η πόλη ,να απορροφήσει κονδύλια και να μπαίνει μπροστά σε επίπεδο συνεργιών στην τοπική κοινωνία με στόχο την αντιμετώπιση των αναγκών της και κατ επέκταση την τοπική ανάπτυξη».

Στη συνέχεια ρωτήθηκε για τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες στην ανάπτυξη των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας :«ο Δήμος είναι ένα μεσοαστικό προάστιο χωρίς μεγάλη ανάγκη για την

ανάπτυξη φορέων Κοινωνικής Οικονομίας πχ να αφορά άνεργους ή ευάλωτες ομάδες. Ωστόσο θα μπορούσαν να αναπτυχθούν μορφές Κοινωνικής Οικονομίας χωρίς να συνδέονται με προφανή κοινωνική ανάγκη και που όμως θα πρόσφερε σημαντικά στην τοπική ανάπτυξη πχ αθλητισμό ,πολιτισμό. Ωστόσο η ελλιπής γνώση του θεσμού και της συμβολής του στην τοπική κοινωνία από τους αιρετούς αλλά και από τους ενδιαφερομένους ,η ελλιπής χρηματοδότηση, η έλλειψη συνεταιριστικής κουλτούρας αλλά και το γεγονός ότι δεν υπάρχει σαφής και ξεκάθαρος στόχος τους για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών μέσα από πρωτότυπα project αποτελών σοβαρά εμπόδια στην ανάπτυξη των φορέων της».

Στο επόμενο ερώτημα αν ο Δήμος συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων Κοινωνικής Οικονομίας κι αν υπάρχει προσανατολισμός για συμμετοχή σε ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα , η απάντηση ήταν αρνητική με έντονο αίσθημα απογοήτευσης: «όχι δεν συμμετέχει και γενικά δεν είναι προσανατολισμένος σε ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα .Καταρχήν δεν διαθέτει καταγεγραμμένο μητρώο ανέργων πχ το πόσοι άνεργοι υπάρχουν Ουσιαστικά παίρνει feedback από τις κοινωνικές δομές του κράτους .Ο Δήμος δεν είναι μπροστάρης στην ανάπτυξη δράσεων Κοινωνικής Οικονομίας. Θα μπορούσε πρώτα να δημιουργήσει το δικό του μητρώο ανέργων ,τη δική του θερμοκοιτίδα όπου ο κάθε άνεργος κάτοικος του Δήμου να μπορεί να εντάσσεται σε μία από τις δράσεις και τα προγράμματα που θα υλοποιεί».

Σχετικά με το αν θεωρεί ότι υπάρχουν ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δήλωσε ότι «προφανώς κι υπάρχουν ευκαιρίες από τη στιγμή που υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα με τοπικό πρόσημο ,πχ ανεργία ,αρκεί ωστόσο να υπάρχει συγκεκριμένος σχεδιασμός και στόχευση».

Αναφορικά με τη συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας είπε ότι «Θα μπορούσε να υπάρξει συνεργασία σε παρά πολλούς τομείς όπως στην επιχειρηματικότητα ,στην παιδεία, στον αθλητισμό, σε πολιτιστικά προγράμματα ,σε περιβαλλοντικά προγράμματα, καλύπτοντας τόσο αντίστοιχες τοπικές ανάγκες όσο και ανάγκες που αφορούν στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών, στην δημιουργία μιας έξυπνης πόλης με βιώσιμη περιβαλλοντική ανάπτυξη».

Συζητώντας για το ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική κοινωνία και αν θα μπορεί να γίνει εργαλείο πολιτικό και κοινωνικό του Δήμου στην αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών και προβλημάτων όπως ανεργία, εντεινόμενη φτώχεια υπογράμμισε ότι ο ρόλος της είναι σαφέστατα σημαντικός « η επένδυση στο ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας θα οδηγήσει σίγουρα σε τοπική ανάπτυξη. Ωστόσο μπορεί να αποτελεί πολιτικό και κοινωνικό εργαλείο στα χέρια του Δήμου μόνο μέσα από μία ολιστική προσέγγιση της. Θεωρώ ότι ο Δήμος δεν είναι μία πόλη μόνο με έργα και μπετόν άλλα πάνω από όλα με ανθρώπους που ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες με διαφορετικά χαρακτηριστικά και ανάγκες πχ άνεργους, ΑΜΕΑ, επιχειρηματίες ,ηλικιωμένοι. Όπως προαναφέρθηκε μέσα από πρωτοβουλίες κατάλληλα σχεδιασμένες και στοχευόμενες μπορούν να προκληθούν συνεργίες μεταξύ αυτών των ανθρώπων που θα προωθήσουν την τοπική ανάπτυξη ή

θα αντιμετωπίσουν τα τοπικά προβλήματα. Είναι καθοριστικής σημασίας ο Δήμος να σταθεί και να δει τις ιδιαιτερότητες της τοπικής του κοινωνίας δηλαδή των ανθρώπων που τον αποτελούν ,να εντοπίσει τις πραγματικές τους ανάγκες και πάνω σε αυτές να σχεδιάσει το μέλλον της πόλης .Έτσι θα βρεθεί και ο πραγματικός χώρος για τη δημιουργία μορφών Κοινωνικής Οικονομίας».

Συνεχίζοντας τη συζήτηση ερωτώμενος αν ο ρόλος των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη έχει αναδεχθεί επαρκώς ή υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης και ενδυνάμωσής τους από το Δήμο μας , με αυθόρμητη βεβαιότητα είπε χαρακτηριστικά «προφανώς και δεν έχει αναδειχθεί επαρκώς και φυσικά υπάρχει μεγάλη ανάγκη ενίσχυσης και ενδυνάμωσης τους από το Δήμο μέσα από την ενημέρωση ,την διαρκή εκπαίδευση και επιμόρφωση. Θεωρώ είναι ότι πολύ σημαντικό να επισημανθεί ότι οι αιρετοί δεν γνωρίζουν ακόμα όσα θα έπρεπε γύρω από το θεσμό και το ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας ...με απλά λόγια δεν γνωρίζουν τι σημαίνει. Παράλληλα οι εργαζόμενοι δεν έχουν αντίστοιχα σχετική ενημέρωση και εκπαίδευση με αποτέλεσμα ο θεσμός όχι μόνο να μην έχει αναδειχθεί αλλά ούτε να λειτουργεί!».

Η συζήτηση ολοκληρώθηκε με την απάντηση στο ερώτημα που αφορά στις πρωτοβουλίες που ο Δήμος θα λάβει ώστε να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση :«ο Δήμος θα πρέπει να συμβάλλει μέσω μιας σειράς πρωτοβουλιών καλά σχεδιασμένων και οργανωμένων όπως είναι η λειτουργία ενός one stopshop για διαρκή ενημέρωση και υποστήριξη τόσο των πολιτών όσο και των ενδιαφερομένων ,οι ενημερωτικές ημερίδες, η συνεχής επιμόρφωση και πάνω από όλα η χρήση νέων τεχνολογιών».

Η τέταρτη συνέντευξη έγινε και πάλι με Δημοτικό Σύμβουλο της αντιπολίτευσης, οπού διαφάνηκε ότι οι πολιτικές και κομματικές αγκυλώσεις έχουν στερήσει στην Ελλάδα σημαντικά βήματα ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας, ωστόσο η Ευρώπη τρέχει κι επομένως επιβεβλημένα θα ακολουθήσει. Η κρίση άλλωστε την οποία βιώνει τα τελευταία χρόνια είναι μια μεγάλη ευκαιρία για την ανάπτυξη της προκειμένου να υπάρξει διαχείριση των προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας.

Στην ερώτηση για το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα ανέφερε ότι «είναι ένας θετικός θεσμός που στη Χώρα μας βρίσκεται ακόμα στα σπάργανα ,το γεγονός όμως ότι πια αποτελεί έναν επιτυχημένο θεσμό στην Ευρώπη θα αναγκαστεί και η Χώρα μας να ακολουθήσει και να προωθήσει την ανάπτυξή του. Μ' άλλα λόγια υποχρεωνόμαστε σιγά σιγά να εναρμονιστούμε με το θεσμικό πλαίσιο που ορίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να αναπτύξουμε και να λειτουργήσουμε μορφές Κοινωνικής Οικονομίας. Βέβαια υπεύθυνοι σε μεγάλο βαθμό για την καθυστέρηση στην ανάπτυξη του θεσμού καθίστανται οι κομματικές και πολιτικές αγκυλώσεις που κυριάρχησαν στη Χώρα μας».

Για την ανάγκη της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση θεωρεί ότι είναι μεγάλη και προσέθεσε ότι «αρχικά όλοι ήταν επιφυλακτικοί στις μορφές Κοινωνίας Οικονομίας που εμφανίστηκαν, κυρίως ΚΟΙΝΣΕΠ και ΜΚΟ, και επομένως δεν είχε κατανοηθεί η ανάγκη τους στην

τοπική κοινωνία. Τώρα πια έχει ξεπεραστεί... το ρεύμα μας πάει μπροστά..η Ευρώπη τρέχει ...κι εμείς ακολουθούμε ...έχει πια καλές πρακτικές να επιδείξει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και αναγκών της τοπικής κοινωνίας που πρόεκυψαν κυρίως μετά την κρίση».

Αναφορικά με τη μετατόπιση του σχεδιασμού και του συντονισμού της Κοινωνικής Οικονομίας τόνισε ότι «αυτή η μετατόπιση εντάσσεται στην ευρύτερη λογική του κεντρικού κράτους για αποκέντρωση χωρίς χρηματοδότηση. Πέραν τούτου όμως επιτρέπει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να εντοπίσει ,να οργανώσει και να διαχειριστεί ορθότερα τις ανάγκες και τα προβλήματά της. Άρα δύναται στη βάση των πραγματικών αναγκών της να σχεδιάζει και να συντονίζει τις απαιτούμενες δράσεις συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη του υφιστάμενου».

Σχετικά με τις μορφές Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο ανέφερε ότι «από το 2013 ξεκίνησαν δυο τέτοιες οργανώσεις, μία ΚΟΙΝΣΕΠ και μια ΜΚΟ, που υποστήριζαν αντίστοιχα κοινωνικές δομές του, π.χ Κοινωνικό Μαγειρείο ,Κοινωνικό Παντοπωλείο και Κέντρο Γυναίκας. Οι άνθρωποι που τις έστησαν εκπαιδεύτηκαν και υποστηρίχτηκαν από το Δήμο και μέσω προγραμμάτων συνεργάστηκαν μαζί του. Έτσι απασχολήθηκαν αρκετοί άνεργοι κάτοικοι της πόλης μας. Και οι δύο λειτούργησαν άψογα και συνέβαλαν τόσο στην απασχόληση ανέργων όσο και στην παροχή υπηρεσιών και αγαθών στην τοπική κοινωνία».

Στην ερώτηση για το αν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας απάντησε θετικά τονίζοντας ότι « φυσικά και ανταποκρίνονται πια στις πραγματικές ανάγκες .Μη ξεχνάμε ότι σε κάθε συνεργασία που κτίζεται μεταξύ Δήμου και φορέα Κοινωνικής Οικονομίας πχ ΚΟΙΝΣΕΠ ,αντανακλώνται οι στόχοι του για την κάλυψη των τοπικών αναγκών. Στο Δήμο μας οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας δεν επαρκούν και είναι πλέον απαίτηση της κοινωνίας να δημιουργηθούν νέες. Ο Δήμος είναι αναγκαίο να επεκτείνει τέτοιες συνεργασίες για να μπορέσουν να λειτουργήσουν περισσότερα προγράμματα και για να είναι συνεπής κι αποτελεσματικός στις παροχές του προς τους πολίτες του. Αξίζει να τονίσουμε ότι είναι πλέον ξεκάθαρο πως τόσο το θεσμικό πλαίσιο όσο και η κρίση δεν επιτρέπουν στα οικονομικά του Δήμου να προσλάβει νέο προσωπικό και να συστήσει νέες δομές προκειμένου να αντιμετωπίσει τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Μέσα όμως από τέτοιους φορείς δίνεται η δυνατότητα αξιοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων για την αντιμετώπισή τους».

Ερωτώμενος για τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας σχολίασε ότι «για εμένα συνοψίζονται σε δύο βασικά σημεία ,στην έλλειψη χρηματοδότησης και στις πολιτικές και κομματικές παρωπίδες που εμφανίζουν οι αιρετές Διοικήσεις των Δήμων κατευθυνόμενες θα μπορούσαμε να πούμε κι από το Κεντρικό Κράτος. Είναι καιρός και απαίτηση της εποχής οι αιρετοί να ξεπεράσουν αυτές τις αγκυλώσεις και να ενδιαφερθούν πραγματικά για τις ανάγκες των πολιτών και την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων που αυτές δημιουργούν. Θα πρέπει να κατανοήσουμε όλοι ότι τον πολίτη δεν τον ενδιαφέρει ο τρόπος που θα λυθεί το πρόβλημα του αλλά η ίδια η λύση. Δεν τον ενδιαφέρει αν μέσω μιας ΚΟΙΝΣΕΠ ή ΜΚΟ του

παρέχεται ένα προϊόν ή μία υπηρεσία ,τον ενδιαφέρει να του παρέχεται. Νοιάζεται να βρίσκονται λύσεις στα προβλήματα του και όχι οι διαδικασίες που οδηγούν σε αυτές».

Για τη συμμετοχή του Δήμου σε προγράμματα θεωρεί δεδομένο τον προσανατολισμό του προς αυτήν την κατεύθυνση και μάλιστα ξεκαθάρισε ότι «δεν τίθεται θέμα αν υπάρχει προσανατολισμός για συμμετοχή σε προγράμματα... είναι μονόδρομος!!Ο Δήμος θα πρέπει να κατανοήσει ότι αν δεν κυνηγήσει τα ευρωπαϊκά προγράμματα που διαρκώς τρέχουν, δεν πρόκειται να αναπτυχθεί καμιά μορφή Κοινωνικής Πολιτικής και κατ επέκταση Κοινωνικής Οικονομίας. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως βασικός χρηματοδότης για αντίστοιχες δράσεις και συνεργασίες με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας για την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών αφού πλέον δεν μπορεί να διαχειριστεί μέσω των δικών του δομών».

Αναφορικά με το κατά πόσο υπάρχουν ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση είπε χαρακτηριστικά ότι «δεν θα μπορούσε να υπάρξει μεγαλύτερη ευκαιρία από την κατάσταση την οποία βιώνει η Χώρα μας σήμερα όπως τη μεγάλη φτώχεια, την εντεινόμενη ανεργία. Για κάθε Δήμο τα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας είναι πλέον ορατά και δεν μπορούν να περιμένουν! Ας βρούμε καλές πρακτικές κι ας τολμήσουμε! Θα πρέπει να υπάρχει διάθεση διαχείρισης των πραγματικών αναγκών των συνανθρώπων μας κι όχι εγκλωβισμός σε στερεότυπα. Μια τέτοια προσέγγιση της Κοινωνίας Οικονομίας είναι ξεκάθαρο ότι την καθιστά πολιτικό και κοινωνικό εργαλείο στα χέρια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

Σχετικά με τους τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπου μπορεί να υπάρξει συνεργασία δήλωσε «δεν θεωρώ ότι υπάρχει τομέας όπου δεν θα μπορούσε να υπάρξει συνεργασία του Δήμου με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας .Παρόλα αυτά η Κοινωνική Πολιτική ,ο Αθλητισμός ,ο Πολιτισμός και το Περιβάλλον είναι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους θα μπορούσαν να κτιστούν αντίστοιχες συνεργασίες για την υποστήριξη της τοπικής κοινωνίας και με απώτερο στόχο την τοπική ανάπτυξη»

Η συνέντευξη τελείωσε συζητώντας σχετικά με το ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις πρωτοβουλίες ενίσχυσής της από το Δήμο :«ο ρόλος της είναι καθοριστικής σημασίας για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και στα χρόνια που ακολουθούν θα πρέπει να είναι βασικός στρατηγικός στόχος των Δήμων. Όπως προανέφερα ,καθώς ο θεσμός είναι στα σπάργανα ο ρόλος του δεν έχει αναπτυχθεί και αναδειχτεί όπως θα έπρεπε. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει τεράστια ανάγκη ενίσχυσης και ενδυνάμωσης του κυρίως με πρωτοβουλίες του Δήμου. Πρώτα απ'όλα θα πρέπει να εντοπιστούν οι ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και να αναζητηθούν προγράμματα τα οποία θα χρηματοδοτήσουν τη σύσταση και τη λειτουργία φορέων Κοινωνικής Οικονομίας. Επίσης θα πρέπει όσοι επιχειρούν να στήσουν έναν τέτοιο φορέα επειδή απαιτούνται εκ των προτέρων χρήματα ,τα οποία συχνά δεν διαθέτουν ,ο Δήμος να μεριμνήσει για την εκπαίδευση τους ,την νομική τους κάλυψη και την υποστήριξη και προώθηση τους για χρηματοδότηση. Παράλληλα θα πρέπει να μεριμνήσει για την ενημέρωση των πολιτών με κάθε

πρόσφορο τρόπο, σχετικά με το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο τα αντίστοιχα προγράμματα δράσης και τις διαδικασίες συμμετοχής».

Η πέμπτη συνέντευξη έγινε και πάλι με Δημοτικό Σύμβουλο της αντιπολίτευσης, η οποία αν και πραγματοποιήθηκε σε περιορισμένο χρόνο λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων του ίδιου μέσα σε ένα ευχάριστο και άνετο κλίμα, άφησε να διαφανεί ότι θα πρέπει η χώρα μας να επισπεύσει και να εντείνει τις προσπάθειες της προκειμένου να φτάσει τα ευρωπαϊκά επίπεδα Κοινωνικής Οικονομίας καθώς οι ανάγκες για αυτήν αυξάνονται διαρκώς. Επενδύοντας κυρίως στην αλλαγή παιδείας με έμφαση στη συλλογική διαχείριση των τοπικών προβλημάτων και αναγκών της κοινωνίας μπορεί να επέλθει η ανάπτυξη του θεσμού.

Σχετικά λοιπόν με το θεσμό στην Ελλάδα, με μία αίσθηση πικρίας είπε χαρακτηριστικά ότι «δεν είμαστε στο επίπεδο που θα θέλαμε να είμαστε ως χώρα. Τα σοσιαλιστικά κόμματα στην Ευρώπη παλέψαμε για να φταστούμε την Κοινωνική Οικονομία των Σκανδιναβικών χωρών..η Ελλάδα δυστυχώς έμεινε πολύ πίσω..!»

Στην ερώτηση αν υπάρχει ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία στη Τοπική Αυτοδιοίκηση δήλωσε ότι «όχι μόνο υπάρχει αλλά διαρκώς μεγαλώνει. Δεν έχουμε μπει ακόμα σε πορεία ανάκαμψης επομένως οι ανάγκες που έχουν προκύψει αλλά και που προκύπτουν, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από το Κεντρικό Κράτος και την συμβατική Οικονομία. Οι κρατικές παροχές πλέον είναι λιγοστές και οι κοινωνικές ανάγκες πολλές πχ ανεργία, εκπαίδευση, περιβάλλον άρα η ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο είναι ίσως μοναδική διέξοδος».

Για την προοπτική ανάπτυξης του θεσμού μέσα από την μετατόπιση του σχεδιασμού του και συντονισμού στην Τοπική Αυτοδιοίκηση τόνισε ότι «στη Χώρα μας δυστυχώς η μετατόπιση αρμοδιοτήτων από το Κράτος προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση καταλήγει να είναι μια μετατόπιση ευθυνών και μόνο αφού τις περισσότερες φορές δεν συνοδεύεται από την χρηματοδότηση που απαιτείται για την υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων. Κάθε κυβέρνηση ευαγγελίζει την τόνωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσα από μία σειρά μέτρων και κάθε φορά παραμένει σε αυτό. Η προοπτική στην ανάπτυξη του θεσμού μπορεί να υπάρξει υπό προϋποθέσεις. Αρχικά απαιτείται εξασφάλιση χρηματοδότησης. Θα μπορούσαμε να έχουμε τη ενεργοποίηση ταμείων μέσα από την επιστροφή διαφόρων φόρων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Έτσι θα ενισχυθούν οι διαθέσιμοι πόροι για την ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική κοινωνία, πχ περιβαλλοντικός φόρος, φόρος για αυθαίρετα. Παράλληλα πρέπει να βελτιωθεί και να απλοποιηθεί το θεσμικό πλαίσιο που σήμερα αποτελεί τροχοπέδη σε κάθε αντίστοιχη προσπάθεια».

Ερωτώμενος για τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο μας, ανέφερε ότι «μετά το 2010 αναπτύχθηκαν κάποιες κοινωνικές δομές υποστηρικτικές στο έργο της κοινωνικής πολιτικής του. Ωστόσο σήμερα δυστυχώς βλέπουμε ότι αντί να έχουν ενισχυθεί και διευρυνθεί, έχουν συρρικνωθεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα Δημοτικά Ιατρεία τα οποία έχουν

αποδυναμωθεί παρόλο που η ανάγκη για τις υπηρεσίες που παρέχουν είναι μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά».

Σχετικά με το αν είναι επαρκείς αυτοί οι φορείς, απάντησε αρνητικά υπογραμμίζοντας μάλιστα ότι «είναι πλέον απαίτηση της κοινωνίας μέσα από την κρίση που περνά, να δημιουργηθούν νέες μορφές Κοινωνικής Οικονομίας που θα περεχούν υπηρεσίες και αγαθά στους πολίτες ακόμα και χωρίς κόστος. Για παράδειγμα, η δημιουργία ενός one stop shop σε διάφορα σημεία της πόλης θα παρέχει εξυπηρέτηση στους πολίτες για διάφορα θέματα πχ παροχές δημοσίων υπηρεσιών, εξασφαλίζοντας τους το κόστος μετακίνησης που για κάποιους συμπολίτες μας είναι σημαντικό. Ο Δήμος μας διαθέτει ένα ΚΕΠ σε κεντρικό σημείο, ένας άνεργος που μένει στην άλλη μεριά της πόλης θα χρειαστεί να πάρει συγκοινωνία για να μεταβεί εκεί προκειμένου να παραλάβει ένα έγγραφο έχοντας υποστεί το κόστος μετακίνησης για κάτι που από μόνο του δεν παράγει κόστος».

Στην ερώτηση αναφορικά με την επιρροή των στόχων τους από το Δήμο, η απάντηση ήταν θετική θεωρώντας μάλιστα την δεδομένη: «μέσω του Δήμου εξασφαλίζουν την οικονομική τους ενίσχυση, το συντονισμό τους και συχνά τους χώρους στέγασής τους. Άλλωστε είναι απαραίτητο να κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας που ο Δήμος οφείλει να γνωρίζει».

Για τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες που υπάρχουν στην ανάπτυξη των εν λόγω φορέων είπε χαρακτηριστικά: «σίγουρα η ελλιπής χρηματοδότηση και η απίστευτη γραφειοκρατία αποθαρρύνουν και αποπροσανατολίζουν τέτοιες προσπάθειες. Επιπρόσθετα σημαντικό ρόλο παίζει και η καχυποψία που έχει προκληθεί στον κόσμο από τους πρώτους φορείς σχετικά με τον σκοπό και τη λειτουργία τους. Για παράδειγμα, πολλές ΚΟΙΝΣΕΠ και ΜΚΟ δημιούργησαν άσχημο όνομα αποκτώντας μεγάλα κέρδη χωρίς να ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Επίσης τα μέλη τους συχνά δεν έχουν τις απαιτούμενες διοικητικές και τεχνικές γνώσεις προκειμένου να τις καταστήσουν λειτουργικές και βιώσιμες. Ωστόσο πρωτεύον εμπόδιο θεωρώ ότι είναι η κουλτούρα που επικρατεί στη Χώρα μας όπου ο ατομικισμός στην διαχείριση των κοινωνικών αναγκών κυριαρχεί έναντι της συλλογικότητας, καθιστώντας άγονο το έδαφος για κάθε προσπάθεια».

Απαντώντας στην ερώτηση για συνεργασία του Δήμου με τέτοιους φορείς ανέφερε ότι «είναι υποτονική για να μην πω ανύπαρκτη. Θα πρέπει να είναι όχι απλά μέλημα του αλλά πρωταρχικός του στόχος η τόνωση της Κοινωνικής Οικονομίας. Πρέπει και οφείλει να εξαντλεί όλες τις δυνατότητες που δίνονται για την ενίσχυση της μέσα από προγράμματα, συνεργασίες με τοπικές επιχειρήσεις, χορηγίες και εθελοντισμό. Και βέβαια τέτοιες συνεργασίες θα μπορούσαν να αφορούν όλους τους τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κυρίως την Παιδεία και το Περιβάλλον. Επιπρόσθετα πρέπει να τονίσουμε ότι επιτέλους ο Δήμος απαιτείται να καταλάβει ότι ο προσανατολισμός του σε ευρωπαϊκά προγράμματα ως βασική για να μην πω πλέον μοναδική πηγή χρηματοδότησής του, είναι επιβεβλημένος. Θα πρέπει να είχε ήδη οργανωθεί και να είναι έτοιμος

να παρακολουθεί τα προγράμματα ΕΣΠΑ ,να σχεδιάζει ,να υποβάλει μελέτες και να τις υλοποιεί. Ας μην ξεχνάμε ότι μέσω αυτών θα υπάρχει και απορρόφηση τοπικού ανθρωπίνου δυναμικού συμβάλλοντας στο πρόβλημα της τοπικής ανεργίας».

Για το ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη υπογράμμισε ότι «είναι καθοριστικός και βέβαια είναι επιτακτική ανάγκη να αναδειχτεί και να ενισχυθεί. Πρέπει να αφήσουμε πίσω κάθε αγκύλωση που προκαλούν οι ιδεοληψίες για τις καλές πρακτικές Κοινωνικής Οικονομίας που η Ευρώπη εφαρμόζει με απτά θετικά αποτελέσματα. Πρέπει να απαγκιστρωθούμε από τις ιδεοληψίες που μας θέλουν να αντιστεκόμαστε με αγώνες εναντίον μορφών Κοινωνικής Οικονομίας, πχ ΚΟΙΝΣΕΠ, μπλοκάροντας τους ίδιους μας τους εαυτούς και κατ επέκταση τη βελτίωση και την ανάπτυξη της κοινωνίας στην οποία ζούμε. Πρέπει να πάμε σε συνεργασία με ιδιώτες ,με τις καλύτερες προϋποθέσεις για την τοπική αυτοδιοίκηση και τα βέλτιστα αποτελέσματα για τους πολίτες. Οι προσπάθειες που έχουν γίνει δεν έχουν αναδείξει το ρόλο της στο βαθμό που θα έπρεπε, γι' αυτό συχνά βλέπουμε έργα που σχεδιάζονται να παραμένουν επί χάρτου».

Κλείνοντας τη συζήτηση επέμεινε στην προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στην αλλαγή κουλτούρας :«όπως προανέφερα πρωτεύον εμπόδιο στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας στη Χώρα μας είναι η κουλτούρα του ατομικισμού έναντι της συλλογικότητας στη διαχείριση των προβλημάτων και των αναγκών της κοινωνίας .Βασική πρωτοβουλία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να είναι η παρέμβαση σε θέματα Παιδείας .Θα πρέπει να καλλιεργηθεί στους πολίτες συνείδηση ότι η συλλογική διαχείριση των προβλημάτων θα εξασφαλίσει και θα οδηγήσει στην ατομική ευημερία. Οφείλουμε να παρέμβουμε στο Υπουργείο Παιδείας ώστε να ενταχτούν στο πρόγραμμα σπουδών όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων ,μαθήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Μαθήματα που θα συμβάλλουν στην καλλιέργεια και την ενίσχυση της ανάλογης παιδείας στην συνείδηση του αυριανού πολίτη. Είναι καθοριστικής σημασίας να επενδύσουμε σε πρωτοβουλίες που αφορούν στην καλλιέργεια διαφορετικής προσέγγισης του σημερινού τρόπου ζωής με τα προβλήματα και τις ανάγκες που έχουν προκύψει. Μέσα από τη συλλογική αντιμετώπιση τους με ταυτόχρονα σεβασμό στο περιβάλλον θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε Οικονομία και Ευημερία».

Η έκτη συνέντευξη έγινε με αιρετό μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου ,της αντιπολίτευσης, με πολύ φιλική διάθεση κάτω όμως από σχετική πίεση χρόνου που προέκυψε ξαφνικά εξαιτίας επαγγελματικών υποχρεώσεων του ιδίου. Σε αυτήν λοιπόν διαφάνηκε ξεκάθαρα η άποψη ότι υπάρχει ανάγκη για στρατηγικό σχεδιασμό δράσεων Κοινωνικής Οικονομίας και για συνειδητοποίηση από τους αιρετούς ,της δύναμης που διαθέτουν στη διαχείριση και διευθέτηση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας προκειμένου να την οδηγήσουν σε ανάπτυξη.

Η άποψη του για το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας είναι ότι « παραμένει στάσιμος τα τελευταία χρόνια για αυτό και λειτουργεί αντιστρόφως ανάλογα σε σχέση με την κρίση που βιώνει

η κοινωνία. Έτσι ενώ τα προβλήματα λόγω κρίσης αυξάνονται η Κοινωνική Οικονομία εξακολουθεί να παραμένει στο περιθώριο. Δεν έχει εξελιχτεί όπως προβλεπόταν..... στο επόμενο διάστημα οφείλει να βρει το βηματισμό της...»

Η ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση κατά την άποψη του θεωρείτε προφανής :« τα προβλήματα που βιώνει η κοινωνία μας σήμερα είναι μεγάλα και πολλαπλά και απαιτούν την διαχείριση τους από αυτήν ,μέσω συνεργασιών του Δήμο κι ενός συντονισμένου σχεδίου».

Στο επόμενο ερώτημα σχετικά με τη μετατόπιση τους σχεδιασμού και του συντονισμού της στην Τοπική Αυτοδιοίκηση πιστεύει ότι έχει δυο όψεις: «από τη μία διαφαίνεται προοπτική ανάπτυξης καθώς κάθε Δήμος μπορεί και πρέπει να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες προς την επίλυση των αναγκών των κατοίκων του ,απ την άλλη όμως οι μειωμένοι πόροι από το Κεντρικό Κράτος που την συνοδεύουν δεν εγγυώνται την υλοποίησή της».

Με αίσθημα απογοήτευσης σχετικά με την ύπαρξη μορφών Κοινωνικής Οικονομίας δήλωσε ότι «ουσιαστικά δεν υπάρχουν στο Δήμο ,ενώ η σύστασή τους θα ανταποκρινόταν στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας αν βασιζόταν κατ 'ουσία στη φιλοσοφία αυτής ,π.χ. η συνεχής αύξηση της τοπικής ανεργίας ανεβάζει και το ποσοστό αυτών που αναζητούν την Κοινωνική Οικονομία».

Για τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες στην ανάπτυξή τους τόνισε ότι « η γραφειοκρατία ,η έλλειψη πόρων καθώς και η ανεπάρκεια σε εξειδικευμένο προσωπικό του Δήμου για την στελέχωση αντίστοιχων δομών κωλύουν τις προσπάθειες ανάπτυξης μορφών Κοινωνικής Οικονομίας. Εμπόδιο αποτελούν και οι πολιτικές επιλογές και ιδεολογίες τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε εθνικό .Επιπλέον οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας που γνωρίσαμε έως τώρα ,δεν έπεισαν για το σκοπό λειτουργίας τους αφού οι περισσότεροι συστήθηκαν εκμεταλλευόμενοι την κρίση και την κατάσταση την οποία βιώνει η τοπική κοινωνία χωρίς να έχουν πραγματικά κίνητρα Κοινωνικής Οικονομίας .Έτσι δημιουργήθηκε ένα αρνητικό κλίμα που αποθάρρυνε αντίστοιχες προσπάθειες» .

Αναφορικά με τη συμμετοχή του Δήμου σε προγράμματα απάντησε αρνητικά σχολιάζοντας «δυστυχώς συμμετέχει ελάχιστα παρόλο που οφείλαμε να είχαμε μια άλλη δυναμική. Η Ευρώπη δαπανεί πολλά χρήματα προκειμένου να αναπτυχτεί ο θεσμός της Κοινωνικής Οικονομίας. Επιβάλλεται λοιπόν όχι απλά να συμμετέχει ο Δήμος αλλά ο προσανατολισμός του να είναι ξεκάθαρος κατανοώντας επιτέλους ότι αυτά τα προγράμματα είναι πλέον η μόνη ρεαλιστή πηγή χρηματοδότησης του. Βέβαια δεν αρκεί να έχει σαφή προσανατολισμό αλλά να εντείνει κάθε προσπάθεια που απαιτείται για την αναζήτησή τους ,την υποστήριξή τους εξασφαλίζοντας και διαθέτοντας την απαιτούμενη τεχνογνωσία».

«Σαφώς η κρίση δημιουργεί κοινωνικά προβλήματα που ο Δήμος οφείλει και πρέπει να διαχειριστεί καθώς είναι πιο κοντά στον πολίτη μέσα από την καθημερινή επαφή μαζί του και του είναι πιο εύκολο να τα αφουγκραστεί » ανέφερε σχετικά με τις ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική κοινωνία.

Ερωτώμενος για τους πιθανούς τομείς συνεργασίας του Δήμου με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας υπογράμμισε ότι «σε όλους τους βασικούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα μπορούσε να υπάρχει συνεργασία με την Κοινωνική Πολιτική, τον Αθλητισμό, τον Πολιτισμό, το Περιβάλλον .Ωστόσο δεν θα πρέπει πια να αγνοήσει τον οργανωμένο εθελοντισμό με τον οποίο είναι ανάγκη να ασχοληθεί σοβαρά, έναν τομέα που έχει να προσφέρει πολλά στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας σε τοπικό επίπεδο».

Για το ρόλο της αποσαφήνισε ότι « δεν έχει γίνει κατανοητός ακόμα στην τοπική κοινωνία ,δεν υπάρχει επαρκής γνώση γύρω από αυτόν .Ταυτόχρονα δε, οι ίδιοι οι αιρετοί δεν έχουν ακόμα συνειδητοποιήσει πόσο σημαντικός είναι ο δικός τους ρόλος στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας προς όφελος των πολιτών! Πόση δύναμη έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην επίλυση των ζητημάτων τοπικού χαρακτήρα τα οποία θα ενισχύσουν την τοπική ανάπτυξη. Άρα για να αναδειχτεί ως εργαλείο θα πρέπει πρώτα απ' όλα να γίνει κατανοητό τι είναι η Κοινωνική Οικονομία και ποιός ο ρόλος των αιρετών στην ανάπτυξή της».

Η συνέντευξη τέλειωσε με συζήτηση για το αν έχει αναδειχτεί αυτός ο ρόλος ή απαιτούνται πρωτοβουλίες του Δήμου. Η απάντηση ήταν σαφής :«οι πολίτες δεν γνωρίζουν τι σημαίνει Κοινωνική Οικονομία και πως αυτή μπορεί να συμβάλει στην τοπική κοινωνία. Έτσι, βασική πρωτοβουλία θα πρέπει να αποτελέσει η ενημέρωση των πολιτών .Στην συνέχεια μπορούμε να επιδιώξουμε συνεργασίες με φορείς και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην πόλη μας όπως τα κολλέγια ,Ερευνητικά Κέντρα. ΕΡΤ. Παράλληλα θα πρέπει να ενεργοποιηθούν κι όλες εκείνες οι δυνάμεις ανθρώπινου δυναμικού της πόλης μας που διαθέτουν τεχνογνωσία και μπορούν να συμβάλουν στην διαχείριση τοπικών προβλημάτων. πχ οικονομολόγοι ,πολιτικοί μηχανικοί για τη διαχείριση ακίνητης περιουσία» .

Η έβδομη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε και πάλι με Δημοτικό Σύμβουλο της αντιπολίτευσης με πολύχρονη εμπειρία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ,μέσα σε ευχάριστο και χαλαρό κλίμα και με διάθεση για συνολική περισσότερο προσέγγιση του θεσμού πέρα από τα όρια του καθώς γενικά δεν θεωρεί ότι υπάρχει αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών μέσω της Κοινωνικής Οικονομίας αλλά μέσω προγραμμάτων και δράσεων τόσο του Δήμου όσο και των φορέων Αλληλεγγύης.

Ξεκινώντας τη συνέντευξη σχετικά με το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας είπε χαρακτηριστικά :«κάποτε η προσέγγιση ήταν ουτοπική... .Σήμερα υπάρχει μία συνολική προσέγγιση κατευθυνόμενη από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την διαχείριση δομών και επιχειρήσεων που δεν μπορούν να λειτουργήσουν. Είναι ένας θεσμός σε εμβρυακή φάση στη χώρα μας ενώ σε άλλες

λόγω νομικού πλαισίου έχει προχωρήσει χωρίς να σημαίνει βέβαια ότι σε εμάς είναι εφικτό να προχωρήσει».

Ερωτώμενος για την ανάγκη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για Κοινωνική Οικονομία δήλωσε κατηγορηματικά ότι «δεν υπάρχει δομή Οικονομίας η οποία να μπορεί να λειτουργήσει μέσα στον Καπιταλισμό και να μη βασιστεί στη φιλοσοφία του. Στον Καπιταλισμό το κέρδος καθορίζει την επιβίωση ,αν δεν έχει κέρδος θα κλείσει. Είναι μία επιδερμική λύση ,μια συμπαθής προσπάθεια που θέλει να πείσει τον κόσμο ότι παλεύει τον Καπιταλισμό μέσα από μια άλλη μορφή επιχειρηματικότητας .Ας δει κανείς όμως την ανάγκη για καθαρίστριες πχ σε δημόσιους χώρους... υπάρχουν οι καθαρίστριες δημόσιοι υπάλληλοι και υπάρχουν και οι καθαρίστριες των ΚΟΙΝΣΕΠ... μιλάμε για το ίδιο καθεστώς εργαζομένων? θεωρώ ότι είναι μόδα ,τάση της εποχής. Είναι μια ευρωπαϊκή κατεύθυνση χωρίς σταματημό και με αμφίβολα αποτελέσματα».

Για την μετατόπιση του σχεδιασμού και του συντονισμού της προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση σχολίασε ότι « ουσιαστικά πρόκειται για μια προσπάθεια του Κράτους να απαλλαγεί από την κοινωνική του ευθύνη. Ως εκ τούτου δεν δίνει καμία προοπτική στο θεσμό που χρησιμοποιείται συγκυριακά για την επίλυση κάποιων κοινωνικών προβλημάτων όπως η ανεργία».

Μιλώντας για τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο μας επεσήμανε ότι «υπάρχουν κάποιες άτυπες ,μη δομημένες μορφές που στηρίζονται κυρίως σε πρωτοβουλίες πολιτών».

Σχετικά με τη λειτουργία των εν λόγω φορέων δήλωσε ότι « όλες αυτές οι μορφές Κοινωνικής Οικονομίας είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε από τη μία να απαλλαγεί το κράτος από την υποχρέωση του να καλύψει κοινωνικές ανάγκες και τη χρηματοδότηση δημόσιων δομών και από την άλλη να καλλιεργήσει στο κόσμο την αντίληψη ότι δεν χρειάζονται κοινωνικές αλλαγές για να βρει τη θέση του σε μία σοσιαλιστική κοινωνία. Βέβαια υπάρχουν οι επιτήδειοι που έβγαλαν εκατομμύρια κέρδη εκμεταλλευόμενοι το θεσμό χωρίς να αντίκρισμα στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας».

Ως εμπόδια και δυσλειτουργίες στην ανάπτυξη τους φωτογραφίζει το ίδιο το κράτος το οποίο βολεύεται μέσα από αυτή την κατάσταση καθώς και τη μέχρι τώρα αρνητική εμπειρία από αυτούς :«ο σχεδιασμός τους έχει γίνει στη βάση του γρήγορου και εύκολου κέρδους αφού δεν υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου στη λειτουργία τους... Θα αναφέρω χαρακτηριστικά για μια ΜΚΟ του Δήμου που αφορούσε στην απασχόληση ανέργων... επιχορηγήθηκε από το αυτόν κατ' επανάληψη με υψηλά ποσά .Όταν ζήτησα τον απολογισμό πεπραγμένων του για να δούμε πως αυτά τα ποσά αξιοποιήθηκαν ...εμφανίστηκε ένα χαρτί με πρόχειρες σημειώσεις... και έκτοτε εξαφανίστηκε! Δεν υπάρχει σαφή και υποχρεωτική δέσμευση μεταξύ της χρηματοδότησης τους και του έργου που παράγουν!!Είναι ένα μέσο για εξασφάλιση κερδών σε επιτηδείς, χωρίς αντίκρισμα στα προβλήματα της κοινωνίας! Εμπόδιο άλλωστε θεωρώ την ίδια τους την ύπαρξη καθώς αναπτύσσονται ανάμεσα σε δυο σαφή πεδία ,αυτό του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα άρα

ρέπει. Δεν ανταγωνίζονται το κεφάλαιο έχουν φθίνουσα πορεία που είτε θα αλλοτριωθούν και θα γίνει οικονομικές μορφές είτε θα διαλυθούν».

Σχετικά με το αν Δήμος συμμετέχει σε προγράμματα ξεκαθάρισε ότι «ο,τιδήποτε χρηματοδοτείται στη λογική της αξιοποίησης και ενίσχυσης των δομών και υπηρεσιών του και φυσικά θα πρέπει να συμμετέχει και να κάνει και κάθε προσπάθεια ως προς αυτό αλλά όχι σε προγράμματα Κοινωνικής Οικονομίας». Ενώ για τη συνεργασία του με αντίστοιχους φορείς δήλωσε ότι «στους αστικούς δήμους όπως ο δικός μας είναι μεγάλο το πρόβλημα της κοινωνικής συνοχής ,εκείνο που είναι αναγκαίο να γίνει είναι η διαχείριση των κοινωνικών προβλημάτων μέσω της κοινωνικής αλληλεγγύης της οποίας η αποτελεσματικότητα έχει δοκιμαστεί και έχει αποδειχτεί».

Στο ερώτημα αν υπάρχει ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση σχολίασε κατηγορηματικά ότι «δεν τίθεται θέμα ανάγκης ...το Κράτος οφείλει να παρέχει τις απαραίτητες δομές για την επίλυση των τοπικών προβλημάτων και να συμμετέχει σε ανάλογα προγράμματα που προκύπτουν, πχ μέσω ΟΑΕΔ πραγματοποιούνται προγράμματα που συμβάλλουν στις ανάγκες του Δήμου».

Η συνέντευξη τελειώνει σχολιάζοντας ότι «οι υπηρεσίες του Δήμου θα πρέπει να στελεχωθούν με μόνιμο προσωπικό για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων ακόμα και σε τοπικό επίπεδο. Η Κοινωνική Οικονομία είναι επιλογή του Κράτους που ενθαρρύνει και τους Δήμους για διαχείριση των αναγκών του μέσω ιδιωτών πχ δεν μπορεί η Τεχνική υπηρεσία του Δήμου να υλοποιήσει κάτι ?...το δίνουμε σε ιδιώτη !Ο Δήμος μας είναι δύσκολο να έχει εικόνα των αναγκών του. Απ την άλλη διαθέτει ένα μεγάλο ανθρώπινο επιστημονικό δυναμικό ,αναξιοποίητο στην προσπάθεια διαχείρισης των τοπικών ζητημάτων. Αξίζει να πω ότι μέσω της κοινωνικής αλληλεγγύης τα τελευταία χρόνια παρέχετε ανακούφιση και υποστήριξη σε πολλούς συνανθρώπους μας, πχ τα κοινωνικά φροντιστήρια».

Η τελευταία συνέντευξη έγινε με Δημοτικό Σύμβουλο της συμπολίτευσης ,όπου διακρίνεται η ανάγκη για αλλαγή θεσμικού πλαισίου που θα εξασφαλίσει την αυτονομία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη Κοινωνικής Οικονομίας στους κόλπους της.

Αρχικά λοιπόν για το θεσμό αυτό στην Ελλάδα σχολίασε ότι «η ανάπτυξη του δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικό βαθμό τόσο για ελληνικά όσο και τα ευρωπαϊκά δεδομένα γιατί δεν υπήρξε σαφής έλεγχος».

Για την ανάγκη του ,στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, υπογράμμισε ότι «ήρθε για να αντιμετωπιστούν τα κοινωνικά προβλήματα όπως η μείωση της ανεργίας ,μέσα από την ενεργοποίηση της κοινωνικής δράσης και τη δημιουργία συμπράξεων και συνεργιών».

Ερωτώμενος για την προοπτική που δίνει στο θεσμό η μετατόπιση του σχεδιασμού του και του συντονισμού του στην Τοπική Αυτοδιοίκηση τόνισε «μπορεί να υπάρξει προοπτική στα πλαίσια της

αποκεντρωμένης διοίκησης και της εγγύτητας όταν θεσμοθετημένα και προϋπολογισμένα θα έρθει να κουμπώσει η δράση και η ανάθεση του αντικειμένου με τους αντίστοιχους πόρους».

Στην ερώτηση για το τα εμπόδια και τις δυσλειτουργίες στην ανάπτυξη φορέων Κοινωνικής Οικονομίας περιέγραψε ότι «πρώτα από όλα πρέπει να αλλάξει το νομοθετικό πλαίσιο. Επίσης απαιτούνται ιδιαίτερες προδιαγραφές όσο αφορά την εξειδίκευση των ατόμων που συμμετέχουν και η οποία πρέπει να αποδεικνύεται. Δεν υπάρχει αναζήτηση εξειδικευμένου προσωπικού καθώς εντάσσονται σε αυτούς άτομα χωρίς τις προαπαιτούμενες γνώσεις με κριτήρια προσωπικής επιλογής μέσω της "πελατειακής σχέσης" μαζί τους».

Αναφορικά με το αν υπάρχει συνεργασία του Δήμου με τέτοιους φορείς απάντησε αρνητικά όπως και για το αν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας «δεν ανταποκρίνονται γιατί δεν έχουν εξειδίκευση και γνώση για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες που τους έχουν ανατεθεί».

Στη συνέχεια σχολίασε τη συμμετοχή του Δήμου σε προγράμματα Κοινωνική Οικονομίας «υπάρχει ανάπτυξη δράσης σε έργα και χρηματοδοτήσεις μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ που αφορούν πχ τον πολιτισμό. Ωστόσο υπάρχει μεγάλη ανάγκη να αξιοποιηθεί κάθε αντίστοιχο πρόγραμμα που αφορά τόσο τις κοινωνικές δομές του Δήμου όσο και όλες του τις δομές».

Για τον αν υπάρχουν ευκαιρίες ανάπτυξης Κοινωνικής Οικονομίας και σε ποιους τομείς του Δήμου είπε χαρακτηριστικά ότι «οι ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική κοινωνία δεν υπάρχουν μόνο εξαιτίας της κρίσης και της ανάγκης διαχείρισης των κοινωνικών προβλημάτων, αλλά θεωρώ ότι εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης! Ωστόσο όπως έχω προαναφέρει σε κάθε περίπτωση απαιτείται νέο νομοθετικό πλαίσιο».

Σχετικά με το ρόλο της στην Τοπική Αυτοδιοίκηση επιβεβαίωσε τόσο την σημαντικότητά του όσο και τη θέση που επέχει ως πολιτικό και κοινωνικό εργαλείο στα χέρια της. Παράλληλα

υπογράμμισε ότι δεν έχει αναπτυχτεί επαρκώς και σίγουρα υπάρχει ανάγκη ενδυνάμωσης και ενίσχυσης από την πλευρά του Δήμου. Βέβαια για ακόμα μία φορά τόνισε ότι «θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι ο Δήμος ως Α' βαθμού Αυτοδιοίκησης, έχει την απόλυτη σχέση με την κοινωνία! Είναι ο Α' βαθμός που απευθύνεται ο κάτοικος για να λύσει το πρόβλημα του! Αρά μέσα από αυτή τη διαδικασία μπορούν να λυθούν προβλήματα αρκεί να το επιτρέψει το Κεντρικό Κράτος. Η Κεντρική Διοίκηση πρέπει να αναγνωρίσει έμπρακτα και να αφήσει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να είναι εν της πραγμασι Αυτοδιοίκηση, να αποφασίζει για τα του οίκου της και να μην φρενάρει τις τοπικές διαδικασίες». Με ξεκάθαρη πικρία τόνισε ότι «η ανάδειξη και η ανάπτυξη του ρολού της έχει να κάνει με τη δεδομένη άποψη της Κεντρικής Αυτοδιοίκησης η οποία στραγγαλίζει την Τοπική Αυτοδιοίκηση και κυρίως τους Δήμους. Οι λύσεις που δίνονται κατά καιρούς μέσα από διάφορα νομοθετήματα, πχ νόμος ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ, δεν δίνουν ρόλο στην Αυτοδιοίκηση. Έτσι ενώ στην Ευρώπη ακόμα και στην Τουρκία, ο Δήμος έχει έναν ισχυρό και ξεκάθαρο ρόλο στα δρώμενα της τοπικής κοινωνίας, στην Ελλάδα δεν θέλουν ο Δήμος να έχει εξουσία και δράση στα του οίκου του, δεν

θέλουν να υπάρχουν διακριτοί ρόλοι. Αντίθετα η Κεντρική Εξουσία θέλει να μανιπουλάρει μόνιμα την Τοπική Αυτοδιοίκηση».

Στην τελευταία ερώτηση για τις πρωτοβουλίες του Δήμου σχετικά με την ενδυνάμωση του ρόλου της ανέφερε ότι χρειάζεται να γνωρίσουν όλοι το θεσμό της Κοινωνική Οικονομίας και ως εκ τούτου απαιτούνται πρωτοβουλίες ενημέρωσης όλων των πολιτών, ενεργοποίησης των τοπικών φορέων Κοινωνικής Οικονομίας καθώς και της σχέσης του Δήμου τόσο με αυτούς όσο και με τον τοπικό πληθυσμό».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 . ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η ποιοτική ερευνά που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, στηρίχτηκε σε ημιδομημένη συνέντευξη, τα ευρήματα της οποίας επέτρεψαν το σχηματισμό των αναπαραστάσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Κοινωνική Οικονομία .Η προσέγγιση του θεσμού μέσα από τη ματιά των στελεχών του Δήμου Αγίας Παρασκευής οδήγησαν σε συμπεράσματα που σαφώς δεν θα μπορούσαν να γενικευτούν και να αποτελέσουν κανόνα αλλά θα μπορούσαν να αποτελέσουν επιβεβαίωση και επέκταση των ήδη υπαρχόντων από άλλες έρευνες καθώς και αφορμή για την διατύπωση νέων.

Αρχικά διαπιστώνεται ότι η Κοινωνική Οικονομία ,αν και επιτυχημένος θεσμός στην Ευρώπη, στη Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται σε πρωτογενές επίπεδο , στάσιμος και παγιδευμένος από τις πολιτικές και κομματικές αγκυλώσεις που κυριάρχησαν τα προηγούμενα χρόνια. Οι στρεβλώσεις δε που αφορούν τους φορείς της και τη λειτουργία τους , συντέιναν ώστε να χαρακτηρίζεται ως μια υπολειπομένη μορφή κοινωνικού κράτους που η ανάκαμψη του απαιτεί χρόνο. Ωστόσο , η Ελλάδα υποχρεούται να βρει το βηματισμό της ,να ακολουθήσει και να εναρμονιστεί με το Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο προκειμένου να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της κοινωνίας που προέκυψαν μέσα από την κρίση.

Η ανάγκη για Κοινωνική Οικονομία στους Δήμους είναι πλέον προφανής και μεγάλη ως συνέπεια της βαθιάς κρίσης που βιώνει η κοινωνία τα τελευταία και που η συμβατική Οικονομία δεν κατάφερε να διαχειριστεί. Παρά την άποψη που την θέλει να είναι τάση της εποχής ευρωπαϊκά κατευθυνόμενη με αμφίβολα αποτελέσματα , η επίλυση των προβλήματων της τοπικής κοινωνίας απαιτεί την συσπείρωση των κοινωνικών της δυνάμεων και την δημιουργία συνεργασιών του Δήμου με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας ως μοναδική διέξοδο. Η αδυναμία της Χώρας να μπει σε πορεία ανάκαμψης δεν της επιτρέπει να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της κοινωνίας χωρίς τη συμμετοχή της Κοινωνικής Οικονομίας.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ένας προνομιακός χώρος για την Κοινωνική Οικονομία χάρις στην εγγύτητα προς τον πολίτη και τις κοινωνικές ομάδες , πάρα τη συμπίεση που δέχεται από το κράτος εξαιτίας της περιορισμένης χρηματοδότησης.

Γίνεται φανερό ότι η προσπάθεια του κεντρικού Κράτους για μετατόπιση του σχεδιασμού και του συντονισμού της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει διττή όψη . Από τη μια επιτρέπει δυνητικά στο Δήμο να διαχειριστεί ορθότερα τις ανάγκες του πληθυσμού του βάσει των τοπικών χαρακτηριστικών συμβάλλοντας στην τοπική ανάπτυξη. Από την άλλη όμως αποτελεί ακόμα μία έκφραση της ευρύτερης λογικής του για μετατόπιση ευθυνών και δήθεν αρμοδιοτήτων χωρίς την απαιτούμενη χρηματοδότηση και σαφή θεσμική υποστήριξη. Παρά την αξία του

εγχειρήματος είναι απαραίτητο να υπάρξει έλεγχος από το κεντρικό Κράτος και συναπόφαση με τη Τοπική Αυτοδιοίκηση ως προς τη θεματική τους ενασχόλησης. Ως εκ τούτου, απαιτείται ένα νέο αποκεντρωμένο μοντέλο το οποίο μόνο με μια μετατόπιση που θα συνοδεύεται με ένα απλό και ξεκάθαρο νομοθετικό πλαίσιο και ταυτόχρονη εξασφάλιση πόρων μέσα από την ενεργοποίηση ταμείων και επιστροφή φόρων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να εγγυηθεί την προοπτική ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας. Με άλλα λόγια μόνο θεσμοθετημένα και προϋπολογισμένα θα μπορέσει να ξεφύγει της παγίδευσης που σήμερα την θέλει να παραμένει επί χάρτου.

Δυστυχώς η απουσία επίσημων φορέων Κοινωνικής Οικονομίας στο Δήμο είναι γεγονός παρά τις προσπάθειες που έγιναν μετά το 2010 προκειμένου να υποστηριχτεί το έργο της Κοινωνικής Πολιτικής του. Έτσι ,διαπιστώνεται ότι οι απαιτήσεις της τοπικής κοινωνίας για παροχή υπηρεσιών και αγαθών αυξάνονται ενώ οι εν λόγω φορείς αλλά και οι κοινωνικές δομές του Δήμου έχουν υποβαθμιστεί και συρρικνωθεί . Βέβαια σε αυτό το τοπίο ξεχωρίζει η συμβολή της Εκκλησίας , των ανεπίσημων φορέων και των πρωτοβουλιών πολιτών όπως τα δίκτυα αλληλεγγύης και η γειτονιά ,οι οποίοι μέσα από τον εθελοντισμό και τις χορηγίες έχουν να επιδείξουν ένα σημαντικό κοινωνικό έργο, υποστηρικτικό προς στο Δήμο.

Παράλληλα η Κοινωνική Οικονομία χαρακτηρίζεται πολύπλοκη με απαιτητικές διαδικασίες που υπονομεύουν ακόμα και την βιωσιμότητά της. Σαφέστατα δεν υπάρχει επάρκεια σε αντιστοίχους φορείς για να καλύψουν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας ενώ αντίθετα υπάρχει απαίτηση για πιο σύγχρονες και νέες μορφές .Η λανθασμένη άλλωστε νοοτροπία οικονομική εξάρτησης των φορέων της από το Κεντρικό Κράτος και το Δήμο ,τους εγκλωβίζει σε μια τελματώδη κατάσταση.

Επιπλέον είναι κοινός τόπος ότι οι στόχοι των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας επηρεάζονται από το Δήμο όχι μόνο στη λογική της παροχής πόρων (πχ οικονομική ενίσχυση, χώροι)αλλά και στην κοινή πλεύση που επιβάλλετε να έχουν ως προς την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών.

Επιπρόσθετα ,αποτυπώνεται με σαφήνεια ότι η αδυναμία εντοπισμού και καταγραφής των αναγκών της τοπικής κοινωνίας ,το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο, η ατέλειωτη γραφειοκρατία ,η έλλειψη χρηματοδότης και γενικότερα πόρων η απουσία ενός εξορθολογισμένου και υποστηρικτικού φορολογικού συστήματος για τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας αποτελούν εμπόδια στην ανάπτυξη τους. Επιπλέον ως εμπόδια αναδεικνύονται και η έλλειψη του σχετικού KNOW HOW, του απαραίτητου μάντζιμεντ και της απαιτούμενης τεχνογνωσίας για την ίδρυση και τη διαχείριση τους. Επίσης ,η έλλειψη υποστήριξης και εκπαίδευσης των μελών τους ,των ενδιαφερομένων αλλά και του προσωπικού του Δήμου από ειδικούς συμβούλους αλλά και από τον ίδιο το δήμο σχετικά με τη σύσταση , τη λειτουργία τους και εν τέλει για την βιωσιμότητά τους .Επισημαίνεται άλλωστε ότι η οικονομική εξάρτηση από το Δήμο, η έλλειψη ενός σαφούς και ξεκάθਾਰου στόχου , η λάθος επιλογή αντικειμένου ενασχόλησης και γενικά ο προσανατολισμός τους σε πεδία ιδιαίτερα ανταγωνιστικά και κορεσμένα για την

τοπική κοινωνία καθώς και η απουσία καινοτόμων projects δυσχεραίνουν κάθε τέτοια προσπάθεια.

Παράλληλα ,η ανεπάρκεια εξειδικευμένου προσωπικού με τεχνικές και διοικητικές δεξιότητες για τη στελέχωση των φορέων και η επιλογή αυτού βάσει των πελατειακών πολιτικών σχέσεων ,η έλλειψη εμπιστοσύνης ,η κακή εικόνα και η καχυποψία για τους φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας οι οποίοι αφενός θεωρηθήκαν απειλή για τις δομές του Δήμου και αφετέρου ένα μέσο για εύκολο κέρδος από επιτήδειους χωρίς να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, δηλητηρίασε την ανάπτυξή τους. Προφανώς σε αυτό συνέβαλε και η έλλειψη διαδικασιών έλεγχου και αξιολόγησής τους από το ίδιο το κράτος μέσω ενός καθ' ύλην αρμόδιου μηχανισμού.

Σε ιδιαίτερης σημασίας παγιδεύσεις αναδεικνύονται η ελλιπής γνώσης του θεσμού και της συμβολής τους στην τοπική ανάπτυξη από τους ενδιαφερομένους και εργαζομένους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά κυρίως από τους αιρετούς και καθώς επίσης και οι πολιτικές και κομματικές ιδεολογίες των αιρετών που κατευθύνονται από το Κεντρικό Κράτος σε τοπικό κα εθνικό επίπεδο . Και βέβαια όλα τα παραπάνω τελούν υπό την σκέπη της αδύναμης κουλτούρας που επικρατεί στη Χώρα μας, όπου η ατομικισμός κυριαρχεί έναντι της συλλογικότητας στη διαχείριση των κοινωνικών αναγκών και της απουσίας της συνεταιριστικής κουλτούρας που στους αστικούς Δήμους είναι άγνωστη. Ταυτόχρονα τα εσωτερικά προβλήματα στην λειτουργία τους όπως οι συγκρούσεις μεταξύ των μελών, οι αποχωρήσεις και η πολύπλευρη εξάρτησή τους από το Δήμο ,δυσκόλεψαν εκ των έσω ,τόσο την ανάπτυξή τους όσο και την βιωσιμότητά τους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός ότι η συνεργασία του Δήμου με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας εμφανίζεται ανύπαρκτη παρά την διαπίστωση ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη για αυτούς.

Διαπιστώνεται επίσης ότι ενώ ότι ο Δήμος συμμετέχει σε αναπτυξιακά προγράμματα για τον πολιτισμό ,έχει καθυστερήσει πολύ σε αντίστοιχα για την Κοινωνική Οικονομία ωστόσο είναι επιβεβλημένη και μη διαπραγματεύσιμη σε εθνικά και κυρίως ευρωπαϊκά προγράμματα ως η μοναδική ρεαλιστική πηγή χρηματοδότησης του. Προφανώς αυτός ο προσανατολισμός θα επιτευχθεί μέσα από την προετοιμασία του Δήμου και την εντατική του προσπάθεια να αναζητήσει και να υλοποιήσει τέτοια προγράμματα. Βέβαια , προκύπτει και η διάσταση της ανάγκης για συμμετοχή του Δήμου γενικά σε προγράμματα στήριξης και ενίσχυσης των δομών του και υπηρεσιών του .

Σήμερα οι ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν εντοπίζονται μόνο στα κοινωνικά προβλήματα που η κρίση επέφερε στη Χώρα μας αλλά και στο γενικότερο πλαίσιο ανάπτυξης της τοπικής κοινωνίας. Αυτό συνιστά μια σημαντική παράμετρο για το Δήμο, ο οποίος χαρακτηρίζεται αστικός και η ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στη διαχείριση των κοινωνικών προβλημάτων του αλλά στο σύνολο των αναγκών της τοπικής κοινωνίας. Η αξιοποίηση λοιπόν αυτών των ευκαιριών

υποστασιοποιείται μέσα από έναν στοχευόμενο σχεδιασμό απαλλαγμένο από στερεότυπα και την τολμη των αιρετών να εφαρμόσουν καλές πρακτικές Κοινωνικής Οικονομίας.

Οι τομείς άλλωστε όπου θα μπορέσει να αναπτυχθεί συνεργασία των φορέων της με το Δήμο, φέρεται να αναζητούνται στην βάση των πραγματικών αναγκών του τοπικού πληθυσμού καθώς και της αστικής του φύσης, η οποία απαιτεί άλλου είδους προσέγγιση. Έτσι πέρα από τους βασικούς άξονες της Κοινωνικής Πολιτικής, της Παιδείας, του Πολιτισμού, του Αθλητισμού και του Περιβάλλοντος, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία και σε αυτούς που θα συμβάλουν συνολικά στην υποστήριξη και ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Τέτοιοι τομείς αφορούν στην Νεανική Επιχειρηματικότητα και σε Καινοτόμες Επιχειρήσεις, στην εφαρμογή Νέων Τεχνολογιών καθώς και στην κάλυψη τοπικών αναγκών όπου απαιτούν άτομα με υψηλή εξειδίκευση και τεχνογνωσία αλλά και τεχνίτες. Ταυτόχρονα απαραίτητη είναι και η συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις, χορηγούς και εθελοντές δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση του οργανωμένου εθελοντισμού.

Ο ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη είναι σημαντικός και πολυδιάστατος και πλέον οφείλει να συνιστά βασικό στρατηγικό στόχο των Δήμων. Σήμερα όμως περιορίζεται στο να αποτελεί ένα μέσο συγκυριακής κάλυψη των τοπικών αναγκών και δημιουργίας επατηλών προσδοκιών χωρίς να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας αλλά στην εξυπηρέτηση των γνωστών των αιρετών. Ταυτόχρονα οι αρνητικές προσλαμβάνουσες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το Κεντρικό Κράτος σχετικά με την Κοινωνική Οικονομία, το αντίστοιχα εχθρικό και ανώριμο κλίμα που επικρατεί στη Χώρα μας και η έλλειψη ειδικών ευνοϊκών παραγόντων έχουν αποδυνάμωση το ρόλο της.

Η ανάδειξη της σε ένα σημαντικό πολιτικό και κοινωνικό εργαλείο για την τοπική ανάπτυξη θα πρέπει στο έξης να αποτελέσει στρατηγικό στόχο του Δήμου, μέσα από την υλοποίηση προσεκτικών βημάτων και την ολιστική προσέγγισή της. Ο Δήμος δεν αποτελείται μόνο από άψυχα υλικά μα πάνω από όλα από ανθρώπους με διαφορετικά χαρακτηριστικά, ανάγκες και προβλήματα τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό και την υλοποίηση συνεργασιών για την επίλυσή τους και την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Η σχέση του Δήμου με τους κατοίκους του είναι απόλυτη για αυτό και η ανάδειξη του ρόλου της Κοινωνικής Οικονομίας απαιτεί πρώτα από όλα το Κεντρικό Κράτος να αλλάξει αντίληψη και στάση προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση σταματώντας να την manipouλάρει αφήνοντάς την να διαχειριστεί αυτόνομα τα του οίκου της. Οφείλει μέσα από ένα συγκεκριμένο θεσμοθετημένο πλαίσιο να της διασφαλίσει τον ξεκάθαρο και ισχυρό ρόλο που της αρμόζει ως Αυτοδιοίκηση. Επιπλέον δε, απαιτείται οι αιρετοί να κατανοήσουν τι είναι η Κοινωνική Οικονομία και ποια η δύναμη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη της καθώς επίσης και η σύμπραξη όλων των φορέων που εμπλέκονται με αυτή και μια μεγάλη προσπάθεια με ξεκάθαρη στόχευση και νομοθετικό πλαίσιο προκειμένου να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα.

Προφανώς η ανεπαρκής γνώση και ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα και τα προβλήματα που η κρίση έχει επιφέρει ,σηματοδοτούν την ανάγκη, ενίσχυσης και ενδυνάμωσης του ρόλου της από το Δήμο. Είναι πλέον απαίτηση της κοινωνίας να ξεπεραστούν ιδεοληψίες που παγιδεύουν την εφαρμογή καλών πρακτικών και την ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς κοινωνικής οικονομίας όπως ΚΟΙΝΣΕΠ και Κοινωνικές Επιχειρήσεις, με τις καλύτερες προϋποθέσεις για το Δήμο και τα βέλτιστα αποτελέσματα για τους κατοίκους του παρά την αντίθετη άποψη που θέλει το κράτος να παρέχει τις απαραίτητες δομές για την επίλυση των προβλημάτων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η σαφής προσέγγιση του θεσμού της Κοινωνικής Οικονομίας και του ρόλου της στην τοπική ανάπτυξη θα πρέπει να αποτελούν τη βάση στοχευόμενων πρωτοβουλιών του Δήμου προς αυτή την κατεύθυνση .Ο σχεδιασμός και υλοποίηση αντίστοιχων δράσεων του, θα πρέπει να αποδεικνύει ότι δεν συνιστούν μια συγκυριακή πολιτική αλλά συγκεκριμένη στρατηγική για την καταπολέμηση τοπικών προβλημάτων. Ο εντοπισμός των πραγματικών τοπικών αναγκών, η αναζήτηση και υλοποίηση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ,η αντίστοιχη ενημέρωση και εκπαίδευση της τοπικής κοινωνίας με κάθε πρόσφορο μέσω, η ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς φορείς και οργανισμούς καθώς και η ενεργοποίηση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και της σχέσης του με το Δήμο, οφείλουν να αποτελούν πρωταρχικό μέλημα του .Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στο θέμα της παιδείας και στην ανάγκη παρέμβασης προς το αντίστοιχο Υπουργείο για ένταξη μαθημάτων Κοινωνικής Οικονομίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης επενδύοντας στη διαμόρφωση μιας νέας κουλτούρας. Μια διαφορετικής κουλτούρας αντιμετώπισης των προβλημάτων της κοινωνίας όπου η συλλογική τους διαχείριση θα κυριαρχεί έναντι της ατομικής με ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον και οδηγώντας σε ευημερία και τοπική οικονομία και ανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 . ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σήμερα εν μέσω της κοινωνικοοικονομικής κρίσης που βιώνει η Ελλάδα και των βαθιών ρηγμάτων που έχουν προκληθεί στον κοινωνικό ιστό της ,η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται άμεσα και επιτακτικά να ανταποκριθεί στη ραγδαία αύξηση των τοπικών αναγκών που εμφανίζεται ως απότοκος αυτής.

Υπό αυτές τις συνθήκες η Τοπική Αυτοδιοίκηση βρίσκεται μπροστά σε μια μεγάλη ευκαιρία και πρόκληση να αναζητήσει διέξοδο στο πεδίο της Κοινωνικής Οικονομίας, η οποία εξ ορισμού, με όχημα τους φορείς της ,έχει να επιδείξει ευφυείς λύσεις στην αντιμετώπιση των τοπικών της ζητημάτων και κυρίως αυτών που αφορούν τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Η έρευνα που διεξάχθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας ,καταδεικνύει ότι ο θεσμός της Κοινωνικής Οικονομίας στην Χώρα μας, αντιμετωπίζεται ως υπολειπόμενη μορφή κοινωνικού κράτους και σε αντίθεση με την ΕΕ βρίσκεται ακόμα σε πρωτογενές στάδιο ,παγιδευμένος από κομματικές και πολιτικές αγκυλώσεις και αδύναμος να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες κοινωνικές ανάγκες.

Επισημαίνεται ότι παρά την άποψη που θέλει την ανάπτυξη της ,να αποτελεί οπισθοχώρηση του κράτους ως πάροχου κοινωνικών υπηρεσιών ,η ανάγκη για αυτήν στο πεδίο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως απόρροια της κρίσης είναι πλέον τεράστια ενώ συνιστά προϋπόθεση για την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής. Οι διεθνής καλές πρακτικές δε, έχουν να επιδείξουν απτά αποτελέσματα στην αντιμετώπιση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας και μπορούν να βοηθήσουν την Ελλάδα να βρει το βηματισμό της προς αυτήν την κατεύθυνση.

Παράλληλα τονίζεται ότι η μετατόπιση του σχεδιασμού και του συντονισμού των δράσεων Κοινωνικής Οικονομίας από το Κράτος στην Τοπική Αυτοδιοίκηση από τη μια συνιστά έκφραση της ευρύτερης λογικής του κοινωνικού κράτους για μετατόπιση ευθυνών και αρμοδιοτήτων χωρίς χρηματοδότηση και από την άλλη επιτρέπει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση λόγω εγγύτητας ,να διαχειριστεί καλύτερα τις τοπικές ανάγκες βάσει των τοπικών χαρακτηριστικών .Άλλωστε η αλλαγή νομοθετικού πλαισίου ,η εξασφαλισμένη χρηματοδότηση ,η ενεργοποίηση ταμείων και η επιστροφή φόρων ,η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων ,η ύπαρξη ενός κρατικού μηχανισμού έλεγχου των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας από την σύσταση τους έως τη λειτουργία και την βιωσιμότητά τους καθώς και ο εντοπισμός και η καταγραφή των τοπικών αναγκών υποδεικνύονται ως προϋποθέσεις για την προοπτική στην ανάπτυξη του θεσμού.

Διαπιστώνεται δε η απουσία επίσημων φορέων Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά και η σημαντικότερη συμβολή των άτυπων μορφών της όπως της Εκκλησίας ,της γειτονιάς

και του εθελοντισμού στο κοινωνικό έργο του Δήμου οι οποίοι δρουν υποστηρικτικά και συμπληρωματικά σε αυτό. Επιπλέον ,υπογραμμίζεται ότι η κρατικοδίαιτη λογική των φορέων της ,εγκλωβίζει τη λειτουργία τους και δυναμιτίζει τη βιωσιμότητα τους δεδομένης της πολυπλοκότητας των διαδικασιών που χαρακτηρίζουν τόσο αυτούς όσο και το δημόσιο. Γι αυτό η τοπική κοινωνία απαιτεί νέες μορφές Κοινωνικής Οικονομίας όχι μόνο γιατί οι υπάρχοντες δεν επαρκούν αλλά και γιατί δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υφιστάμενες ανάγκες της.

Συγχρόνως ως εμπόδια και δυσλειτουργίες στην ανάπτυξη των φορέων της, αναδεικνύονται η έλλειψη καταγραφής των αναγκών της τοπικής κοινωνίας , το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο ,η γραφειοκρατία ,η έλλειψη πόρων και ενός υποστηρικτικού για αυτούς φορολογικού συστήματος ,η έλλειψη σχετικού KNOW HOW ,του απαιτούμενου μάνατζμεντ και της αντίστοιχης τεχνογνωσίας για τη σύσταση και τη διαχείρισή τους , η ανεπάρκεια εξειδικευμένου προσωπικού για τη στελέχωσή τους και η επιλογή αυτού μέσα από πελατειακές σχέσεις των αιρετών, η έλλειψη υποστήριξης και εκπαίδευση των μελών τους ,των ενδιαφερομένων αλλά και του προσωπικού του Δήμου από ειδικούς συμβούλους σε όλα τα στάδια λειτουργίας τους .Σε αυτά προστίθενται και η έλλειψη ενός σαφούς και ξεκάθαρα στόχου , η λάθος επιλογή αντικειμένου ενασχόλησης ,η πολύπλευρη εξάρτηση τους από το Δήμο και γενικά ο προσανατολισμός τους σε πεδία ιδιαίτερα ανταγωνιστικά και κορεσμένα για την τοπική κοινωνία καθώς και η απουσία καινοτόμων projects για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης άλλωστε ,η κακή εικόνα και η καχυποψία για τους φορείς της οι οποίοι αντιμετωπίστηκαν είτε ως απειλή για τη βιωσιμότητα των δομών του Δήμου είτε ως μέσο για εύκολο κέρδος από επιτήδειους χωρίς αντίκρισμα στις τοπικές ανάγκες, η έλλειψη κρατικού μηχανισμού έλεγχου των διαδικασιών και αξιολόγησης της λειτουργίας τους και του έργου των φορέων της εγκλώβισαν την ανάπτυξή τους.

Εξάλλου, ως ιδιαίτερης σημασίας παγιδεύσεις σημειώνονται η ανεπαρκής γνώση του θεσμού και της συμβολής του στην τοπική ανάπτυξη όχι μόνο από τους ενδιαφερομένους και εργαζόμενους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά πρωτίστως από τους αιρετούς καθώς και οι πολιτικές και κομματικές ιδεολογίες των αιρετών που κατευθύνονται από το Κεντρικό Κράτος σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, η αδύναμη ελληνική κουλτούρα όπου η ατομικισμός κυριαρχεί έναντι της συλλογικότητας στη διαχείριση των κοινωνικών αναγκών , η απουσία συνεταιριστικής κουλτούρας κυρίως στους αστικούς Δήμους και φυσικά τα εσωτερικά προβλήματα στην λειτουργία τους όπως οι συγκρούσεις μεταξύ των μελών, οι αποχωρήσεις και η πολύπλευρη εξάρτησή τους από το Δήμο.

Συγχρόνως, διαπιστώνεται η ανύπαρκτη συνεργασία του Δήμου με φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και η μεγάλη καθυστέρηση στη συμμετοχή του σε σχετικά προγράμματα ενώ υπογραμμίζεται τόσο η απαίτηση για ένα ξεκάθαρο και επιβεβλημένο προσανατολισμό προς αντίστοιχα

ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα όσο και η αναγκαία προετοιμασία του για τη συμμετοχή του σε αυτά ως μοναδική ρεαλιστική πηγή χρηματοδότησής του .

Επισημαίνεται ακόμα ότι οι ευκαιρίες ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση εντοπίζονται τόσο στα κοινωνικά προβλήματα που επέφερε η κρίση όσο και στην ανάγκη για μια βιώσιμη τοπική ανάπτυξη και δύναται να υποστασιοποιηθούν μέσα από την υλοποίηση ενός στοχευόμενου σχεδιασμού και την τόλμη των αιρετών να εφαρμόσουν καλές πρακτικές Κοινωνικής Οικονομίας.

Αναδεικνύεται η ανάγκη για συνεργασία του Δήμου με αντίστοιχους φορείς της ,στην βάση της κάλυψης των πραγματικών τοπικών κοινωνικών αναγκών και της αστικής του φύσης και σε τομείς όπως της Παιδείας ,του Πολιτισμού, της Κοινωνικής Πολιτικής ,του Αθλητισμού , του Περιβάλλοντος αλλά και σε εκείνους που στοχεύουν στην συνολική τοπική ανάπτυξη όπως η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα ,οι Καινοτόμες Επιχειρήσεις καθώς και στην εφαρμογή Νέων Τεχνολογικών.Επίσης και με τις τοπικές επιχειρήσεις ,τους χορηγούς και κυρίως με τον οργανωμένο εθελοντισμό.

Τονίζεται δε ο πολυδιάστατος και καθοριστικός ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μακριά από τις μικροπολιτικές των αιρετών που την καταδικάζουν σε ένα μέσο συγκυριακής κάλυψης αναγκών και η επιτακτική ανάγκη να αποτελέσει άμεσα στρατηγικό στόχο των Δήμων ενώ στον αντίποδα διακρίνεται ένα ανώριμο και εχθρικό κλίμα υποστηριζόμενο από το κεντρικό κράτος το οποίο και τον αποδυναμώνει .

Συν τοις άλλοις ,επιβεβαιώνεται ότι η ανάδειξη της Κοινωνικής Οικονομίας σε πολιτικό και κοινωνικό εργαλείο απαιτεί την ολιστική προσέγγιση του Δήμου στη βάση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των κοινωνικών του ομάδων ,των αναγκών τους και των προβλημάτων τους, προκειμένου να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν συνεργασίες που στοχεύουν στην διαχείρισή τους και στην τοπική ανάπτυξη. Ταυτόχρονα τονίζεται η ανάγκη της θεσμικής αναγνώρισης της αυτοδυναμίας και της αυτοτέλειας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το Κεντρικό Κράτος , της διασφάλισης ,εκ μέρους του, ενός ισχυρού ρόλου σε αυτήν για να διαχειριστεί αυτόνομα τα του οίκου της και της σύμπραξης όλων των εμπλεκόμενων φορέων με ξεκάθαρη στόχευση και θεσμικό πλαίσιο.

Υπογραμμίζεται ότι η προφανής έλλειψη γνώσης και αναγνώρισης του θεσμού στη Ελλάδα σε συνάρτηση με τις συνέπειες της κρίσης που βιώνει ,σηματοδοτεί την ανάγκη αναγνώρισης και ενδυνάμωσης του ρόλου του στην τοπική κοινωνία και την αποτίναξη των ιδεοληψιών που παγιδεύουν την εφαρμογή καλών πρακτικών της Ευρώπης προκειμένου να αναπτυχθούν συνεργασίες με φορείς της πχ ΚΟΙΝΣΕΠ, με τις καλύτερες προϋποθέσεις για το Δήμο διασφαλίζοντας τα μέγιστα οφέλη ,παρά την άποψη που θέλει το Κράτος μοναδικό πάροχο κοινωνικών δομών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Επιλογικά ,αποσαφηνίζεται ότι η ανάδειξη και η ενδυνάμωση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση θα επέλθει μόνο μέσα από στοχευόμενες πρωτοβουλίες του Δήμου που θα αποτελούν μέρος του στρατηγικού σχεδιασμού του για την καταπολέμηση των τοπικών προβλημάτων και όχι μια συγκυριακή διαχείριση αυτών. Ο εντοπισμός των πραγματικών τοπικών αναγκών, η αναζήτηση και υλοποίηση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ,η αντίστοιχη ενημέρωση και εκπαίδευση της τοπικής κοινωνίας με κάθε πρόσφορο μέσο, η ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς φορείς και οργανισμούς καθώς και η ενεργοποίηση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και της σχέσης του με το Δήμο, αναδεικνύεται ως το πρωταρχικό μέλημα του .Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στο θέμα της παιδείας και στην ανάγκη ειδικών παρεμβάσεων για την ένταξη μαθημάτων Κοινωνικής Οικονομίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης επενδύοντας στη διαμόρφωση μιας νέας κουλτούρας, μιας διαφορετικής κουλτούρας αντιμετώπισης των προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας όπου η συλλογική τους διαχείριση θα κυριαρχεί έναντι της ατομικής με ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον και οδηγώντας σε ευημερία και τοπική οικονομία και ανάπτυξη.

18. Μητροσύλη Μ. ,«Μελέτη του Θεσμικού και Νομικού Πλαισίου του Τομέα Της Κοινωνικής Οικονομίας», *Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα: 2007.
19. Μπαρδά Ε. (2016), «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα», *Η Περίπτωση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις: Παπαζήση.
20. Νασιούλας Ι., (2015) «Κοινωνική Οικονομία: Μια βιώσιμη εναλλακτική;» *Κείμενο Πολιτικής Νο 26, Ινστιτούτο Κοινωνικής Οικονομίας* ,Ανάκτηση Μάρτιος 2019 από <https://crisisobs.gr/wp-content/uploads/2015/01/POLICY-PAPER-No26.2015>
21. Νικολάου Ι.,(2014) *Κοινωνική Οικονομία – Κοινωνική Επιχειρηματικότητα* ,Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης.
22. Νικολόπουλος Τ., Καπογιάννης Δ. (2012), «Εισαγωγή στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία» *Το μετέωρο βήμα μιας δυνατότητας*, Αθήνα: Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων.
23. Νικολόπουλος Τ.(2011), « Η Οικονομία της Αλληλεγγύης» ανακτήθηκε Μάρτιο 2019 από <https://www.in.gr/2011/09/09/economy/i-oikonomia-tis-allileggis>
24. Ντουλιά Θ. (2015), «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα», *Μια δυναμική προοπτική ενάντια στην οικονομική κρίση*, Αθήνα: Εκδόσεις Οσελότος.
25. Ντάσιος Ν, « Η Συμβολή του Τρίτου Τομέα στην Τοπική Ανάπτυξη» στο Κ. Γεώργας (επιμ.) «Κοινωνική Οικονομία», *Θεωρία, Εμπειρία και Προοπτικές*, Αθήνα, 2013.
26. Παρασκευοπούλου-Κόλλια Ε.« Μεθοδολογία Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και Συνεντεύξεις», Αθήνα 2008.
27. Σάβαλου Ε. - Κυριακίδου Ο.(2014), «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα», Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.gr
28. Στραβοσκούφης Θ.-Γεώργας Κ., «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» στο Κ. Γεώργας (επιμ.) «Κοινωνική Οικονομία», *Θεωρία, Εμπειρία και Προοπτικές*, Αθήνα, 2013.
29. Στράνης Δ. (2014),«Η σύγχρονη κοινωνική επιχειρηματικότητα ως ενδιάμεση πραγματικότητα μεταξύ δύο άκρων ,ανακτήθηκε από<http://journal.uniwa.gr/index.php/SpecialIssue/article/view/stranis>
30. Τακτικός Β. (2014), «Θεσμοί και εφαρμογές της Κοινωνικής Οικονομίας», *Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών είναι το «μέσον», ο συνεργατισμός το «μήνυμα» και η ελπίδα του κόσμου*, Αθήνα: Εκδότης Παρατηρητήριο.
31. (2015), «Κοινωνική Οικονομία και Αυτοδιαχείριση», *Τοπικές Αναπτυξιακές Συμπράξεις,,* Αθήνα: Εκδότης Παρατηρητήριο.
32. Τακτικός Β. «Προσπατούμενα της κοινωνικής οικονομίας στην πράξη» (2017) ανακτήθηκε Μάρτιο 2019 από <http://www.topikoroioisi.eu/kappaomicroniotanuomeganuioatakappa942>
33. Τσιλίκης Χ.,(2016), «Από τις κοινωνικές υπηρεσίες στις κοινωνικές επιχειρήσεις: ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων με σκοπό την ένταξη στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2016.
34. Τσομπάνογλου Γ. Ο.(2008), «Η Ανάδυση της Κοινωνικής Οικονομίας» ,*Ο δρόμος της βιώσιμης απασχόλησης σε μια Ευρώπη ενεργών πολιτών*, Αθήνα Εκδόσεις: Παπαζήση.
35. Τσιώλης Γ.(2014) «Μέθοδοι και Τεχνικές Ανάλυσης στην Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα», Αθήνα: Κριτική.
36. Φίλος Ι., Βελή Β. (2015), «Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα ως μέσο βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης την περίοδο της οικονομικής κρίσης», Ανάκτηση Φεβρουάριος 2019 από <http://mibes.teilar.gr/proceedings/2015/9.%20Filos%20I,%20Veli%20B.pdf>
37. Χριστάκης Μ.,(2017)« Κοινωνική Οικονομία και Τοπική Αυτοδιοίκηση» ,Ανάκτηση Μάρτιος 2019, από <https://www.dimosdata.gr/demioyrgia-syntelestes-4>

38. Χριστάκης Μ. (2011) «Horizon 2020 & Κοινωνική Οικονομία: Δυνατότητες & Εμπειρίες Χρηματοδότησης των ΟΤΑ» ,Ανάκτηση Μάρτιος 2019 από <http://kleisthenis.org/wpcontent/uploads/Parousiaseis/141221Horizon-2020-Koinwniki-Oikonomia.pdf>

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Νόμος 2716/1999 - ΦΕΚ 96/Α/17-05-1999, «Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και άλλες διατάξεις».
2. Νόμος 4019/2011 ΦΕΚ 216/Α/30-09-2011, «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις».
3. Νόμος 4430/2016 ΦΕΚ 205/Α/31-10-2016, «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις».

ΔΙΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. <https://www.openbook.gr/koinwniki-oikonomia-koinwniki-epixeirimatikotita>
2. <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1>
3. Άρθρο «Είδη Ερευνών» Πανεπιστημιακό Κέντρο Ερευνών Πεδίου ,Πανεπιστήμιο Κύπρου ανακτήθηκε Απρίλιο 2019 από, <http://www.ucy.ac.cy/pakepe/el/research-services/research-kind>
4. Άρθρο, «Η Κοινωνική Οικονομία Βάση για την Τοπική Ανάπτυξη», Μάρτιος 2019 , Ανάκτηση από <https://stentoras.gr/agronea-2/koinoniki-oikonomia/1366-stentoras-h-koinwnikh-oikonomia-vash-gia-troikh-anaptyxh>
5. Άρθρο « Κοινωνική Οικονομία» ανακτήθηκε Φεβρουάριο 2019 από <https://www.wwf.gr/sustainable-economy/vision/social-economy>
6. Άρθρο,(2016) «Μέντορες για την Κοινωνική Οικονομία» ανακτήθηκε Φεβρουάριο 2019 από <http://iannous.gr/%CE%BC...>